

172

17

~~172~~
~~B~~

Malant da
et alior.

172 B

a) 325

311

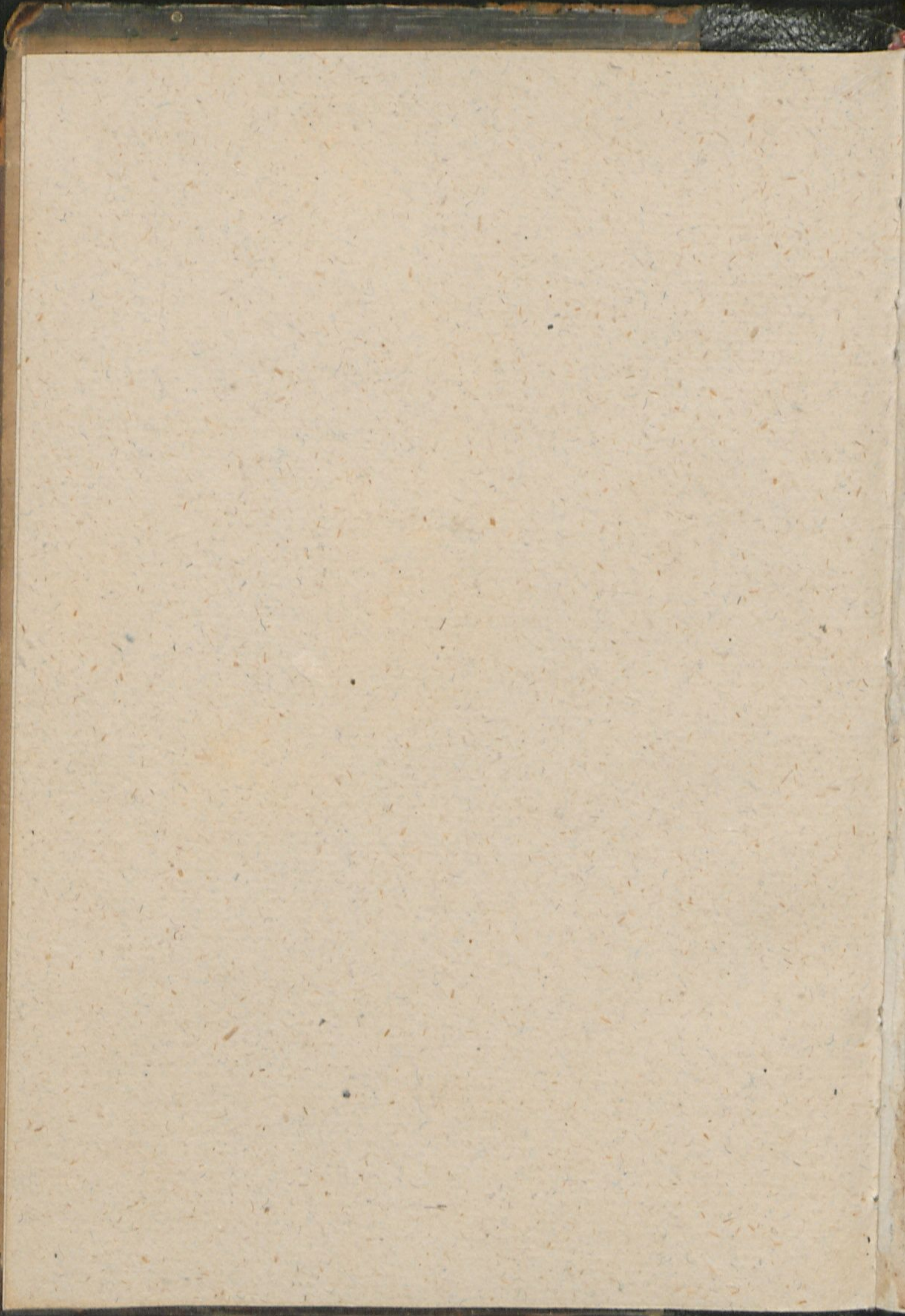
D. B.

B. C. B.

XVII, 345.

Dialectica est ars recte docendi

DE *per Do* *in* *est* **EDIA**

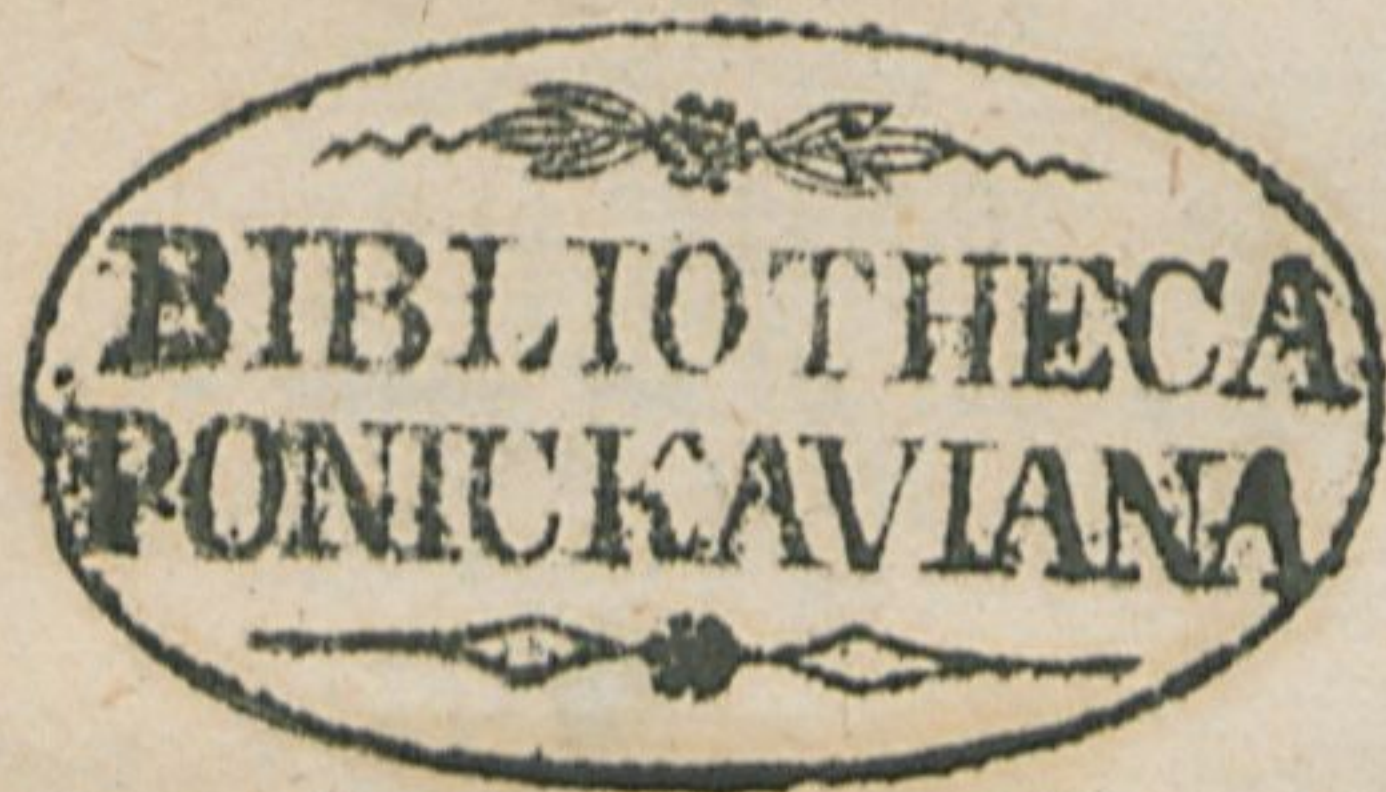
LECTICA LIBRI QUAR-
tuor recogiti. Anno

1 5 3 3.

PHIL. MEL.

*Hoc ars est per sumis arithmetice
sicut in*

Vg 3662

PHILIPPVS MELANCH-
THON, GVILIELMO
Reiffenstein, Viro optimo

S. D.

*Exordium est sumptu-
a loco commutatum de
pra
fatu
dicit*

VMANISSIME PRAECEP-
tum est ab Hesiodo Poeta, ut quae mi-
tuo sumpseris pari mensura, aut eti-
am cumuatiore, reddas. Idq; in uni-

*uocis
uocum
nis est
proben
post* uersum existimant in gratia referenda pro bene-
ficijs omnis generis, praestandum esse. Sed tamen
idem Poeta ita iubet ut maiore mensura reddas si

*Accom
modato
ad locum
ceterum p.*

possis. Ego itaq; tametsi intelligo quantum ti-
bi pro tuis innumerabilibus erga me officijs debe-
am, tamen, quoniam fortuna impeditur, quo mi-
nus id persoluam, ueniam mihi dari peto, quod
parum copiosam gratiam hactenus tibi retule-
rim. Porro ut significationem aliquam grate
mentis tibi ostenderem, dedicavi tibi hos de Dia-
lectica libellos, ad utilitatem puericie scriptos, Et
quanquam munus magis idoneum liberis tuis ui-
debatur, quam tibi, tamen ad te potius mittendum
esse duxi, non ut te adhortarer, ut in his studijs libe-
ros tuos retineres. Nihil enim erat opus tali te ui-
rum prudentia, et de nostris literis honorificenti-
sime sentientem monere. Sed, quod plus autoritatis

*Impalini for
Hina*

*o cempatio
cui thisto
respondet
questioni.*

*Ratio cui
illo miserat.*

A ij arbitra

EPISTOLA

arbitrabar hos libellos habituros esse, uel apud tuos liberos, uel apud alios, si tibi probarentur.

Facere iudicium. Proinde, misi eos ad te, ut pro tua prudentia iudicium de eis faceres. Nos quidem prodesse uoluimus, & ad Dialecticam reuocare studiosos. Quod ut facilius consequeremur, aspersimus uaria exempla, uel tanquam lectionis illecebras, uel profutura ad hoc, ut usum Dialectices melius cernant imperiti, quod quidem nobis pueris in Scholis desiderabatur. Nam praecepta ipsa non deerant, uerum quis in dicendo, aut in iudicandis aliorum scriptis usus artis esset, nemo tradebat. Itaque quamquam alicubi uideri poterit ineptum, adscripsi praeceptis multos locos ex bonis autoribus, & ex sacris literis sumptos, & ut lumen adferrent exempla praeceptis, & ut uideri posset quantum utilitatis adferat haec ars, ad intelligendas doctorum hominum disputationes.

Alia occupatio. Neque uero hoc agimus, ut aliorum de Dialectica libros inuentuti de manibus excutiamus. Nihil enim magis optamus, quam ut his elementis instructi adolescentes, gradum faciant ad eos cognoscendos, qui copiosius artem tradiderunt. Extant enim
Facere gradum.
& Ioana

N V N C V P A T A .

Accuratissime scribitur
scribitur
plura sunt
per transitum
Iohannis Casarij libelli accuratissime scripti,
Rodolphi Topica. Et Aristotelem maxime ue-
lim omnibus studiosis in manibus esse, ad cuius le-
ctionem uiam sternere hoc nostro commentariolo
uoluimus. Quare, si iudicabis hoc nostro labore
studia discipulorum adiuuari posse, misimus tibi mu-
nus profuturum liberis tuis. Sciebam autem futu-
rum ob eam causam, ut non modo gratum esset,
sed etiam uideretur tibi amplissimum, quo-
niam uelut ad patrimonium liberorum
tuorum pertineret. Vale feliciter,
ex Viteberga, Ca-
lendis Iulij.

A ij

DE

Philipp. Melanct.

Sermonis certas tradit dialectica leges
Quae tua possis, prendere intra docer
Ac uoluit in castris incantis si forte viator
Labitur & indo, poluit ora fimo
Surgit & immundis sordas detegit ocellis
Abliis, & hirsuti squalida membra luto
sic habet oculos, acuit dialectica mentis
Lyncelas ut nitidas lumine intra puer.

Quintilianus est regina artium

DE DIALECTICA

LECTICALIBER PRIMVS.

*Ars est, quae
cognoscit, quae
citat in co-
prehensio ad
numm exitu
vita vltim
per hinc hinc*

*A fine sine officio
prima est hoc finis.*

*Dialectica
quid est.*

DIALECTICA, EST ars ac via do-
cendi, haec enim est proprie vis dialecti-
cae. Porro omnis docendi via ac ratio consistit in
definiendo, diuidendo, & argumentando. Defini-
mus autem, cum aut nomen interpretamur, aut
quid res sit exponimus. Diuidimus, cum membra
aut partes enumeramus. Argumentamur, cum
aliam sententiam ex alia ratiocinamur.

*Quomodo do-
cemur.*

Similitudo

Non dissimilis mihi ars scientiae numerorum ut
datur. Nam dum in explicandis causis, nudas res
nobis ob oculos ponit, tanquam numerans uniuscu-
iusque causas, aut effectus, aut partes, supputat ex
quibus fontibus omnia oriantur, & quomodo inter
se consentiant omnia, quae in controuersia posita
esse dicuntur. Quae qui non animaduertunt, non
possunt recte iudicare de negocijs paulo obscurio-
ribus. Vulgus audit nomen religionis, at si interro-
ges quid sit religio, alius aliud respondebit. Bonam
partem audies in eo errore esse, ut somniet observa-
tionem rituum externam, esse religionem, seu Christi-
anismum. At Dialecticus consulat suos locos, &

*Dicit hoc. n. to
hinc est. has p
res hoc gong. h
spds p.*

Id est arithmetica

Grammaticis rationem inuoluerim *ex his*
simpliciter & apta compositionis inueni-
ris. Dialecticus quid faciant sensus in-
ros quos falsos, quos consequantur quos
repugnant. Rhetor, quos pilloha, ornata,
insequia, quos cum dilectis in animos

*blande in
pilloha quos
dum quos
appara. r
quos.*

Ait sicut Petrus Hispanus. Nota.
Est ars artem scientiam ad vtr.
disciplinam **PHILIP. MELANCH.**

ex his requiret, quæ res sit, quæ sint eius causæ,
ubi sit posita, in animi adfectibus, an in rebus,

*Plato Dialecticam
et necessariam
est homini sci
entiam ad
omnem
artem dicit*

In septimo de repub. ubi multa de dialectica
Cum ad hunc modum ad Dialecticam res exigi-

tur, natura eius penitus peruidetur, ut eleganter
Plato scriptum reliquit, Dialecticam oculos huma-
nos in barbaricum ~~centum~~ infossos sensim attolle-
re, et abstergere ut in iudicando acutius uideant.
Et quidem ita anteponit omnibus artibus alijs Pla-
to hanc, ut alias neget res intueri ipsas, sed somni-
are de rebus, hanc unam dicat uidere, ut ipsius uer-

*Ad hunc dicitur
tunc cum in
humana in
hil certi quod
in dicendo co-
pitando in se
quatur, inter
unus hinc un
illius et apert
a nra p
in illam obla
tam cuius op
tam spes in somni
Dialectica in
de dicta*

bo utar *TO VNS*. Nam hæc una id, quod in quacumque
re certissimum est, demonstrat, et nos tanquam in
rem presentem ducit.

Nomen Dialecticæ a *διαλέξασθαι* fit, quod
differere nostri uerterunt, id est, distincte aliqua de
re dicere, significat autem colloqui et conferre cum
alio aliqua de re, ut sit Dialectica siue differendi sci-
entia, id est, distincte explicandi, siue scientia qua
respondeas apposite ea de re, de qua queritur.

*dialexe eod
etiam effon
tes oratione
publico habet
re dixit signi
fuerit differe
re colloqui et
manic
horum eorum.*

Ideoq; Plato scientiam scripsit hanc esse *δ' οὐνα*
ἢ ἀποδ' εἰς αὐτὰ λόγῳ, quam qui non tenent,
hi sepe in disceptando, de Alijs interrogati, iuxta
Proverbium, de Cæcis respondent.

*Ad uero
nra et
dicitur quod
nigilum
et coram
certum
ling oppo
tunc po
orap in
somni
per somn
nobis ob
uar factu*

*In septimo
de repub
vaba plu
to us sunt*

*At n. nisi
quis accipere possit
nimis fuerat quidam
esse cognoscenda
citrode sermonem
in dant et accipere
telligere et perspicere
ubi sit rei ius*

quis accipere possit & reddere rationem **A** *iiij* **Est**
nimis fuerat quidam *sermonem* q diu inq
esse cognoscenda, *δ' οὐνα* q n. vltro
citrode sermonem *cominuat* inel dare
in dant et accipere *sermonem* i. apte in
telligere et perspicere *ubi sit rei ius* &

*sermonem qua cogni
ta et deprehensa ac
quis sit animus iudi
toris.*

*Ex
co
ad
xiii
lam
simi*

e

*in
quis
quis
et
t.*

Doctrina est proprium officium, quod nihil
 aliud est, quam definire, dividere & arguere vari.
D I A L E C T I C A.

Proprium genus dialektices. **Est autem proprium & principale officium**
 Dialektices, docere. Id fit definiendo, dividendo,
 quod est **rationando, quae quae afferant utilitatem, postea cog-**
 noscatur ex praecipis. Nam latius utilitas huius
 artis opinione imperitorum patet. Id in tractan-
 dis causis paulo obscurioribus cooperimus, quae nisi
 hac adhibita arte, lumen accipere non possunt.

Quis n. scilicet **ideoque Dialekticis libris Aristoteles Organi nomine**
 plus condidit **fecit, quod instrumentum essent omnibus de rebus**
 ad cognoscenda **ordine & rite dicendi. Nobis pueris obscure trade-**
 huius artis in **bantur Dialektica in scholis, nec fere quisquam ex**
 et argumenta **praecipitoribus artis vim intelligebat, id inde acci-**
 hic qua voluit **dit, quia nullum styli usum habebant. Nam praecip-**
 ut ea minus **tiones sine usu non satis intelligi possunt. Proinde**
 Praecepta sunt **de, ita demum Dialekticen recte discetis, cum adhi-**
 non intelligi **bueritis usum scribendi, & accuratius de causis**
 intus **obscurioribus disputandi. Nam stylus praecipis lu-**
 us: **men affert. Ego praecipiones simpliciter, & quod**
 u. **pingui Minerua tradam, iudeo enim hanc ar-**

Referare ad **tem dum scriptores nimium student argutijs, & ad**
 inuicem. **uuum omnia resecant, obscuratam esse. Placet id**
 Ita cano & aiunt, **quod praeeperunt & παρὰ τὴν εὐνοῖαν & τὴν εὐνοῖαν**
 ut ea sunt **Et ars ipsa domi nobis & in animis nostris nata,**
 nos dicit **facile numerandi scientia plana & facilis est. Est**

Id est, in doctis **enim**
 ut & videtur **facilis ut**
 ac planius **facilis ut**
 sumptum **facilis ut**
 raris aristophanis **facilis ut**

Nix ut
 la nos f
 tam co
 minus &
 facilis ut
 Dialektica
 sed quia
 panni hanc
 exarcom
 ipso indico
 difficilior ut
 est huius artis
 ubi & omni
 habet paratissimam

Ne
 qm
 fact
 lpd
 Eto
 Rho
 prop

ma
 dmi
 suis
 mal
 dodis
 non
 Leon
 vng
 Cam
 Lar
 Corv

For
 da
 the
 ab
 lo

PHILIP. MELANCH.

Id est, naturalis in
ditum de reb. & de
ordine partium
dicandi scilicet.

enim propemodum naturalis quaedam vis, qua per
uidemus rerum inter se ordinem.

Inter Dialecticam & Rhetoricam hoc interest,
(Non enim libet ^{irrigide protulisse} ~~αὐτοματῶς~~ discernere) quod Dia-

Quid enim est
inter dialecticam
& Rhetoricam.

Notu.
Quomodo
habetur
Elocutio
Rhetoricam
propria

lectice nudam causam breuibus uerbis, & tanquam
punctis designat. Rhetorica addit elocutionem in-

Dicere pri-
mas lineas
universae
Rhetoricae
est propria
elocutio

uentis a Dialectica, & uelut pyramentis uerborum
& sententiarum uestit. ^{Dialecticam} Hec in omnibus negotiis

tanquam primas lineas causae ducit, sed Rhetorica
addit uiuos colores. Est enim elocutio propria Rhe-

toricae. Nec in ^{inbricatis} perplexis negotiis uidebit quispiam
causae statum, & quae ^{inbricatis} ~~αὐτοματῶς~~ obiter addiderit

Quid dicam.
do tantum
attingi uis
εὐπαρεσβῶ
ἴθεο δὲ ἡ
gloriam facit
de & neq. hanc
habere, παρὰ
γὰρ ἀνὰ τὸν
ἕτερον, ἢ ἢ
genus frigidus

Rhetorica, nisi Dialecticae peritus. In Miloniana
caussa hoc syllogismo Cicero usus est, ^{inbricatis} ~~ut~~ ut repet-

inbricatis
suis
maht
dedit
ma
Leonibus
vng
Cant
Lor
Covinn

lere licet. Milo uim a capite suo depulit. Ergo Clo-

dium iure occidit. Hec quomodo cohaereant tum
demum perspici rectius poterunt, cum erunt ad hunc

modum breuiter in animum inclusa, cumq; princi-

palia argumenti membra nuda contemplabimur,
Sed est uidere apud Ciceronem, quae lumina uerbo-

rum addiderit huic syllogismo, ut eum ^{inbricatis} ~~infige-~~
ret iudicium animis, dum in eo tractando comora-

In
da
th
at
Lokum

tur. Alicubi ita rocinatur Demosthenes. Imperia
scelere et fraude parta non sunt diuturna, Philippi

de
le
gan
hinc

imperii ^{inbricatis} ~~integrum~~ prope posthac ad istum ^{inbricatis} ~~indigebit~~

ad
es
co
nis
s
thica
ma
hanc
ent
nd
ior
g
om
par

D I A L E C T I C A .

Imperium non est iure partum. Ergo non erit diu-
turnum. Sed nisi pluribus uerbis ornaretur, res
ipsa tantum procul ostensa, non satis intelligere-
tur, & sepe leuius iusto uideretur argumentum.

*Si uim locum
integrum proce-
ditur in uide-
bis postea
ubi collegimus
tractabimus.*

Addita est igitur similitudo, sicut domus et nauigij
& similiarum fundamenta firma esse oportet, ita
actionum initia causasq; iustas esse conuenit. Ex-
tat inter Psalmos Encomium concordie, ibi dia-
lecticus simpliciter dixisset, concordia uilem esse
hominibus, quia Deus iuuat concordēs, sed addi-
dit Propheta similitudinem de Balsamo & rore,
ita Dialectica exærpit ex oratione longa summam
argumenti, & ornamenta detrahit, ut intueri nu-
dam rem propius possis, & expendere utrum res
se inter se omnia cohereant.

*Contusum
triginta
tertio. Et
et qd bo
quā in
lindim
fuit habi-
tare in
tinnu
atq; hor
et propo-
sitis quā
rhetoricæ ornat & postremo
addit rationem dicit concordie. benedicit & fuit in
quibus aut bene fortunat tern negotia hoc in scripti-
ra significat de
no dicit. & ors
ferunt
palmi
fuit qd
antiquis
corij aut
delibera-
tinn. C.*

DE Q U E S T I O N I B U S .

Cum Dialectica uiam ac rationem tradat expli-
candi obscuras causas, principio in omnibus nego-
tjis considerandum est, utrum de una uoce litige-
tur, an de integra oratione, Nā questiones alie sunt
singulis uocibus constāt, alie integra oratione. Est au-
tē a Grammaticis petendū, quid sit integra oratio,
nempe que planā & integrā sententiam nomine &
uerbo

*Quæstio est
in quam pro-
prio & xpia
huius factus
Dialectica
integra ora-
tio est & in
dum gram-
maticis que
confut non
& uerbo*

*Est, omnis
th pura uis
simplex ut
aut compo-
situm. Est
hæreticus
hæreticus.*

*Dialectica inuasiua circa
omnem materiam docendi.*

*An
quæ
pign*

PHILIP. MELANCH.

verbo effert. Hic de una uoce quaritur, cum disputatur quid sit religio, quid fortuna, quas habeat partes religio. Porro ad simplices uoces explicandas, duae Dialecticae partes comparatae sunt, formulae definitionum et diuisionum. Hic monendi sunt pueri, ut cum aliqua de uoce controuersia oritur, statim recurrant ad formulas definitionum et diuisionum tanquam ad sacram ancoram, ubi rationem inuenient excutiendi uocabuli, sed paulo post huius rei exempla proponemus. Hic uero de oratione litigatur, sit ne prius bellare, iure ne Caesarem Brutus et Cassius occiderint. Tertia Dialectica pars uidelicet formulae argumentorum, ad excutiendum hoc genus questionum pertinet.

*Quia uocem apertam
uocem definit et
diuidere, is sci
at se esse artis
fidelis hinc
artis.*

*Quibus ad ex
terna praesidia
confugitur hoc
proinde in
miser proca
reparat
na ad Len
sacram ancoram
ipso
formulae*

DE DEFINITIONE.

*Definitio est uocem
intra fines natu
rae sua conclusa
explorare.*

Ita sunt inter se cognatae artes, ut subinde quidam mutuenter aliae ab alijs. Dialectica enim mutuatur proprium sermonem a Grammatica, propterea initio disputationis praestandum est, ne qua uox ambigua, aut *πολυσημο* negotium faciat contentantibus de rebus, saepenumero autem fit ut de uerbis

*Ambigua
quae
significat*

*et
form
ec
bo
et
in
dim
hab
in
in
hor
propo
qu
amo
nis
rippi
be
X
g
mi
s
nis
b
C*

D I A L E C T I C A .

uerbis tantum, non de rebus acuti homines inter se
dissentiant, ut Stoici uerbis dissentiebant a Peripateticis, cum ^{philosophum} ~~περον~~ ^{προσφρα} ~~περον~~ contendere appellanda
esse quaedam, quae bona uocabant Peripatetici. ^{Cicero} ^{libro 3} ^{de fin}
^{nomina effecto dixerunt & significauerunt praecipua}
^{bona esse oportet.}

Fecerunt igitur Dialectici duo genera defini-
tionum. Primum genus, definitio nominis est,
~~DEFINICIO ea simpliciter et ^{ετυμολογία} uocabuli est, seu e-~~
^{est cognitio}
^{ho uerbi}
^{sa phrase}
^{uis ling}
^{in se}
^{dispositio}
narratio qualiscunq; , qua de uoce constituimus,
^{Quid?}
qua significatione uti uelimus, ut cum paciscimur
quid sacerdotem uocare uelimus, diaconum eccle-
siae, an eum qui ius habeat placandi Dei, rogandi
aliquid etc. Sic cum de Christiana iustitia disputa-
tur, constituendum est initio, ^{significatio} quae uerbi uis sit. Nam
iustitiae nomen alias complectitur omnes uirtutes,
alias significat unam certam speciem, alias tan-
tum significat imputationem seu approbationem. Sa-
epe utuntur sacrae litterae nomine Benedictionis, est
ergo uis uerbi explicanda, cum in disputationem in-
ciderit, significat enim Benedicere fauere, iuuare,
fortunare, ut in Encomio concordiae, ibi, Manda-
uit Deus benedictionem, id est, concordem iuuat
Deus, fortunat eorum consilia et actiones. In hunc

usum

PHILIP. MELACH.

usum præperunt de definitione nominis, ne ser-
monis uitio disputatio obscuretur. Ad hanc rem
utilis est cognitio phrasium earum linguarum ex
quibus controuersie nascuntur. Et tanquam pacia
fei inter se hi, qui de serijs rebus dissentiunt, ante
debent, quomodo uerbis uti uelint. At sepe fit in
grauissimis negotijs, ut alter alterum ludificetur
ambibolia uerbi, sic Pelagus imponebat aduera-
sarijs, cum uarie utebatur uerbo Gratia.

*Cum pro
fui uero
significat
non na
turaliter
dicitur
dicitur
non spiritus sancti.*

*Definitio: est, quæ
quid res sit exponit
hoc est, quæ res ma-
triam causas, par-
tes, officia, accidentia
est. Ad eam autem
rem requiritur
cognitio prædi-
cabilium & præ-
dicamentorum.*

DEFINITIO REI.

Cum de nomine conuenit, traduntur et rei de-
finitiones, Est autem rei definitio oratio, quæ rei
partes, aut causas, aut accidentia exponit. Post-
quam enim conuenit adpellatione poenitentiae si-
gnificari mutationem uoluntatis immelius, postea per-
tinentes sunt partes illius mutationis. Contritio,
fiducia &c. Sunt autem multe formulæ definitio-
num huius generis, quas paulo post enumerabi-
mus. Nunc quia sermone res explicantur, & ple-
runque uerbis communioribus angustiora uocabula
declarantur, initio artis Dialectici uocum ordines
tradidere.

*Formæ
la dicitur
dicitur.*

*Individua dicuntur prima substantia, e.g. homo
Individua uero communia dicuntur communia: u.g. animal
Homo apud Latinos
dicitur a bono*

DE

Grammatica iuxta
fuit circa vocabula
la. Dialectica circa
res & horum nro
circa uerba p[er] se

DIALECTICA

DE QVINOVE VOCIBVS

vel de predicabilibus
vniuersalibus. ait

Gradus quosdam uocum Dialectici fecerunt,
quibus discerni possint comuniora uocabula ab an-
gustioribus, id eo pertinet ut signate ac perspicue

in quibus discerni
possint comuniora
uocabula ab angustioribus
id eo pertinet

res efficeramus. Infeliciter enim docent, qui in definiendo uerbis utuntur non satis ad rem appositis, ut

Cum definiunt hominem bipes animal esse, cum sint
& galline bipedes, ridicula definitio est. Porro
gradus uocum sic uocant, genus, speciem, differen-
tiam, proprium, accidens. Hæc tum uniuersalia
appellant, id est communia nomina, tum predicabi-
lia, id est, uoces quæ alijs uocibus explicandis tri-

Continuum p[er] se buuntur, ut si quis dicat, bellum esse partem officij
magistratus, hæc interpretatio predicari de
bello dicitur. Nos sic numerabimus. Pri-
mus uocum gradus est, ut ab infimis & tanquam
a p[ri]mo p[er] se uocem ordiamur, indiuiduum, sic appella-

ut a p[ri]mo p[er] se uocem ordiamur, indiuiduum, sic appella-
unt id, quod grammatici proprium nomen dicunt,
unius tantum rei appellatione. Nam aut unius rei
una aliqua est appellatio, ut Bucephalas, aut ita
circumscribimus, ut perspicuum fiat non significari
multa, ut Cherilus Poeta apud Alexandrum.

Quæ grammatici proprium sicut in eis uel in unius rei significationem
finitum certum, Dialectici indiuiduum dicunt

Bucephalas equus a b[uc]ca
duo uocibus uocem dicitur esse

descriptum stratis
phallaris & orna-

mentis p[er] Alex-

andrium. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

ander uocem p[er]

prima memora-

tionem. Alex-

Alii
fio

Alia de
finita

Proprium cuius est, & quod est dicitur nunc de per
petuum ut dydiformum voluptatis sunt propriis. Et pro

PHILIP. MELANCH.

primus est, quod
ali non est commu
ne ut propriis
perinde nos itaq
quod quibus ha
bet solus est illi
proprium. C

est hominis. Proprium uero artum officium Spe
ciei, ut numerare. Sed quia fere ubiq; differentias
rerum per officia aut accidentia περιφρασεις
circumloquimur, nos proprium quod uocant, non
admodum superstitiose separabimus a differentia.
Nam & Aristoteles in Topicis proprii nomine
Differentiam complexus est. Matrem familias
definit Cicero uxorem, quae uenit in societatem bo
norum, Concubinam uero, quae non uenit in socie
tatem bonorū. Hoc loco societatem bonorū, Diffe
rentiam uocabimus. Item, Rex est Magistratus,
qui unus rerum potitur, & ex artis legibus Rem
publicam administrat. Genus in hac diffinitione,
Magistratus est, unum potiri rerum, differentia
est, quae Regem ab alijs speciebus magistratuum
separat. Administrare Rempublicam ex artis le
gibus, differentia est, separans Regem a Tyrana
no. Proinde, Differentia uocabulum est, quod
quoquo modo speciem a reliquis speciebus diserte
separat.

Hic quoq; pueri docendi sunt, quod uerba
nibus significant, potentia, Homo est
r, id est, qui loqui potest.

B ACCI

Alia
Alex
p
novu
tanti
satis
pba
Ho
m
stet
p
nem
th.

D I A L E C T I C A .

*Accidens est quod potest
adesse uel abesse sub
to cui inheret.*

A C C I D E N S .

Accidens est nomen significans quiddam, quod
tum adesse, tum detrahi alteri potest, ut calor
aque uel adesse potest, uel detrahi. *ob ista
minime
linitio e* Quanquam
autem saepe accidentia ita haerent in substantijs,
ut re ipsa nunquam separentur, ut in igni calor, in
cygno albedo, in coruo nigredo, tamen ratio sepa-
rat, & peruidet non esse substantiae partes colo-
rem, album, nigrum, cum alijs corporibus alias
adsint, alias adimantur.

Questio quid sit, querit de specie ac genere.

Questio quale sit querit de differentia, proprio
& accidente.

*Prolyp. de spiritali purphirinis
de multitudine uocum illarum
discordia & con-*

cordia:

R E G V L A E .

Iam hoc uidendum est, quae utilitas colligenda
sit ex his uocum gradibus, illa uero offeret se pau-
lo post in definiendo. Sed interea hoc animaduer-
tendum est, genus, speciem, differentiam seu pro-
priu, ita esse cognata, ut necessario cohaereant, ut
homo est animal, homo est animal mentem habens
homo est animal quod loqui, numerare pe
Quae omnia ita sunt connexa, ut diuelli non
& ut paulo post docebimus, ex Genere, sp

PHILIP. MELANCH.

Differentia seu Proprio conficiuntur necessaria
pronunciata, sed accidens non necessario cum alijs
coheret, ut, Phalaris est Tyrannus, Caesar mode-
rate utitur uictoria. Quanquam enim accidentia
sape ita comitentur res, ut diuelli ab illis non pos-
sint, sicut umbra corpus comitatur, tamen ut cor-
pus aliud quiddam est, aliud umbra, ita aliud acci-
dentia sunt, aliud substantia. Et in longis contro-
uersijs diligenter consyderandum est, quid ad rei
naturam, de qua differitur proprie pertineat, quid
extra causam dicatur. Id autem iudicare nulli
poterunt, nisi intelligant cognitionem generis, spe-
cici, differentiae & accidentis.

occipans nst
respondet
obror
no
m
l

Prædicamentum est
collatio generum &
specierum secundum

DE PRAEDICAMENTIS, superioribus & inferioribus.

Prædicamenta sunt certi quidem ordines
uocum inter se cognatarum. Estq; haec su-
pellex definitionum. Nam inde uelut ex præ-
nu mutuanur definitiones, quaecunq; uox inci-
derit, de cuius natura dubitatur. Prudenter
autem & res omnes, & uocabula omnia in
hos ordines docti homines distribuerunt,

prædicamenta
sunt uelut
locus pro
uult exponi
his uocabulis
arguuntur.

B ij & a suba

incho
impe
tio

metaph.
ra.

D I A L E C T I C A.

fugatio & insolentia dicitur
Et a substantijs accidentia separarunt, & classes
quasdam rerum fecerunt, ut uniuersae naturae or-
dinem in animo concipere possent, & dicturi qua-
cunq; de re, in promptu haberent definitionem,
Et statim in his tabulis cernerent, quid singulis re-
bus cognatum sit, *ut cognatum vel inter se aut in ordine*
quid alienum.

*Nomen in
sumptum
est.*

Nomen κατηγορία a foro sumptū est, & sig-
nificat accusationem, ut enim in accusatione ne-
cesse est aliquid certi dici de reo, ut Verres est fur.
Ita in omni propositione aliquid de alio dicitur.
Et in his uocum classibus ostenditur, quae uocabu-
la quibus tribui apte possint, & quam uarijs modis
iungantur uocēs. Alius enim modus est, cum dico
uirtus est motus animi, Alius modus est cum dico
uirtus est utilis. Ideo hi ordines dicuntur κατη-
γοριας, quia ostendunt hanc uarietatem aliud de
alio dicendi, Boetius uertit praedicationes, Fortasse
planius esset Accusationes, Ita enim intelligi po-
set, uocabulum a foro sumptum esse, & requiri
hic diligentiam, qualis in foro ac iudicijs adhiben-
da est, ut proprie & apte aliquid de alio dicatur.
Est autem Architas autor eius libri praediamento-
rum, qui inter Aristotelicos extat, & fecit ipse
operi

PHILIP. MELANCH.

^{de, vniuersis subiectis uerbis.}
Operi titulu[m] περι των καθολικων λογων, quia sint
communes loci, ex quibus oratio de omnibus rebus
sumitur. ^{quod Aristoteles fecit.} Simplicius Aristotelem scribit primum
κατηγοριας appellasse decem illa ^{capita} uocum,
Substantiam, ^{Substantiam} Quantitatem, ^{Quantitatem} Qualitatem, ^{Qualitatem} ποςτι
ubi, quando, situm, habitum, actionem, passio-
nem. ^{Lib. 1. de} Quintilianus fecit has formas statuum,
sentit enim per omnia praedicamenta, quaecunq[ue]
res proposita fuerit, eundem esse, ut si de uirtute
dicendum sit, primum Substantiam excutiendam
esse, quid sit uirtus. Deinde Quantitatem, quanta
sit, seu quas partes habeat. Tertio, qualis sit
^{habitu} esse, ne sit. Quarto, utilis ne sit. Quinto, ubi sit,
ⁱⁿ in animo ne. Sexto, quando, ⁱⁿ in qua aetate ^{uirtus} cadat.
Postremo, quid agat seu efficiat. Sic illi omnes uo-
ces sine discrimine per omnes Categorias erra-
bunt. Nos malumus communem consuetudinem
scholarum sequi, & singulis Categorijs, singulos
ordines uocum assignare, et tanquam cuiq[ue] uoci cer-
tum domicilium tradere & non modo uocabula,
sed rerum naturas discernere, & cogitatione sub-
stantias ab accidentibus, accidentia a se mutuo di-
uellere. Porro, quam utilitatem adferat praedica-
mentorum cognitio, colligi potest ex his, quae dixi-

*A grota inchoa ma sed
Lactus a milti figo.*

*Est summi generis. qd dicitur
in corpora
& incorpo
ratis.*

SUBSTANTIA.

CORPOREA.

INCORPOREA.

Hic est

SIMPLEX.

MIXTA EX

Deus

Carnalis **Caelum** & cum oib astris.

elementis.

Angeli,

iiij

*quasi in di
cas alim
ta* **Elementa vt**

Mixta in **Fumi,**

Anima.

B

Ignis, Aer,

partes **Fulmina, Metalla ex sulphure, quod ex pingui
aere fit, & argento uiuo, quod ex subtili terra
& aqua concretum est, nascuntur.**

Aqua, Terra,

ANIMATA

INANIMATA, ut lapides, vitrum,

SENTIENS.

NON

SENTIENS

gemme, Adamas, Hyacinthus

Animal

Irrationale

Planta, Herbe, Narcissus, ara

Rationale,

Leo,

bores, frutices, & contraria

Homo,

Asinus

nomina, mortuus truncus.

Plato.

Huc & partes substantiarum referende sunt, ut pes, manus, caput.

*Et quod in affir
git ad instans. in
bono magis videtur.*

*vt plantae. &
contraria no
mina ut mor
tuus truncus
Cibitudo p. ad instans
non dicitur sub
tra d. animal dicitur
stam de homine
ceter.*

*ppia
de in in
f. 2. 2. 2.*

D I A L E C T I C A .

Hic est ordo substantiarum, unde cum inci-
derit aliqua de substantia disputatio, definitio col-
ligenda est. Nos differentias specierum infinita-
rum non apposuimus, quod ea fere per acciden-
tia circumloquamur, ut. Ignis est corpus simplex,
calidum & siccum. Aer est corpus simplex, cali-
dum & humidum. Adamas est ~~gemma candida,~~
tanta duritie ut scindat alias gemmas. Si de ani-
ma queras, uides nos posuisse inter substantias in-
corporeas, Erit itaq; sic definienda. Anima est
substantia incorporea, pars substantie hominis.
Nos peculiarem substantiam & separabilem a
corpore facimus, Virgilius sensit esse uitales spiri-
tus, qui sunt in sanguine, Purpuream uomit ille
animam. Idem senserunt, qui animam ignem esse
dixerunt, Virgi. Igneus est illis uigor. Nam ui-
tales spiritus sunt calidi & humidi, & qui harmo-
nia esse uoluerunt, qualitatam temperaturam ani-
mam uocarunt. Reliqui ordines accidentium sunt
que quia cogitatione diuulsimus a substantijs, per
se iam nobis considerata sunt, sine subiectis in
quibus herent. Fit enim sepe ut de accidente ali-
quo sine persona dicatur, ut cum de uirtutis natu-
ra & dignitate disputant, sine persone alicuius
mentionem.

Defini-
tione
accide-
ntium

Virgilius
Aristoteles
libro 6.
apud phi-
sophos.

PHILIP. MELANCH.

mentionem. Sunt autem monendi pueri duplicia nomina ab accidentibus nasci. Substantiua, nudas formas significant sine subiecto, ut albedo poetica, lex. Et his utimur in his ordinibus. Nam accidentia detracta a substantijs per sese consideramus. Vocantur autem uulgo a Dialecticis abstracta. Adiectiua, nomina formas cum subiectis significant, ut albus paries, sic & poeta. Dialectici uulgo concreta adpellant.

Ad extremum hoc monendi sunt pueri, duplicem usum esse uocabuli Substantiae. Nam in hoc praedicamento Substantiam uocamus, naturam aliquam, per se existentem, At aliquando abutimur nomine Substantiae, cum de accidentibus loquimur, & substantiam adpellamus, cum ipsum accidens per se consideramus, sine circumstantijs, ut cum dicimus de substantia legis esse, non repugnare iuri naturae. Ita pro definitione, aliquando substantiam, aliquando essentiam dicimus.

DE QVANTITATE.

Quantitas primum locum habet inter accidentia

B ▼

tia.

quia primum inest substantijs. quantitas.

DIALECTICA.

^{In predicamentis}
tia. Tribuit Aristoteles quantitatem omnibus ijs ^{ea q̄ infra.}
que diuidi possunt, et scribit proprium esse quan-
tatis diuidi, idq; a quantitate tum substantiam,
tum qualitatem mutuari. Proinde ita definiemus.
Quantitatem esse que proprie diuiditur, sicut
magnitudo in spacia, numerus in unitates.

Quantitas
quid?

Eccerunt duplicem quantitatem, Continuum &
Discretam. Continua est, cum querimus quanta
res sit. Discreta, cum querimus quot sint.

CONTINVAE SPECIES.

<sup>Ad Lineam et
superficiem quibus, in
longum sumitur ut in
magnitudine per unum
spacium, et in
latitudine per unum
spacium.</sup>
<sup>Hic definitio
enclitica.</sup> Linea, est longitudo sine latitudine & pro-
funditate. Quanquam enim separari haec non
possint, tamen lineam uocamus, cum solam longi-
tudinem concipimus. Superficies est latitudo sine
profunditate, sicut enim ab unitate numerus ori-
tur, sic a puncto linea, a linea superficies & linea
clauditur. Corpus est longitudo cum latitudine
& profunditate. Nomen corporis hic solam ma-
gnitudinem significat cogitatione separatam a subiecto.

Et.

PHILIP. MELANCH.

Et, quemadmodum Mathematici corpus uocant,
qui non de substantia, sed de magnitudine dimeti-
enda loquuntur.

*Ut in peritioribus mathematica
non Arithmetica geometria
Astronomia hae quatuor
artes liberales ad hoc admodum.*

Discreta species, numerus est. Addiderunt ~~et~~
orationem, cuius natura non est absimilis numero,
quia numerat uoces ac sonos. Sed ut in omni uita
praecipuum, Nequid nimis, seruari iubent, Ita in
docendis pueris maxime mihi uidetur praestandum
ne artes obscurentur nimio studio argutiarum.
Itaque hanc de oratione disputationem relinquo, ~~et~~
orationem uoci, quae inter qualitates reponi-
tur, subiiciam, crasse forsitan, sed ego
pingui Minerua cupio Dialecticam
tradere. Non late patet in ciuili-
bus disputationibus usus hu-
ius praedicamenti,
itaque non com-
morabimur hic diutius.

DE QUALITATE.

*Qualitas est forma per accidens per quam substantia
est afflicta hoc est qualitas est in eadem in se in se
per quam agit substantia ut ignis per calorem, sol, per
lumen. Latine loqui per Grammaticam hanc scilicet.*

*A quibus
est p.
in in
q. in fo.*

*et
in
pal.
alms,
et*

*Sic Aristoteles ait:
Qualitas est secundum
quam dicimus quales.*

QUALITAS.

HABITVS PRIMA SPECIES.

*Habitus animi
sunt qui inhere
ut animo scilicet*

Animi,

Corporis, ut palestrica, Saltatoria.

Intellectus dicitur Noticia

Voluntatis, sunt habitus qui in-
clinant ad agendum.

Noticia rei simplicis

Noticia complexi
dicitur assensus

Iusticia, liberalitas, fortitudo
temperantia, gratitudo, amicitia

Opinio est incerta
ta noticia seu in-
firmus assensus.
Huic vicina est
suspicio.

Scientia est certa noticia
seu firmus assensus de-
monstrationis, hoc est
propositionum necessario
coherentium. Ars est
que scientiam ad usum
accomodat. Hoc pro-

Fides est firmus assensus pro-
missionum diuinarum, ut assen-
tiri Christo promittenti remis-
sionem peccatorum, fides est.
Et de hac fide proprie loqui-
tur scriptura, cum fidem pre-
dicat.

Et hec

proprie

Q V A L I T A S.

proprie sensit Aristoteles in discernenda arte et scientia. Medicina est scientia, quatenus querit demonstrationes, causas, et effectus, Sed ars est, quae haec applicat ad singularia, & alias aliter accommodat, pro diuersitate circumstantiarum. Architectonica est scientia, quatenus in ipsa geometria querit demonstrationes, Sed ars est quatenus accommodat praecipua ad aedificationem. Arithmetica speculatiua, Scientia est, Illa uero uulgaris practica, ut uocant ars est. Dialectica est scientia, quatenus suorum praceptorum demonstrationes habet. **Ars est.** quatenus praecipua ad usum accommodat. Scientia circa uniuersalia uersatur, ars circa singularia. Sicut scientia & ars differunt, Ita differunt sapientia & prudentia, **Qualitas**

Et haec fides proprie significat fiduciam misericordiae, hoc est, motum uoluntatis, quo acquiescit uoluntas cognita misericordia.

DIALECTICA.

Qualitates sunt formæ omnes quæ sensibus subiectæ sunt, præter quantitatem, sed aliquanto latius patet qualitas, quam ut hæc puerilis definitio, quam modo tradidimus, satis sit. Sunt autem qualitates fere instrumenta actionum, seu vires, quibus in agendo substantiæ utuntur, ut calore agit ignis, Sūt item animi qualitates, ut per Rhetoricam perspicue dicitur, per iustitiam recte decernitur. Magnus usus huius prædicamenti est in omnibus causis & crebro hinc petuntur definitiones, quare & nos locupletiores ordines hic instruemus.

*meta opo a
a multum puer*

*.x. Habitus
sui di
positio
Apud Aristotelem
species qualitatis
est .x.*

SPECIES QUALITATIS.

*Primo vero venit
ex eo modo fore. e
est in
formi*

Primam speciem qualitatis fecit Aristoteles *est* quod habitum nostri, alij habilitatem maluerunt.

*Habitus
eiusd.*

Nam Virgilius videtur *est* definisse, cum ait, *est* membris habilis uenit uigor. Est enim *est* qualitas uel animi uel corporis, consuetudine agendi *est* parta, qua facilius & certius aliquid agimus, sicut palestrica corporis *est* est, qua ictus regitur, & certius ferit. Ars pingendi est *est*, qua manus assuefacta *est*, ut certius pingat. Diximus autem *est* consuetudine agendi

est regitur habitus, quando *est* ad quod di efficio
materia propositi *est* *est* absolutam agendi
non longe & multo *est* consequimur.

PHILIP. MELANCH.

di effici, sed necesse est in natura instrumenta
actionum esse, quomodo enim pingat cæcus aut
aliquis truncatis manibus, sed in plerisque non
sola exercitatione, sed etiam naturali quodam
impetu nascuntur εξαις, ut in uirtutibus heroicis
fortitudo non ex sola exercitatione in magno im=
peratore, sed e diuino quodam impetu natura=
li oritur, Poetica in bonis poetis ad eundem mo=
dum naturali quodam impetu constat, ad quem
tamen accedere exercitationem oportet, is impe=
tus recte & appellatur & est diuinus motus,
quo excitatur ad agendum animus, & efficitur
εξαις.

Dixi quid sit εζις, nunc ^{in formis} species recitabi=
mus quarum definitiones, quia sepe cadunt in
ciuiles causas, diligenter sunt obseruanda. Vi=
des hinc & Ciceronem mutuatum esse definitio=
nem poetices pro Archia, cum sic ratiocinatur,
Poetas esse honore afficiendos, ergo retinen=
dum esse in urbe Archiam. Antecedens probat
ex definitione artis, Poetam natura ualere, &
mentis uiribus excitari, & quasi diuino spiritu
afflari. ut, Est furor in nobis & nos calescimus do.

Quemada

PHILIP. MELANCH

Hinc mutuatus est uetus poeta uersiculum.

Sophiam me graeci uocant, latini sapientiam.

Usus me genuit pater, mater peperit Memoria.

Et Ouid. Solus & artifices qui facit usus erit.

Animaduertunt .n. tum demum artem effici, cum

sepe idem cogitasset, seu cum longa consuetu-

dine alte in animum, rei uestigia impressa essent.

*non solum uerbum is. sed etiam speculabilibus cum uidet
licet ad infimam applicari & nam hoc modo omnium*

Aristoteles artem tribuit mechanicis, scientiam

speculabilibus, prudentiam practicae materiae, ut

uocant, sed nos hic non discernemus illas uoces usque

adeo subtiliter. Nam & latini ueteres, & graeci

sepe utuntur artis nomine, pro scientia. Tantum

hoc obseruent adolescentes, quid proprie artem

seu scientiam adpellent, prodest enim id scire, ut

facilius animaduertant quae sint in doctrinis certa,

quae sint, incerta. Nam ea demum habent proprie

artis adpellationem, quae demonstrationes conti-

nent, id est ubi necessario sequuntur ex certis prin-

cipijs certa conclusiones, sicut fit in Arithmetica

& Geometria. In medicina sunt certa quaedam

principia, ex quibus certa quaedam conclusiones se-

quuntur, atque eatenus scientia seu ars est, sed praeter

certas conclusiones, multas habet uerisimiles sen-

C tentias.

*Hinc
regula
contra
negans
quod
dicitur
dicitur*

*scientiam
est ars admit
prudentiam*

*Demonstratio
n. est syllogis
mus factus
secundum int
u. scitur nisi
per demonstra
tiones scilicet*

ES
VID

*Omnes artes in soliti una fasces complexas respicit In oratione
Polliniani quam dicitur in scriptis*

PHILIP. MELANCH.

**omnis ars debet utilitatem aliquam adferre, Ideo
postrema particula definitionis, de fine adiecta est.**

A R T E S.

*Arithmetica est prima ars
in qua finitur in hoc ar
tis genere dicitur ut
quoniam maximis, de homin*

Grammatica. Rhetorica. Dialectica. Mathe
matica &c. *Arithmetica iuxta astronomia
Geometria hanc finem propriam artem iuxta ma*

*partem libere
et dicitur hanc artem
fieri.*

Quærat aliquis unde differentie harum arti
um petantur, Respondeo ab officio esse petendas,
sicut plerumq; accidentium. Rhetoricæ officium
est elocutio. Dialecticæ iudicare recte ne cohere
ant argumenta. Arithmeticæ numerare. Geo
metriæ metiri magnitudines. *est officium proprium
Geometricæ iuxta
magnitudines scilicet*

Prudentia est habitus qui secundum rectam
rationem deliberat & iudicat, sicut ille ait. Tanto
me impensius æquum est Consulere, atq; omnes
fortune expendere casus, quasi dicat. Quia tu
affectibus indulges, qui cum recta ratione & con
silio pugnant, me consulere oportet secundum re
ctam rationem. Recta ratio, est cognitio tum ca
rum sententiarum, quæ natura sunt omnium animis
inscriptæ, ut. Neminem esse ledendum. Gratiam
esse reddendam bene meritis. Obtemperandum esse

*recta dicitur in
hoc e cognitis
causis scriptis
harum q; omni
animis sunt
in scriptis vel
dicitur vel in
manu legib.
tradite sunt
valiter.*

D I A L E C T I C A .

magistratibus & parentibus, sicut enim oculi naturaliter uident, ita mens natura sic sentit, tum cognitio est aliarum legum diuinarum seu humanarum.

Sub prudentie nomine poni potest uocabulum Legis, sed quatenus significat sententiam quandam. Nam cum propriissime loquimur, non est simpliciter nomen absolutum, sed relatiuum, quia significat sententiam aliquam, sed ita, ut sit posita a legislatore, aut comprobata consuetudine.

Duplices virtutes. moralis que ad informandos mores facit, que & in actione interuenit, sunt habitus sunt scientia per hanc art. sic dicitur quod in moralibus sunt.

AD VOLUNTATEM PERTINENT VIRTUTES.

Virtus auctore Aristotele in primo ethicorum in libro primo in Virtus, est habitus qui incitat ad agendum secundum rectam rationem. *in ethicis in libro primo in medio ethicorum in* Iusticia est uirtus que suum cuique reddit. Sic enim & iurisperiti scripserunt, esse constantem & perpetuam uoluntatem, id est, que imitetur certam quandam & immutabilem sententiam natura herentem in animis, que docet & dicit suum cuique reddendum esse. *inter luxuriam & sordiditatem & frugalitatem in ethicis in libro primo in* Ut enim Architectus scit, domum semper ex fundamento, tecto, & parietibus, construendam esse, ita Iusticia semper suum cuique reddi uult, sed quem admodum

Nota: Virtutes sunt habitus voluntatis etc.

PHILIP. MELANCH.

admodum arae uariae sunt, ita casus uariant.

IUSTITIAE SPECIES SVNT.

Pietas illa iustitia est que in suis tribuit parentibus.

Pietas, qua ius suum cognatis, item magistratibus tribuimus, nempe honorem. *Pietas quid?*

Gratitudo, qua reddimus pro officio officium. *Gratitudo quid?*

Amicitia, qua reddimus pro beneuolentia mutuam beneuolentiam. Cognata his Beneficentia *Amicitia quid?*

est, qua gratis beneficit alijs, Sunt enim in uniuersa natura sic omnia inter se deuincta, ut alij aliorum ope indigeant. *Juxta illud Xeris Xepa vii Tel.
 mouet autem M ad bene filio proino cari bene filio.*

Inter Iusticiae species etiam Religionem numerant, Est enim Religio, qua Deo reddimus id, quod debemus, uidelicet timorem & fiduciam erga illum. *Religio quid?*

Fortitudo est animi. Robor est corporis.

Fortitudo uirtus est, qua uel aduersa repellimus, uel dolorem in perferendis aduersis moderamur, uel letitiam in secundis rebus frenamus, ne quid turpiter leticia aut dolore permoti faciamus. Sicut Hora. dixit. *In Odis ad Helen. uia inquit.*

*faci
quon
m

D
no
offi*

omnia genera affectionum & Virtutum & vitiorum
pertinent ad primam speciem generalitatis sed habitus

D I A L E C T I C A.

Aequam memento rebus in ^{diversis} asperis,
Servare mentem, non secus in ^{fortibus} bonis.

Modestia
quid.

Ab insolenti temperatam leticia. ^{providere debet}

Modestia est virtus, quae in nostra de nobis
existimatione, sermone, gestu, & voluptatibus mo-
uet nos, ut naturae & legibus obtemperemus.

Has definitiones posuimus, ut ad parum ex-
emplum desinirent studiosi reliquos ^{habitus} quos
praetermittimus. Nam persequi omnes species
virtutum, Item, vitia omnia, nam huc etiam vitia
reponuntur, nimis longum fuerit. Sed est ob-
servandum hoc, quod supra diximus, quosdam ha-
bitus non tantum nostro conatu, vel ut aiunt, no-
stro Marte parari, ut ingens robur animi, & de-
spicientia mortis, non tantum a nobis efficitur, sed
naturalis quidam impetus divinitus parit eam for-
titudinem. Sic & de poetica ille dixit. Impetus
hic sacrae semina mensis habet.

Comparatio
in similitudinem
sunt pro
durabili.

Est furor in
nobis agitante
calore in illo.

Dispositio est qualitas quaedam, vel animi vel corporis in ^{aliqua}
plures sensus, sed non ⁱⁿ sui corroborata. ^{per in multis partibus dispositi}
Habitus etiam sunt, durabiles affectus ut Odi-
& in odios quaedam ^{omni}, Invidentia, Iracundia, Misericordia, Amor.
Sicut enim alij habitus fiunt ex crebris actionibus.
Ita iste durabiles inclinationes, contrahuntur ex
motibus ^{non} habitus in ^{non} induit. ^{qui in} dispositio ^{non} motibus

PHILIP. MELANCH.

motibus subitis, qui etiam sunt affectus, & perti-
nent ad ordines Actionum & Passionum. Sicut
n. fit dolor corporis, ita oblata re aut iucunda, aut
molesta uerberatur et mouetur animus ad eam aut
prosequendam aut fugiendam. Et sicut uerbe-
ratio corporis notam relinquit in corpore, ita su-
bitus ille affectus relinquit habitum, quales sunt
amor, odium. &c. Atq; ita apte discerni possunt
affectus, in subitos motus, & durabiles inclinati-
ones, Nec alibi commodius ponentur durabiles
affectus quam inter habitus. Subiti uero ad ordi-
nem actionum animi, seu passionum referantur.

*¶ At enim alior potentias
et motus subitas.*
SECUNDA SPECIES.

Aristoteles secundam speciem facit, naturales
potentias, hoc est, inclinationes. Sicut in Ouidio
est naturalis potentia ad poeticen. In Iosquino ad
Musicam. In magnete ad trahendum ferrum. In
uino ad calefaciendum. In marrubio ad iuuandum
pulmonem, ad medendum tussi. Et cum in pri-
ma specie res nostra industria partas collocarit,
prudenter addidit alteram speciem, in qua receperet
et eas uires, quæ naturaliter ad agendum extimul-

C iij lant.

D I A L E C T I C A .

lant. Prodest enim discernere ea quæ natura in-
sunt ab illis, quæ nobis paramus ipsi, præsertim
cum plurimum intersit inter habitus eos qui adiu-
vantur a natura & inter illos, qui non adiuuantur
a natura, ut Poeta admonet. Tu nihil inuita di-
ces, faciesue Minerua. Delirant autem non
nulli in scholis, qui has inclinationes negant in
qualitate poni debere. quia Substantia non possit
eas abijcere. Imo uero in rerum ordine fuit locus
aliquis constituendus his inclinationibus. Itaq;
Aristoteles in qualitate ponit, idq; aptiss. fit. Cete-
rum sepe alias uocant proprias passioncs, quas hic
uocant potentias seu inclinationes.

Aristoteles
de his
uocet.

TERTIA species cõtinet qualitates, quæ
sensus proprie mouent, quas quia accidentia mu-
tuantur differentias a substantijs, ita discernemus,
ut singulis sensibus suam qualitatem assignemus.

Tertia species
sensus proprie
mouent, quas
quia accidentia
mutuantur
differentias
a substantijs,
ita discernemus,
ut singulis
sensibus suam
qualitatem
assignemus.

Visum mouet color. Huc lux seu lumen & te-
nebræ pertinent.

iplos sensus agunt & que in istis sensibus sunt obiecta sensuum.

Aristotelis po. Candidus apud Horatium & purpureus de
his extremos colo. **SPECIES COLORIS.**

ut scilicet album & nigrum. Extremi sunt colores.

Fuscum, schwarz rodt. Albus ego laucus, &
conuincit hunc esse laucum Poetæ. & fuscus

si omnes sunt. Andromede patriæ fusca colore sue. fuscus.

De colorib. est libellus Thalesij, capituli Ruffus
gelly, plura in thimro, Aristoteles de sensu & sensu.

P H I L I P . M E L A H C .

Ruffus rodt. *Ruffus & rubrum vultu non ut idem significatur*

Fuluum, goldfarb & leberfarb, ut fuluum

Item orichal aurum, fuluus taurus apud Horat. *quin. ainn.* fulue nymbus arene apud Virgilium.

Humanus corporis similis si ad formosum & rosatis color.

Flauum bleichgel, ut apud Ouidium, Flauaq; de uiridi stillabant ilice mella. Item Virgi. Flauaq; caput nectentur oliua. Apud Lucanum, & flauos aquilone Sueuos.

Spadix, Kastaneen braun.

Purpureus seu puniceus, dunkelrodt, ut samet seu braun, ut apud Horat. Puniceis inuectis rosis.

Candidis apud thelatin the purpuris didisim ut sunt violae proprii

2. Gloga. ut omni metallis est color.
Luteus, aurora color, gel. *2. Gloga. ut omni metallis est color.*
git uacinia Caltha. *Virg.*

Mollia luteola pina *4 3*
sum rufum coloris. esse vultu coloris.

A metallis & A herbis.
Ferrugineus, eisenfarb.

Giluius, fael, Virgil. Color deterrimus albis

oculorum proprii ut color.
& giluis, *ut apud Horat.*

Ceruleus & glaucus, grau und blau, lafur. *Glaucra ubra cerulea salis.*

2. Dac. nottois Hominy.

Venctus, blou, & Thalassicus. *Herbarum spiritus scara & cantand est.*

Indicus, ex ceruleo & purpureo mixtus.

Viridis, porraceus & prasinus. *A metallis herbis aut mal. b. plantis.*

Eiunt colorum nomina a materia, minium, ce

ruffa. virdg.

DIALECTICA.

russa. Item aliunde, ut ^{a flor}hyacinthinus, ^{a croco}croceus.

Auditorium movet sonus. Fit autem sonus corpore ^{vel pluribus}ribus duobus collisis. ^{Ad id, quando corpora colliduntur} fit ^{sonus} sonus. ^{vel est aer vel alius.}

Articulata, oratio.

Sonus, vox

^{proprium & vacuum} Inarticulata, ut pecudum sonus.

Ut mugitus etc. ^{Hic pertinet stridor, fagus, campanarum, bombardarum & stridorus patrum.}

^{Hic pertinet ad} Olfactum odor movet, ut ^{tunc sibi appropinquat}suaavis, ingratus.

Gustum sapor, ut dulcis, austerus, stipticus. ^{Ex du}

^{Prima generata} Tactum, calor, frigus, humidum, siccum. ^{et de}

^{etiam secundas} Cognatae qualitates, ut ^{gladii}glabrum, asperum. ^{omnes}
^{Vocant} QUARTA SPECIES ^{finis}
^{sapores}

Forma & figura.

Aristoteles fecit quartam speciem qualitatis, Figuram, ut circulum, triangulum, quadrangu-

^{Ad hanc} lum etc. Hec malunt alij ponere in relationem ^{si ut sunt} ^{omnia q ma} ^{mi hinc si} ^{trj possunt} ^{color in quo} ^{ritur non fitur} ^{in quo q di} ^{caracteris} ^{no respici} ^{ad legem} ^{sed ad figur} ^{ram.} ^{respondere} ^{ergo} ^{esse} ^{figuram} ^{quadrangulum} ^{circulum} ^{vel} ^{et} ^{circulum} ^{aut} ^{interdum} ^{definitur} ⁱⁿ ^{quo} ^{procedit} ^{mentis} ^{sic} ^{vocabuli} ^{equam} ^q ^{est} ^{vocabuli} ^{definitio} ^{et} ^{non} ^{aliquid} ^{respondere} ^{quod} ^q ^{est} ^{definitio} ^{huius} ^{generis} ^q.

libus, quia sint partium inter se comparationes.

apud pueros nihil opus est illa nimia subtilitate in docendo, sed mediocris quaedam diligentia requi-

ritur, ut ea, quae traduntur, ut non abhorreant a ratione, nec sint omnino absurda. Quia igitur figurae sensus movent, recensentur et ipse inter quatuor

RELAT

RELAT

*Aristoteles pulchre prædi-
camentum relationis ap-
pellavit & postea ad aliud.*

PHILIP. MELANCH.

R E L A T I O N E S

Sunt rerum comparationes, quæ continentur in alijs prædicamentis, Ideo numerari non possunt relationes nisi ad res illas tanquam originem reuocante, Et meminerint scholastici, cum relatio uersetur semper inter duo extrema, quod hæc uocetur, fundamentum, & terminus. Fundamentum est res a quo oritur relatio. Terminus est res, quam spectat, uel in qua desinit respectus, sicut Iuriconsultus erudite scripsit, Seruitutem nullam esse, nisi in corpore aliquo. Ita semper querantur extrema relationum, ut si fiat mentio de seruitute agri, fundamentum est ager, terminus, agere iter per agrum. Seruitus seu respectus inter hæc, est ius agendi iter per agrum. Obseruandum est & hoc præceptum, quod maximè in communi sermone, & in omnib. dissertationib. usum habet, q̄ unicuiq; relatiuo respondet suum correlatiuum, quanquã sæpe nomina desint. Ut pater, filius. gignere, gigni. fauor, gracia. Fauoris fundamentum est ipsa uoluntatis actio, uidelicet bene uelle, Terminus est, is cui bene uult qui spiam, Respectus in medio uersatur, qui est uoluntatis ad hoc obiectum applicatio. E contra gratia mutuus respectus est.

Relatio terminus est ipsa res

EX SVB

EX SUBSTANTIA ORIVNTVR.

Relationes ortæ ex actionibus
naturalibus.

Causa effectus
Pater Filius
Vita Mors
Victus

Potestas seu fa-
cultas respectus
est ad agendum
seu efficiendum
aliquid.

Dominus
Patronus
Tutor
Magistratus est perso-
na a Deo constituta.
ad punienda delicta
Senatus Populus

Relationes ortæ ex uoluntatis
actionibus.

Hinc fiunt discrimina

PERSONARVM.

Persona est, cum uoluntas eius qui preest mandat alii
cui certum opus.

RERVM.

Seruus
Libertus
Pupillus
Commune
Proprium
Alienum
Lex
Ius
Pax
Bellum

Imperator

PHILIP. MELANCH.

Imperator Hinc fiunt contractus.
Miles Nam contractus est uoluntatis
Rex actus, quo transfertur res, aut
Tyrannus. certe quo fit obligatio, ut res
 transferatur.

HORVM ALII SVNT.

Innominati Do ut des
Do ut facias Facio ut des
Facio ut facias.

Nominati, horum alij
transferunt rem.

Quo ad dominium
Emptio Venditio
Certo precio transfert,
hæc est differentia se=
parans ab alijs.
Donatio sine precio.
Permutatio pro re certa.
Mutuatio ut recipiatur
idem in genere.

Quo ad usum
Commodatio
Locatio
Precarium
Referuntur ad hos
et alij ΕΜΦΥΤΕΥ=
ΤΙΚΟΣ
Depositum
Pignoratio.

EX QVA

EX QUALITATE

CAVSSA EFFECTVS.

Tantum enim substantia & Qualitas, uere
possunt existere causse efficientes aliquid &c.

Ex noticia uerum falsum. Verum est conuenientia noticie uel orationis ad rem. Doctor Discipulus Lex. Nam lex significat sententiam, qua aliquid precepitur aut prohibetur. Neque tamen simpliciter notitiam, sed talem, que auctoritate Magistratum proposita obligat populum, propter hanc obligat	Ex uirtutibus Præmium Pœna Gloria Honos Concordia Discordia Pax Bellum Favor est relatio beneuolentis ad illum, cui is bene uult. Gratia correlatiuum fauoris, sed sacre literæ usurpant pro fauore, & quidem addunt relationem, qua excludunt meritum.	Ex qualitatibus corporis. Temperamentum Sanum Aegrum

PHILIP. MELANCH.

obligationem fit nomen relatiuum. Ius est potestas agendi secundum leges.

EX OMNIBVS speciebus.

Bonum est quod conuenit
Perfectum. natura.
Imperfectum.
Simile
Dissimile.

EX tribus prioribus speciebus existunt infinitae actiones & passiones, ut docere, exhilarare, calefacere, iustificari.

EX QVANT.

BONVM.

Honestum propter se conuenit naturae, ideo propter se expetitur.
propter aliud expetitur.

Vtile propter aliud conuenit. ideo

Aequale
Inaequale
Maius
Minus
Proportio.
Duplum
Triplum,
Dimidium,
Contentum, continens, Tempus
Locus, Velox, Tardum.
Explicans

Prima definitio
Definitio
non. **D I A L E C T I C A.**

Definitio
Explicant & Grammatici relatiui nominis na-
turam, quare facile hic poterit cognosci, quæ no-
mina ad hunc ordinem pertineant. Vocantur au-
tem nomina superiorum classium seu prædicamen-
torum absoluta, quia singula intelligi possunt etiã
si non conferas ad aliud, ut albedo. Relatiua ue-
ro ita dicuntur, quia non possunt sine collatione in-
telligi, ut similitudo intelligi non potest, nisi com-
paratione plurium rerum. Proinde, Aristoteles
hæc nomina *ad aliquid* $\pi\rho\sigma\tau\iota$ appellauit, quod semper, ad
aliquid referantur, nec sine absolutis *intelligi cogi-*
possint.

Primum hoc sciendum est, omnia nomina quæ
in superiores classes referrri non possunt relatiua
esse.

RELATIVUM Secundo, Relatiuum nomen nihil aliud est
QVID nisi collatio rerum inter se, quæ quia *Cognitio* ratione tan-
tum fit, non sunt relationes subiectæ sensibus, sicut
alia accidentia. magnitudo aut color,

*Ergo definitio relati-
uorum et definitio
nominis def-
initio.* Tertio, cum relatiua nomina comparationem
tantum significant, adparet ita oportere definiiri
relatiua, ut ea quæ conferuntur, in definitione po-
nantur, ut, *vel in* Pater est qui habet filium, Magistratus
est, qui iure regit populum.

*Patris qui habet
clitum & præcep-
tor qui habet discip-
cipulum. Vides
tor est qui habet
magistrum solum.*

PHILIP. MELANCH.

Vides itaq; nomina huius ordinis uno tantum genere definiendi uti, Etymologia seu definitione nominis. Quia enim non res, sed rerum collationes significant, ideo non hic causse aliqua quaeruntur, sed ratio procedit haec nomina, & breuiter definit, postquam res ante simpliciter intellexit, ut cum desinio, monetam esse argentum aut aurum certa aestimatione, qua res permutantur. Nomen monetae non intelliget is, qui aurum & argentum profus non nouit. Et prius tibi Gn. Pompeius & Sextus noscendi sunt, quam definias hunc filium, illum patrem esse.

nam collatio rerum est ipsa re latio.

REGVLA: unicuique relatio respondeat suum corre-

Proinde, cum duplex collatio sit, bina nomina plerunq; fiunt, quae mutuo sese ostendunt. Aristoteles multum referre putauit, ut admoneret ad hunc modum sibi respondere relativa. Et est regula magnopere necessaria, in multis grauibus controuersis iudicandis, quod unicuique relatio respondeat suum correlatiuum, quod si deest nomen tamen cogitari debet correlatiuum. Hoc Aristoteles sic extulit *παντα τα προς τι προς αυτισφοντα λεγεται*, id est, relativa conuertita, ut mutuo se definiant, ut Magistratus est qui

ut alu, no ad aiam se ad alatum. ut alu no ad aiam sed ad alatum referre da esse dicimus

D certo

DIALECTICA.

certo iure ciuitatem regit, Ciuitas est, quæ certo iure a magistratibus regitur. Fortunam constat dici, cum euentus non gubernatur nostro consilio.

FORTVNA.
est cum euen-
tus non gub-
natur nostro
consilio.

At ut scias quid sit fortuna, prius sciendum est a quo gubernentur illi euentus, qui accidunt præter nostra consilia. Hæc ideo diximus, ut scias res ante simpliciter cognoscendas esse quam conferantur, & in definiendo relatiuo, fieri mentionem rerum quæ conferuntur.

Fundamen-
tum Termi-
nis relatio-
nis quid.

Vocantur autem res quæ conferuntur, fundamentum & terminus. Et quidem prodest ubiq; uidere unde ^{Fundamentum} oritur relatio, & ^{est terminus} quod respiciat, causam enim collationis nemo intelligit, nisi uiderit ubi oritur relatio. Nomen patris oritur in gignente, & genitum respicit, E contra nomen filij oritur in genito, & respicit gignen-

Ergo una & e-
dem vox dicitur
se respicit et
positum est
terminus & fa-
ciunt ut in-

tem. Tales tanquam regiones nominum relatiuorum diligenter prodest nosse. Cum de seruitute queritur alias aliud fundamentum est, Terminus est ducere aquam aut simile quiddam. Nomen legis fundamentum habet honestam seu iustam sententiam, Terminus est, ferri a Magistratibus ad subditos. Fortune fundamentum est, uoluntas Dei gubernantis res Terminus euentus ipse.

Catalogus nominum relatiuorum conficiendus est. *in*

PHILIP. MELANCH.

est, in quo adparebit, ex quibus fontibus omnia
orientur. Ea res adfert magnam utilitatem ad re-
cte definienda nomina huius ordinis, quæ quia plu-
rima sunt, fit eorum mentio sæpe in causis civili-
bus, sæpe in quotidiano sermone. Fortunam
quotusquisq; recte definit? At si hunc catalogum
recte inspexeris, exacta definitio sese offeret. Ho-
norem vulgus esse ducit, magnifici a multitudine,
nec intelligit unde oriatur honos, At si inspi-
cias hunc Catalogum, uidebis honorem collatio-
nem nostri iudicij & uoluntatis erga alterius me-
rita & uirtutes esse. Videbis enim honorem ex
qualitatibus oriri. Huc respexit Cicero ad Plana-
cum, cum ait, Is qui iure adpellari potest honos,
perpetuæ uirtutis est præmium. Quotidie in
templis canimus, Gloria in excelsis Deo. Hic
meminisse decet, quid gloria significet, Nam cum
gloriam Deo tribuimus, significamus quod bonus
sit, quod respiciat nos, quod uelit nos exaudire,
& iuuare. Talis interpretatio etiam conscientie
adfert consolationem, quia enim Deus iubet sibi
gloriam tribui, certe uicissim pollicetur bo-
na.

Ad hunc modum naturas uocum
relatiuarum multo rectius intelliget & tractabit

Dij is, qui

*Honor ex qua-
litate oritur
& ipse est
qualitas.*

In substantia se mutuo respicitur actionis & passionis. Sic pater ad filium respicitur in terra respicitur fructum quodammodo.

DIALECTICA

is, qui ex quibus fontibus orientur animadvertent.

Prædicta mentium
hoc, pertrahit se ad
omnia alia
prædicta nota.

Ex Substantia & Qualitate plurimæ relationes oriuntur, sunt enim considerande substantiarum & qualitatum actiones, ita facile poterunt relationes reperiri. Substantie naturalis actio est, gignere, Hinc fit nomen patris, cui est oppositum nomen filij.

Sunt & actiones uoluntatis humane, quando cum alijs contrahimus. Hinc contractus nascitur, sub quo sunt. Ex iure gentium promanantibus contractibus ut actio de officio magistratus. civitas.

Commodatum,	Emptio,	Venditio.
condictio, Locatio,	Maritus,	Vxor.
credendum, depositum,	Dominus,	Servus.
societas,	Magistratus,	Civitas.
depositum, mutuum,	Senatus,	Plebs.
contractus naturalis.	Potestas,	Consuetudo.

Ius. Significat enim ius, legitimam potestatem agendi. Alicubi pro legum cognitione accipitur, ut cum iureconsultus definit, ius esse artem boni & equi. Supra admonui legem nomen relationum esse,

PHILIP. MELANCH

uum esse, significat enim rectam ^{fundamentum} sententiam, sed a ^{rela} ^{nos.}
Legislatore ^{positam}. Sicut igitur nomen patris
Substantiam ^{absolutam} significat, & relationem gignentis ad
Genitum. ita lex significat qualitatem, scilicet no-
ticiam quandam, seu sententiam & relationem ses-
rentis legem ad subditos.

Ex qualitate ^{ut virtutis pre-} ut ex virtutibus premium ^{miu est}
gloria, honos, proprie enim uirtuti tribuitur. ^{gloria, honos.} Ex
amicitia pax, bellum, concordia, discordia. Ex
qualitatibus corporis, sanum egrum. Ex omnibus
speciebus, similitudo, quæ est duarum qualitatum ^{et non propriu}
collatio. Hic numero etiam bonum, quod signifi- ^{est qualitas}
cat quiddam nature conueniens. Malum quod na- ^{vs est in A.}
ture non conuenit. Et uerum, ubi cum re consens- ^{vs est in lo spec}
tit oratio. ^{mito vel dy}

Philosophi uocant transcendentia, Ens, unum,
uerum, ^{ut & aliq in} & bonum, Quia sicut Ens commune no-
men est omnibus predicamentis, ita ueri & boni
rationem in omnia predicamenta spargi iudicant.
Quidquid enim existit, cum concipitur in animo,
cunq; mens firmas & perpetuas eius causas cer-
nit, uerum est. falsa, quia nihil sunt, & cause

D ij firme

D I A L E C T I C A .

firmæ falsorum nullæ sunt ideo mens ea improbat.
Et in unaquaq; re boni quiddam esse iudicant.
Vnum etiam, ideo inter transcendentia posuerunt,
quod unam quanquam rem simpliciter non admix-
tam alijs considerari oporteat. Quanquam autem
hæ disputationes Philosophorum mihi non displicent,
tamen nihil uetat bonum aut uerum inter re-
lationes hic numerare. Nam hinc mutuari possu-
mus, & accommodare alijs prædicamentis, sicut
nomen causæ, aut effectus ex relationibus mutua-
mur, quæ ipse non minus late patent quam bonum
aut uerum. Nam quidquid est, uel causa uel effe-
ctus est.

Ex substantia & Qualitate, trahuntur re-
latiua nomina, causa & effectus.

Et quoniam
nihil in om-
nia oritur
tunc quia ad
proportio-
ne pertinet

Ex Quantitatibus fiunt, æquale, inæquale,
maius, minus, contentum, continens, locus. Ni-
hil enim aliud significat locus, quam alteri corpori
cessisse spacium.

Ex numeris, par, impar, duplum, triplum,
proportio, tempus, quod est mensura motus, Si-
gnificat enim, uel durationem rei, uel mensuram
durationis, ut, annus, mensis, dies. Et sic defini-
uit Aristoteles, Tempus mensuram esse motus.

DE AC=

PHILIP. MELANHC.
DE ACTIONE ET PASSIONE.

*Accidens est applicatio agens ad
patiens. Passio est
applicatio passionis ad
agens. — / ut
refer actiōes nales & voluntarias cum sub. sens. spiritib.*

Poterant reliqua prædicamenta in relationibus
comprehendi, Sed quia placuit uetribus, decem
prædicamenta numerare, sequemur illorum autori-
tatem & nos. Videntur autem docendi causa, &
prædicamento relationis, hæc quæ sequuntur præ-
dicamenta separasse. Nam cum pene infinita mul-
titudō sit relationum, maluerunt plures classes fa-
cere, ne si omnia talia nomina, in unam include-
rent, multitudinē perturbarentur discētes.

Hic actiones & passionē collocarunt, supra
nomina ex actionib. orta. Hic recensetur gignere,
gigni, supra pater, filius. Atq; hoc discrimen ha-
rum classium tenere satis erit.

Est autem actio, relatio seu coniunctio ad id
quod patitur. Econtra, passio, coniunctio patien-
tis ad agens. Pertinent autem ad hunc ordinem
uerba & nomina uerbalia, significantia motus.
Est autem motus, acquirere aliquem terminum.
Species hæ sunt.

In Substantia sunt, generatio & corruptio.
Generatio est motus ab eo quod non est ad esse.
Corruptio ab eo quod est, ad non esse.

Генерация. D iij
*Generatio unius, est corrup-
tio alterius di-
cit Aristotelis.*

*Motus spe-
ties.*

In

D I A L E C T I C A .

Quantitas? In Quantitate. Augmentatio, cum acquiritur maior quantitas. Diminutio, cum minor fit quantitas.

Qualitas? In Qualitate. Alteratio, cum alia qualitas acquiritur, ut calefactio, frige factio, humectatio, desiccatio, denigratio, dealbatio, & huiusmodi innumera nomina. Huc & subiti affectus pertinent, irasci, misereri, letari, quæ sunt quasi sensuum & animi uerberationes. *secundum locum mutationis*

Motus localis quod id est

Est & motus localis, cum aliud subinde spacium occupatur, ire, redire, currere. Huc & aliarum rerum uerba pertinent, ut edificare, belligerari, scribere, pingere, canere, etc.

Ad prædica mentum quando refertur sunt omnia vocabula temporis significans hunc locum tempus non ipsam durationem sed tantum **DE PRAEDICAMENTO** **QUANDO** **ubi**, locum in vocabula locata. Est autem locus spiritus tempus creatus corpori contentus differuntur autem Aristoteles interrogatiuis nominibus discernit relatiuorum species. Hæc igitur uox, Quando, complectitur temporum differentias, ut sunt, hodie, heri, dies, mensis, annus. Supra autem diximus tempus significare, uel durationem rei, uel mensuram durationis. Huc pertinent & uoces simul,

PHILIP. MELANCH.

simul, prius, posterius. Quæ, quid significant aliud
quam quandam collationem temporum inter se.

DE PRAEDICAMENTO
VBI.

Vbi, complectitur locorum nomina, ut do-
mi, foris, sursum, deorsum, in gymnasio, in tem-
plo, atq; hæ uoces, quatenus loca sunt, & conti-
nent corpora, intelligi debent, non quatenus uel fi-
guras uel ædificia significant.

DE SITV.

Situs significat corporis positum seu statum,
ut iacere, sedere, stare, supinum esse, pronũ esse.

DE HABITV.

Habitus complectitur nomina uestium, quæ
nemo ignorat relatiua esse, ut, galea, torax, ocreæ,
pileus, tunica, calcei. Si tamen non materiam aut
figuram, sed rationem uestiendi, ac usum conside-
res.

deinde galea
tis, ocreæ
pileus, tuni-
cæ, calcei
ad qualitatẽ re-
feruntur cũ

D 7

Recens

DIALECTICA.

Recensui prædicamenta, quæ cum traduntur, adsuæfaciendi sunt pueri, ut propriam significationem uocabuli discant intueri. Nam secundum eam significationem, quæ maxime propria est, unaquæq; uox in sua classe ponitur. Itaq; et Aristoteles, cum absolisset descriptionem prædicamentorum, adiecit quarundam uocum enarrationem, ut moneret in prædicamentis ^{ambiguis in uocum} ἀπορρολιᾶς ^{cum} diligenter et fugiendas et explicandas esse. Nostrum hanc partem uocant, Postprædicamenta. Et cum Aristoteles pauca nomina exposuerit, putant nefas esse, si quis plura addat. Sed qui pueros docent, admoneant multo plura ambigua inueniri posse, quæ in hoc loco profit enarrare. Sciant igitur pueri, ea quæ uocant Postprædicamenta, nihil esse aliud, nisi interpretationem quorundam nominum ambiguum.

Prius dicitur, non modo quod tempore prius est, sicut, prior est Romulus Numa Pompilio, sed etiam quod nature ordine prius est, etiamsi tempore simul existat, sicut causa prior est effectus ordine nature.

Item, genera priora speciebus hoc modo dicuntur,

PHILIP. MELANCH.

tur, quia ordine præcedunt. Dicuntur et priora, quæ præstant dignitate, ut prior est Rex cive.

OPPOSITA dicuntur quadrupliciter. Aut contraria, ut duæ qualitates pugnant inter se, calor et frigus. Aut relative opposita, sicut pater et filius. Non enim possunt simul in idem subiectum cadere, nemo idem dominus ac servus est, pater ac filius, respectu eiusdem, sic enim loquuntur, id est, si conferas duas tantum personas inter se. Privatiue opposita, sicut tenebræ et lux. Nam privatio significat abesse formam, quæ adesse poterat, sicut cæcitas significat visu carere.

*Amarum et
ficcum est
dulce.*

Postremus gradus est contradictionum, quæ tantum in propositiones cadunt, ut, Cæsar est iure interfectus. Cæsar non est iure interfectus.

*visus prædicamentorum
primus in definitio.
nisi spectat de modo a*

DE VSV PRAEDICAMENTORVM argumentandum conducunt

Id quod in topicis videbitur in definitionibus. aut primus cuius prædicamenti sit. q. definiri de diligenter spectandum

Tametsi supra monuimus, quo consilio veteres est, ex eo n. omnium rerum nomina in has classes seu ordines distribuenda sunt, deinde disse. aut per substant. distribuenda sunt aut per officia aut per partes, aut per accidentia et effectus atq. hoc modo sunt quinquæ species definitionum.

*primus est
si nomen de pro
finit aut per cas
et effectus*

D I A L E C T I C A.

distribuerint, tamen idem redigere in memoriam
lectori hoc loco uisum est, ut sciat quam utilita-
tem ex hac parte Dialectices petere debeat. Ideo
hæ nominum classes factæ sunt, ut cum definire
uoles, scias singularum uocum genera ubi inueni-
as. Plerunq; etiam generi uides ascriptas differ-
entias, quæ tamen cum non sunt adscriptæ, ex ac-
cidentibus colligi solent. Nam & supra docui res-
rum differentias per accidentia nos circumloqui.
Proinde cum uocis alicuius definitionem uoles cõ-
texere, ad hos ordines uelut ad pœnũ recurrere
dum est, unde materiam deprobas, ita conducunt

SECUND. hi ordines ad definiendum, ~~Sed & aliam utilitatem~~
A. UTILIT. adferunt ad inuenienda argumenta, ad theses &
.IAS. hypotheses tractandas, ad quærendas rerum cau-
sas, de qua utilitate infra dicemus in Topicis.

DE DEFINITIONIBVS.

*Indivisiuũ Rethores
appellauit personam*
Hec u. p. u. lex est finis di, ut finis plura magis
paritiora com Quid sit definitio rei supra exposui, nunc
pluribus q. hoc docendi sunt pueri, in definiendo præstandũ
esse ut definitio ita fiat, ne aut latius pateat, aut sit
angustior quam definitum. Non recte definias si
dicas, Philosophia est humanarum & diuinarum
rerum

PHILIP. MELANCH.

rerum scientia. Nam Philosophia quæ sic proprie appellatur, nihil certi docet de diuina uoluntate erga nos, de prouidentia diuina in administrandis rebus, de immortalitate animi, Quare definitio latius patet quam definitum. Item si de seditione dicas, & tantum ibi exponas quam mala res bellum sit, non recte definias. Nam seditio non est simplex bellum, sed est bellum seu uis ciuum inter sese, uel contra magistratum suscepta. Sunt igitur docendi pueri, ut in definiendo hanc cautionem adhibeant, ne definitio latius pateat, neue sit angustior quam definitum, sed signate & adposite explicet definitum, Et sicut oculi certissimi testes sunt eorum, quæ ex propinquo cernunt, eaq; nobis perfecte ostendunt, sic definitio debet perfecte rem exprimere, & tanquam oculis subicere.

LEX.

FORMULAE DEFINITIONVM.

Primum genus definitionum est definitio essentiae seu substantiae, hæc constat ex genere & differentia, ut homo est animal mentem habens. Boetius putat utile esse ducere definitionem inde usq; ad summo genere, ut homo est substantia corpora, animata.

Boetius colligit quindecim formulas finitissimas q; fere omnes possunt colligi ad schemata. Nam hinc est q; anima & substantia. sicut uocatur substantia.

vel

72

D I A L E C T I C A .

animata, sentiens, mentem habens, volebat enim
adsuefacere imperitos ut cum in definiendo ad ex-
tremam metam uocabulorum recurrerent, certius
rem comprehenderent, & ad primos fontes cui-
usq; rei peruenirent. Nam ex summis generibus
omnia uocabula manant. In hoc genere definitio-
num non egredimur ex eo predicamento, in quo
definitum ponitur, sed ex eadem classe genus &
differentiam de promi oportet, quia enim substan-
tiae definitio est, explicat substantiam cuiusq; rei.
Neq; uero ullius rei substantia distrahitur in diuer-
sa predicamenta. Hic mihi monendi sunt pueri

*Quam apud saphi-
ty substantia pro
definitos appellari
deum ponit.*

DVIFLEX SIG
NIFICATIO
substan-
tia

*ut
iustitia & mi-
sericordia
in uicibus sunt
ut
virtus est
habitus &
malis.*

nos ita uti nominibus substantiae & essentiae hoc lo-
co, ut non tantum tribuamus ea ijs rebus, quae in
primo predicamento collocantur, sed essentiae de-
finitiones etiam accidentium sunt, cum uidelicet
ipsa per sese accidentia consideramus. Nam cum
abulsumus a subiectis accidentia, solemus essen-
tiam seu substantiam uocare, eorum naturam. Ita
& accidentium sunt definitiones essentiales com-
positae ex genere, & differentia seu proprio, ut
virtus est habitus uoluntatis seu morum, bonus
Nam habitus genus est uirtutis, differentiae sunt,
moralis habitus. Id enim distinguit uirtutem ab
artibus

PHILIP. MELANCH.

artibus seu cognitione, & bonus distinguit a vitijs.
Sed sunt pauciores definitiones huius formae, quia
nom multa propria nomina differentiarum extant,
& plerumq; pro differentijs accidentium conge-
rie utimur.

No. 7. a
Nomen unum de
6. h. laqueis pa-
vris altero vel
definitio de. de
finitum sunt
sunt paria.

Similis
defini-
tio

Secundum genus definitionum, definitio cau-
salis est, neq; tamen ^{recipit} nefas est ex superiore forma
genus mutuari, etiam cum ex causis definitionem
componimus. Nam ad cognoscendam rem genus
eius deprehendisse plurimum conducit. Deinde
haec forma definiendi cognata est superiori. Genus
materiam significat, differentia formam, ut cum
hominem dico animal esse mentem habens, quid
aliud significat animal quam naturam corpore ani-
mato constantem. Deinde mentem habens, signifi-
cat ex anima rationali constare hominem.

quia quomodo
modum est per
causas existit
na. tna cog nos
est sum ob re
no. in p. h. i. o. p.
separandum
est essentiali. Illud
distinguit quod
est intra rot. est
materia & forma
illa vero de alijs
casu. tnam. sunt de
om. quales sunt diffin.
& finis

<sup>Causa est cuius
vi existit aliud.</sup>
Sunt autem cause quatuor. secundum philosophos.
Materia est, ex qua res fit, ut pannus.
Forma est, quam induit materia, ut tunica, ex
panno facta, forma est.
Efficiens, est persona seu res faciens, ut sartor
vestem faciens.

Finit.

Causa est cuius
vi existit aliud

D I A L E C T I C A .

Finis, est gratia cuius aliquid fit, ut uestis fit tegendi corporis causa. *Sed nunq̄ uniḡ rei possunt esse plures fines*

CEREVI
SIA.

LEX

Licet autem uel ex omnibus causis, uel aliquibus componere definitiones, ut ceruisia est potus ex aqua, ^{grano} ordeo, & ^{herbe} lupulo coctus. Est & hæc causalis definitio apud Demosthenem. Lex est

inuentum & donum deorum, decretum uiro-
rum sapientum, correctio delictorum, consulto uel inconsulto admissorum, urbis commune pactum, secundum quod omnibus ciuibus conuenit uiuere. Nam causa efficiens legis est Deus, qui insculpsit rationi nostræ sententias certas de moribus, seu quod uocant ius naturæ, unde leges omnes nascuntur. Proinde, primum ait legem esse inuentum

*Apud Iibaly po-
pulos, honoris
nimis eras parte
hoc caput sumo
confortos.*

Deorū. Neq̄ legis vim habere debet si quid constituitur, quod a naturali iure dissentit, qualia sunt, patrem senem mactare, item ne uxor marito superstes sit, quæ apud barbaros sunt. Item alia Milesiorum lex, nemo nostrum frugi cæto. Deinde in quo subiecto sint leges, aut quibus inscripserit Deus adiicit, cum ait, decretum hominum sapientum, id est, hoc diuinitus est acceptum, de quo inter sanos & prudentes conuenit. Nam Scythis etiam data est ratio, datum ius naturæ, sed illi consuetudine

PHILIP. MELANCH

Suetudine deprauati, non animaduenterunt nec
cernunt diuinum donum. Postea finalem causam
adiicit seu officium, lege corrigi delicta. postre-
mo partem causse efficientis, urbis commune pa-
ctum. Nā nō statim omnis sententia de morib. lex
est, sed illa ad quam se populus adstrinxit. Apud
Athenienses multa abatur si quis, uiatorem de uia in-
terrogantē sefellisset, præclara et honesta lex fuit,
sed nobis non est lex, quia ad eam se nostra ciuitas
non astrinxit. Apud Persas capitalis fuit ingra-
tudo, apud nos non est capitalis, quia magistra-
tus nostri non constituerunt certam pœnam aduer-
sus ingratos. Additur & particula de caussa fi-
nali, secundum quam omnes uiuere conuenit. Nisi
enim legibus ex æquo teneantur, potentes, & illi
qui propter exiguas opes iniuriæ obnoxij sunt,
magni motus existunt in rebus publicis, Vt Romæ
bellum ciuile exarsit ex eo, quod Iulius contra le-
ges petebat consulatum. Sit igitur legum uis, ut
iuxta omnes teneant. Huc etiam pertinent defini-
tiones relatiuorum nominum, quia omnia per ea-
rum rerum, quæ comparantur inter se, uocabula
definiuntur, eas res possumus causas uocare com-
parationum, ut ignem calefaciendi causam. Defi-

E niemus

Omnia uel
tunc definiuntur
per officium
& causas, om-
nes habentur fi-
nitur per of-
ficia & obiecta

Ipsa humani-
tas quibus, ut
errantj osten-
dantur Nomin-

Huc etiā definitio-
nes sunt referre
de nominum

Nomina relatiua

DIALECTICA.

niemus igitur quaedam relatiua nomina. Seditio est motus populi contra magistratus, ut apud Virgilium.

Definitio Seditio nis.
Ac ueluti magno in populo cum saepe coorta est

Seditio, seuitq; animis ignobile uulgus.

fam saxa facesq; uolunt furor arma ministrat

Ea definitio est, seditionem furorem uulgi esse, id est, motum non sumptis iustis armis, aut ex autoritate magistratus, sed aduersante magistratu. Deinde adijcit Poeta definitioni Schema hypotyposin. Iamq; faces & saxa uolant, furor arma ministrat. Sic enim pictor si seditionem seu urbanum motum pingeret. in urbe tectis Principū ignes inijci pingeret, & nō iusta acie, sed temere, nec rite instructos, sed alios alio teli genere cōcurrere contra magistratus. Ita uides quam apposite definiat Poeta iuxta praecepta Dialecticæ. *In primo h*

Deinde quam graphice ornet, iuxta Rhetoricæ *& 7^a fam*
praecepta.

Sed est copiosior famæ definitio apud Virgil. *In 9^a*
Nam cum fama sit late uagatus sermo, primum peruagationem describit genus famæ. Quo non uelocius ullum, Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo.

PHILIP. MELANCH.

eundo. Parua metu primo mox sese attollit ad
 auras. Ingrediturq; solo & caput inter nubila
 condit. Deinde adijcit differentiam seu rem
 collatam, sermonem uidelicet, Tam ficti prauiq;
 tenax quam nuncia ueri. Inserta est definitioni pi-
 etura, iuxta Poetarum consuetudinem, Mon-
 strum horrendum ingens. Affectus etiam causis
 definiuntur, ut gelidusq; per ima cucurrit, ossa
 tremor.

In hoc definitionum genere recenseri potest

Fidei definitio, quæ extat in Epistola ad Ebreos *capite secim.*
est nro ppter sperand argum certu no apparentiu *subt verum*
 ESI δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑποστάσις, πραγ-
 μάτων, ἔλεγχος *certu no apparentiu* οὐ βλεπομένων. Fides est
 expectatio sperandarum rerum, & certum argu-
 mentum non apparentium.

In hac definitione duo nomina loco generis po-
 sita sunt. Nam & fidei nocabulum cognatas res
 duas continet, noticiam seu assensum, & fir-
 mam expectationem, eorum quæ Deus promisit.
 ἔλεγχος fidei genus est ex prima specie qua-
 litatis. Significat enim ἔλεγχος certissi-
 mam noticiam, re ita deprehensa, ut nihil

E ij dubitæ

D I A L E C T I C A.

dubitemus. Verbum Dei ita mouet pias mentes^o ut ea quæ fide cernunt, tam certa esse sentiant, quam sunt illa quæ oculis intuentur. Christus pollicetur, patrem his qui inuocant eum, opitulaturum esse, Quamquam igitur in calamitate nõ cernunt oculi nostri Deum adesse, tamen ita certo statuere debemus, respici nos ab eo, & futurum ut ab eo tegamur & iuuemur, quam certa nobis illa sunt, quæ uersantur ab oculos. Nam uerbum ἐλέγχετο conuincere significat, cuius uerbi quæuis sit, usus forensis docet.

aliis substantia.

Alteram uocem ὑπόσασιν ^{aliis substantia.} expectationē uerati, sic enim in Capit. tertio eiusdem Epistolæ et sæpe alias usurpatur, Et sentiebã recte fieri mentionem affectus fidei in definitione, cum nomen fidei non modo noticiam, sed etiam affectum qui promissa accipit, & expectat, significet. Ponenda est igitur generis loco & hæc uox, ὑπόσασιν sumpta ex prima specie qualitatis, habitus quo expectamus. Fides enim proprie est assentiri uerbo Dei, & expectare Dei promissa. Et pro uno quodam genere, uidelicet pro certa noticia in hac definitione duo hæc nomina ponenda erãt. Differentie

prima spes qualitatis.

PHILIP. MELANCH.

rentiæ loco ponuntur, hæ uoces, non adparentiū,
item rerum sperandarum. Nam accidentia mu-
tuantur differentias alias a subiectis, in quibus hæ-
rent, alias ab obiectis, hoc est a rebus circa quas
uersantur. Porro Fides uersatur circa uerbum
Dei quod docet nos de uoluntate Dei, & alijs
multis rebus procul positis extra conspectum ra-
tionis.

*Hæ sunt obiecta
philosophie.*

Philosophia docet nos de rebus, quas ratio
perspicit, de Arithmetica, de Geometria, de Ar-
chitectonica, de motibus corporum, de ciuilibus
moribus. At de uoluntate Dei tantum ex uerbo
Dei iudicandum est, non ex humana ratione.
Quod autem mentio sit rerum sperandarū, osten-
dit & circa quale uerbum uersetur fides, & quod
fides non modo noticia sit historiæ, sed quod eti-
am adfectum complectatur accipientem seu expe-
ctantem Dei promissa. Significat enim tale uer-
bum esse, quod non modo historiam docet, aut
minas ostendit, sed etiam continet promissiones.
Nam hæ res sperandas ostendunt. Et ea demum
uera fides est, quæ non modo nouit historiam, sed
etiam credit promissionibus, quæ expectat Dei
E iij promissa,

D I A L E C T I C A .

promissa quæ credit nō modo Christū passum esse, ac resurrexisse, sed propter Christū nobis patrem placatum esse, nosq; propter Christum in gratiam recipi, regi, ac seruari a patre. Vides quam tam utilitatis adferat Dialectica, cum iuxta eius præcepta grauium autorum sententiæ expenduntur. Nam hæc definitio fidei ita patefit, ita illustratur, cum ad hæc præcepta confertur, ut fidei uim atq; naturam mira perspicuitate omnium oculis subiiciat.

C O M P O S I T A .

DEFINITIO EX EFFECTIBUS

Hoc est genus finis cuius est effectus magis per se ipsum in se infirmitas est. Nam quibus, seu officijs humana cogitatio ambullit ut res magis ex parum effectibus quam causis cognoscatur, per se ipsum in se infirmitas est ad comparationem definitionis. affinitas
Tertium genus definitionum est definitio ex effectibus seu officijs composita, ut homo est qui loqui potest. Sol est auctor diurnæ lucis. Iusticia est quæ suum cuiq; reddit. Neq; raro utimur hoc genere definitionis, præsertim in uirtutibus aut uitijs definiendis. Nam artes & alij animi habitus, non aliter nisi officijs aut obiectis discerni possunt. Nec uereor dicere has esse habituum proprias differentias, quas ab officijs trahimus. Rex est qui unus rerum potitur, et ius dicit ex certis legibus.

REX.

REGVIA

EX omnibus singulis causis licet definitiones colligatur. Per se ipsum autem sunt quæ de omnibus causis confertur.

PHILIP. MELANCH.

^{Interdum pro regio ponit}
gibus. Tyrannus est qui unus rerum potitur, ^{et} Tyrannus quid
ius dicit ex suo arbitrio sine legibus. Hoc enim Ty
rannum proprie dixerunt ueteres, postea hæsit ad
pellatio tantum in sceleratis ^{et} crudelibus principibus,
qui latrocinium in imperio exercuerunt.

Magistratus est minister Dei ad nostram utilitate, ^{differuntiam ab officio} Magistratus
^{est minister magistratus} ut malos puniat, ^{et} bonos honore afficiat. Sic .n.
definit Paulus, genus est minister Dei, cum enim
sic appellat, docet esse pium gerere magistratum,

^{et} a latrocinio ^{discernit}, ^{et} nos admonet, ut, quia
diuinitus magistratus nobis impositi sunt, tanquam
Dei uicarios colamus. Deinde officia recitat.

Primum minister est ad nostram utilitatem, sic .n.
ait, ^{minister est} ^{est} ^{solus} ^{et} ^{ad} ^{bonum} ^{et} ^{ad} ^{deum}. Hic
magistratus docet non ad suam libidinem aut utili
tatem debere gerere publicum munus, sed suis cus
piditatibus publicam utilitatem anteferre, et intel
ligere sibi alienæ utilitatis procuracionem tanquam

^{dispensatori} œconomo in familia commissam esse. Nec datas es
se tot urbes, tot regna in hoc, ut inde tantum uolup
tatum suarum ^{decal. regis} instrumenta rapiant. Reliqua sunt
punire fontes, ius dicere, facinora prohibere, de
facinorosis supplicium sumere, bonos non tantum
defendere, sed honore afficere, id est, efficere in re

E iij publica

Tyrannus quid

Magistratus
Quid

Officium Ma
gistratus

magistratus
est officium

19
fi
no
si
ma
est
mg
Luis
I.

DIALECTICA.

publica non tantum ut uita, fortunæ bonorum in tuto sint, sed etiam ut gradus dignitatis seruentur, & sit honos uirtuti, & omnia honestarum artium studia colantur, & magni fiant.

In hoc de finitione illud in prioribus est obseruandum ne aliqui partitionem in definitione præterea inxt præceptum diuisionis committant quia hoc finitioni ratio maxime conuenit

DEFINITIO EX PARTIBVS.

In hoc finitioni generis. Nam in finis cauendum est, ne aliqua partem in definitione committat inxta præceptum diuisionis, cum quia hæc finitioni ratio, magnum h3 affinitatem

Quartum de finitioni genus est definitio, quæ componitur ex partibus seu membris rei, ut, corpus humanum est, quod ex capite, uentre, & pedibus constat. Philosophia est artium dicendi, Physiologie, & præceptorum de moribus cognitio tanta, quantam assequi humana ratio potest. Sicut enim in corpore membra, ita in Philosophia tres illæ partes coherent.

Philosophia moralis, naturalis & rationalis. penitentiæ quid. reuincimus est copula uiri & uirginitatis. Virtus est quæ confert prudentia, fortitudo, & modestia.

Pœnitentiæ est terreri agnito peccato, & rursum erigi per fidem, credendo quod propter Christum remittatur peccatum. Nam hæc duo sunt membra pœnitentiæ, pavor seu contritio & fides quæ rursus liberat ex pauore. REGULA

Parangelus est pro dicitur per similitudinem & rursus per contrarium

DEFINITIO EX ACCIDENTIBVS.

Quintum

Huius finitioni generis usus est in analogia cariorum. apud uiciorum Exemplum in Epistola ad Ephesios Capitulo sexto. de armarum

Ad hanc definitionem pertinent
quidam descriptioes verine
apud postea et ultimum herbarium
redimus, locorum.

PHILIP. MELANCH.

oc finitum genere nihil est
frequenter apud ois
auctores. ois n. descriptio

Quintum genus est, definitio ex genere
accidentibus collecta, ut sunt herbarum definitio-
nes apud Dioscoridē & Plinium, ut Narcissus est
flos similis croco, caule dodrantali, florens mense
Augusto, prostratus omnium florum. Hoc gene-
re definitionum utimur in describendis personis,
ut apud Homerum Thersites describitur, strabis
oculis, gubosus, garrulitate scurrili. Est autem
nobis ideo sepius hac forma definiendi utendum,
quia accidentia ostendunt nobis substantias alio-
qui ignotas, per hęc Maluanam a Marrubio, Cyg-
num a Coruo, Pompeium a Iulio, deniq; res inter
se omnes discernimus.

herbarum ali
arumq; rerum
apud Plinium et
Dioscoridē hinc phi
non

raro comitatio
in minimis
capite

REGULA
Accidentia ostē-
dunt nob. subst. a
log ignotas.

Haecenus tradidimus definitionum formulas,
reliquum est ut exerceantur pueri multis exem-
plis. Nam ut sine usu alie artes percipi non po-
ssunt, ita exacte & apposite definire nemo sciet,
nisi eius rei usum quendam sibi fecerit. In gravi-
bus disputationibus permultum refert, eius rei, de
qua disceptatur, definitionem tenere perspicuam
& certam. Nam ex definitionibus argumenta
omnia tanquam ex fonte deriuantur, & tota dispu-
tatio nascitur. Et sicut actioni Demosthenes in dia-

us enim
facit ar-
tem

B v cendo

est
a lig
in de
ingit
cum
hu
quod
stam
anaph
in
phofo
to-
hinc

Qui bene distinguit bene dissolvit

D I A L E C T I C A .

cendo primas, secundas, postremo & tertias tribuit, ita nos in accurata & subtili disputatione
DEFINITIONI. unam definitionem maxime dominari statuimus,
NTCT. eiq; iure primas, secundas & tertias deberi affirmamus.
.O. Ni longum esset, commemorarem aliquot exempla, ubi est cernere magnos viros in longis disputationibus turpiter hallucinatos esse, quia parum cauti fuerant in definiendo.

*Hoc erat in Platone Phaedro dicitur esse parum caute dividendi partem
tuum artificem:*

DE DIVISIONE.

affirm ut firmum caput ad qd alia sunt referenda.
Secundum Dialecticos munus est, diuidere. Habet autem diuisio non minorem vim, quam superior illa definiendi ratio. Nam in Phaedro Plato cum quidem Oratorem instituit ac format, nunquam quenquam ait dicendi artificem, seu ut ipsi-
Artem circa verba non dicendi
us utamur verbis *τεχνικον λογικον πρην* futurum esse, nisi sciat omnia de quibus dicendum est, diuidere ac partiri, et apposita certa; definitione, uel ut ipse ait, *αὐτὰ ἰδίᾳ* unamquamq; partem comprehendere. Nam cum in primis exigatur ab eo, qui aliqua de re dicit, ut doceat, nihil autem explicat is, qui omnia commiscet & confundit, sepe profecto Diuisione utendum est, ut ea que non coherent,

*Una forma
sunt definitio
quod fieri non potest
nisi ipsius rei
finitio nobis
sunt quanta
comprehensio
et dicitur
solum definitio*

PHILIP. MELANCH.

coherent, separet, alioquin in oratione omnia te-
mere congerentur, eruntq; quod aiunt, ^{ἄσπαστα}
^{καὶ κόνις.} ^{ἄσπαστα} ^{καὶ κόνις} ^{ἄσπαστα} ^{καὶ κόνις}

Et Cicero ^{seruio} Seruium Scauole, quamuis peritis-
simo iuris, tamen ideo praefert, quia Dialecticam
addiderat scientiae iuris, artem, ut ipse ait omnium
artium maximam, quasi lucem ad ea, quae confuse
ab alijs aut respondebantur aut agebantur. Porro
ea in re Diuisio dominatur. Et Boetius in libro
de diuisione inquit, Andronicum scriptum reliqui-
sse, diuidendi scientiam summo in honore semper
apud Peripateticos fuisse, quia nulla res, sine hac
dilucide et perspicue explicari possit. Sunt au-
tem diuisionum formae quatuor. Primam esse
dixerunt nominis ^{ἄσπαστα} ^{καὶ κόνις} significata recen-
sere, Quia saepe fit ut uocabulo decepti, erre-
mus, Ut si quis disputet, Christianos non esse ser-
uos, monebit seruitutem alias accipi ciuiliber, cum
significat corpora nostra, et fortunas nostras in
potestate aliorum esse, Alias accipi ^{μεταφορικως}
cum significat animas seruire peccato, et obnoxias
esse uiciosi affectibus, et destinatas ad poe-
nam, ad eternam mortem. Neq; uero ciuilem
seruitutem

Verba Cice-
ronis sunt.

Formae di-
uisionum
quatuor.

partit

alio

li

DIALECTICA.

Hoc est magis
non solum
tunc sicut

seruitutem tollit Christiana religio. Sed supra monuimus, in omnibus controuersijs initio constituendum esse, quæ uis uerbi sit, neq; modo in una uoce hanc exigo diligentiam, sed in longiore oratione etiam oportebit amphibola & metaphoras enarrare, priusquam de rebus litigare incipias.

Aliud n. est
ut sapienter
loq. in.

Partitio

ut corpus
inim in plan
tum & animal

Secunda forma est diuisio generis in species, quæ quidem per differentias, uel per accidentia discerni solent, ut si animal diuidas in hominem ac pecudes, differentie erunt adhibende, quæ hominem a pecudibus discernant. Ita cum ius diuidunt in ius naturæ ac ciuile, quærendæ sunt differentie seu accidentia, quibus pro differentijs utimur, quæ has species discernant. Est enim ius naturæ sententia de moribus, diuinitus inscripta mentibus hominum, cui omnes homines natura cogit assentire, ut furtum est puniendum. Ius ciuile est sententia, cui non omnes homines naturaliter assentiuntur, sed quam certa ciuitas probabili de causa sequitur, ut fur suspendendus est.

Caro hinc pri
mis in hit
hanc legem
ut furtum
suspensum
illo apud
saxones.

PARTICIO.

PARTICIO. Tertia forma est, diuidere totum in membra, hanc Cicero proprie partitionem scribit uocari, cum totis

Com
y
m
de
saxones

PHILIP. MELANCH.

cum totum quasi in membra discerpitur, ut si corpus diuidas in caput, thoracem, uentrem, manus, pedes. Si Philosophiam partiatis in scientiam loquendi, inquisitionem rerum naturalium, & precepta de moribus. Si religionem partiatis in fidem, & bona opera. Sic in oratione saepe partes toti subiicimus, ut cum Phoenix dicebat se propositum esse Achilli, ad docendum eum omnia digna laude, deinde partes commemorat ^{Libro nono Iliad or.} ~~ΜΥΘΩΝ ΤΕ ΠΗ~~

~~ΤΗΣ ΕΛΕΥΧΙ, ΠΡΗΚΤΗΣ ΤΕ ΕΡΩΡ.~~ Id est, eloquentiam qua sapienter consuleret Reipublicae, & alias uirtutes iuste, fortiter, moderate agendi. Et ^{Virgilio in Aeneid or.} Virgi. cum ciuitatem describit, partes recitat. Iura

Magistratusq; legunt, sanctumq; senatum. Ita saepe in loquendo cum ex uno uerbo res intelligi possit, tamen cum eam in membra partimur, res fit illustrior.

Quarta forma est, quam Enumerationem proprie uocant, cum subiectum partimur in accidentia. Utimur hac forma praecipue cum conditiones alicuius personae aut rei colligimus, aut distribuimus. Ut si quis doceat quibus uirtutibus Episcopi oporteat praeditum esse, uidelicet doctrina, eloquentia, morib. bonis. Ita Cicero enumerat quae
 res in

est
oratio

Id est ut in
contionib. app
sanati oratio
in rebus ag
dis bollator
suadent.

Conducunt
igitur ut
et maxime
ad copiam
sermone

in universa dicitur
apud antiquos
vires est ampli
ficandis & res in imperatore
magis can
sis & imperio

DIALECTICA

Hinc dicitur in
et in genere demon
stratio ubi lauda
nis vel in
ramus

Et apud Homera
rum enumerantur Agamemnonis virtutes, ἀμφο
τερον βασιλευς τ' αγαθὸς κρατερός τ' ἀίχ
μητης. Nam ille demum princeps laude dignus
est, qui & artes domi regendae Reipublicae tenet,
& iure, legibus, iudicijs, civilem tranquillitatem ac
disciplinam conseruat, & foris armis a Repub.
arcere vim hostilem potest. Ita multiplices boni
principis laudes enumeravit Homerus in hoc uer
siculo, quo tantopere ferunt Alexandrum delecta
tum esse, ut semper in ore habuerit.

Alex
dij
tio

Ex definitione & dictione formantur nunc suam docendi
methodum quam a hinc dicitur in
tem et no
non prociun a
to de me
'odos et itaq
thodis via komponendaria se dita sunt. Et definitione &
nita carens omnibus am legibus que nos red ta
ad locum constitutum dicitur. Et per
artes in dicitur
significantes
viam ar ra
tionem ordi
ne docendi
eundem ordi
nem Aristot
les axax dicit
qd est, resolu
tionem in casu

DE MODO EXPLICANDI SIM

plicia themata, & quomodo sit utendum
his preceptis, quae haecenus tra
ditum est. Et dicitur in
ad locum constitutum dicitur. Et per
artes in dicitur
significantes
viam ar ra
tionem ordi
ne docendi
eundem ordi
nem Aristot
les axax dicit
qd est, resolu
tionem in casu
Hactenus uocum uarietatem ostendimus, & ambagib
propemodum classes descripsimus, in quas singu
la referri debeant, & formas definiendi ac diui
dendi tradidimus. Nunc monstrabimus quomodo
haec precepta ex schola, & ex umbra in lucem ac
uelut in aenem proferenda sunt, & quomodo his
preceptis utendum sit, quibus si quis non didicerit
uti, is

Digressio uel
Continuatio

μεταφορα
sumpta a r p m
uari p r

Qua

PHILIP. MELANCH.

uti, is sciat se in eis cognoscendis inanem operam
sumpsisse, non aliter atq; frustra sibi miles arma
comparauerit, quibus uti nequit. Patet autem
in omni sermone hominum, usus huius partis latis-
sime. Etenim in omni fere congressu hominū quæri
ac dubitari de alicuius certe rei natura, causis, ac
partibus solet. Doceri autem uulla res ac ordine
explicari potest, nisi adhibeatur Dialectica. Tra-
diderunt autem autores, ut cum aut docere aliquid
alios, aut discere ipsi uolumus, aut iudicare aliqua
de re, certas quæstiones sequamur, quæ admone-
ant quid in uniuscuiusq; nominis explicatione re-
quirendum sit, quæq; tanquam Mercuriales statuæ
in docendo uiam indicent. Et facit Aristoteles in
secundo libro $\nu\sigma\epsilon\gamma\omega\pi\ \alpha\upsilon\alpha\lambda\upsilon\tau\iota\kappa\omega\pi$, ubi docet ex-
acte examinare & excutere id, de quo dubitatur,
quæstiones quatuor.

Quæ greci uocant
mercuriales statuæ
in uis posite ca-
ritatis ostendunt

Quæstio. An sit, ut sint ne Pygmæi, sint ne Comete. *A. crinib. nomen ha-*

Quid sit, ut quid Pygmæi sint, homines an bestio-
le. quid Cometa sit, accensus ne uapor, aut stella
ut & Lucanus uocat, crinemq; timendi Syderis. *ut sunt sep-
nt ca.*

Quod sit, non est interrogatio,
sed ad circumstantias pertinet, & signifi-
cat, quod circumstantiæ tribuantur ei
de quo

infis
mon
anda
da pl
ung.
lexa
rij dir
tio

ndi
s an

dis
iout
qua
ompi
m fo
a co
ment
bagel
nu
vclt
et ad
m in 9
ntim

D I A L E C T I C A .

do quo loquimur, scilicet, loquantur ne pygmaei,
qua figura sint, quo colore, qua magnitudine, Aris-
totelis ^{Thomistae} ~~interpretes~~, ita explicat quod sit, ^{ἄνθρωπος} ~~δὲ ὑπὸ~~
^{ἀλλήν} ~~ἄνθρωπος~~ κατὰ τὴν φύσιν μόνον, id est, docet quod
aliquid themati tribuatur.

Quare sit. Cum causae rei quaeruntur, ut ex
cuiusmodi uapore constet Cometa, quibus ex caus-
sis tam pestilens uapor contrahatur. Nos Aristo-
telis ^{Aristoteles} ~~propemodum~~ uestigijs insistentes, res ab eo
mutuabimur, tantum uerbis utemur ad nostrorum
hominum ^{in illis} ~~captum~~ magis accomodatis. Sunt itaq;
questiones quatuor.

- 1 An sit
 - 2 quid sit
 - 3 eue ca.
 - 4 partes
 - 5 officia
 - 6 effectus
 - 7 Accides
 - 8 a ne diuisa
 - 9 circumstantia
 - 10 Exempla
 - 11 eue spens
 - 12 eue pua.
- 1 Quid res sit.
 - 2 Quae causae sint.
 - 3. Quae partes.
 - 4. Quae officia, seu qui effectus.

Est autem forma loquendi dialectica obser-
uanda, quoties quid sit res quaerunt, ut sciamus de
definitione interrogari. Et quia primum in omni
artificiosa disputatione definitio tradenda est, ideo
prima questio est, quid sit, sed antequam definiamus
constitui

PHILIP. MELANCH.

^{affirmari}
constitui de ambiguis uocabulis debet, qua signi-
ficatione in nostra caussa usurpentur, id quia su-
pra monuimus, hic repetere uerbosius nolui. Fru-
stra etiam queras, quid res sit, nisi antea an sit,
animaduertes, ut si constet pygmeos esse, tum
demum quid sint quæri solet, Sed quia de hac quæ-
stione sepe ex experientia seu testibus non ex arte
aliqua constituitur, a nobis prætermissa est. Pri-
mum igitur in accurata disputatione, queratur
quid res sit, ut si uelis excutere quid sit uirtus, hic
tibi statim prædicamenta in ^{consilium} adhibenda
sunt, querendumq; in ^{quo ordine} nomen uirtutis
positum sit, & mediocris cuiusdam usus est uide-
re utrum sit substantia, an quantitas, an qualitas,
an relatiuum, & cum deprehenderit in qua clas-
se sit, genus proximum excerpe, erit itaq; in qua-
litate uirtus, & proximum genus habitus. ^{Notis} ^{genere habet} ^{sepe de finitione.}
nihil promouisti deprehenso genere, sed rem pro-
cul adhuc cernis, quare & differentia querenda
est, sed ut in substantijs sepe pro differentijs multa
accidentia in unum cumulum congerimus, ita acci-
dentium differentias petimus a subiectis, & offi-
cijs. Est itaq; uirtus habitus uoluntatis, quia in ^{nam supra dicitur} ^{ut habitus communi} ^{sum per obiecta} ^{sua definitur.}
ea animi parte hæret, absoluit autem differentiam

E propriū

D I A L E C T I C A.

Aristoteles
sic ait.
Scire nihil
aliud esse
quam rem
per causas
cognoscere.

Causa

propriū officium eius, ut uirtus est habitus uoluntatis qui inclinat ad agendum secundum rectā rationem, Habes definitionem, quæ tamen melius intelligetur cum etiam causas perspexeris, quia in ipsis etiam definitionib. causæ subindicantur, & unaquæq; res tum demū cognoscitur cum causas perspeximus. Est itaq; causa efficiens uirtutis, animus seu uoluntas quæ cum consilio intellectus, seu rectæ rationi obtemperat, gignit actiones honestas, quas cum sepe iterat, parit sibi habitū seu ^{firmum} ex p. sicut cera mollior fit diu multumq; tractata. Sunt enim in animo duo officia, iudicare, id intellectui tribuunt, & prosequi aut fugere quæ intellectus ostendit, hoc posterius uoluntati tribuunt. Neq; tamen satis est ad efficiendum firmum habitum habere communia instrumenta, scilicet iudicium & uoluntatem, sed oportet in uoluntate etiā esse naturales quosdam impetus, qui uehementer incitent animum ad uirtutem. Sicut eximius Musicus fieri non potest, nisi singularis quidam & naturalis impetus ad Musicam rapiat, nec satis est aut uocem mediocre, aut aures habere. Nec fœlix Poeta effici potest, nisi peculiaris uis ingenij ad poetice rapiat, nec satis est nosse syllabarum mensuras,

PHILIP. MELANCH.

mensuras, quemadmodum & Horatius inquit. Tu
~~inquit~~ ^{inquit} nihil inuita dices faciesue Minerva. Sic ad perfe-
ctam uirtutem efficiendam ille singularis impetus
in animis requiritur, quem ^{impetum} ~~quoniam~~ ^{inimicitiam} ~~quoniam~~ ^{inimicitiam} ~~quoniam~~ ^{inimicitiam} Aristoteles & alij uocant. Porro ut uersus etiam
faciunt quidam ^{quidam} quoquo modo, & canunt quidam
sine naturali ^{motu}, ita quaedam imperfecta uirtus
in ijs esse potest, in quibus ^{quoniam} ~~quoniam~~ ^{quoniam} ~~quoniam~~ ^{quoniam} aut
desunt aut ^{debiliores} ~~languidiores~~ sunt.

Loquimur autem de ciuilibus uirtutibus, quae
effici uiribus naturalibus possunt. Materiam
accidentia non habent ex qua fiant, Itaque de uirtu-
tis materia non est querendum, sed improprie uo-
cant materiam circa quam ^{ut uersatur} uersamur, alit in qua
aliquid haeret, sicut aut Medicina uersatur circa
morbos, uel depellendos, uel arcendos, ita uirtus
uersatur circa affectus uel gubernandos uel repri-
mendos, & circa contractus, circa ^{sed modestum} motum, statu,
cogens uoluntatem recte rationi obsequi. Haeret
autem in animo uirtus sicut in pariete color, ipsa
accidentia formae sunt, quare & de ^{accidentalis} forma non
admodum queri solet, Finalis caussa est officium
uirtutis, cogere animum obsequi recto iudicio,

F ij sunt

medicina respi-
cit morbos.

uirtus affectus
respicit.

uirtus ita e in
animo, tanquam
color in corpore.
inquit Aristot.

D I A L E C T I C A .

Sunt autem & fines alij remotiores, tranquillitas
 in uita. Nam & hanc uirtus parit sicut scriptum
 est, qui fecerit hæc uiuet in eis. Comitantur uir-
 tutem etiam opes, honos & similia, quæ congre-
 re iam ad Rhetorem magis pertinet quam ad Dia-
 lecticum. Nam Dialectico satis est causas & na-
 turam rei peruidisse. Reliquum est, ut uel partes
 uel species uirtutis recenseamus. Omnia enim uo-
 cabula, in quibus multa contineri existimantur,
 tum demum recte intelliguntur, cum membra aut
 partes recensueris, ut enim corporis naturam non
 nouit medicus, nisi singula membra ut in ~~anatomia~~^{anatomia}
 monstrari solent, contemplatus fuerit, ita genera-
 lia uocabula nisi in species aut partes distribu-
 untur, obscura sunt, Sic enim & in quotidiano ser-
 mone cum initio generali propositione aliquid cõ-
 prehendimus, ut fiat magis perspicua res, species
 adijcimus, ut cum Hora. Ebrietatem generali uer-
 bo culpasset. ^{Et foris omne se in causa generis mali} Quid non ebrietas designat. species
 enumerat, ^{arcana} ~~operta~~ ^{reclaudit}, ^{trahit} ~~Spes~~ ^{trahit} iubet esse ratas, in
 prælia trudit in ermem & c. Sunt igitur & uir-
 tutis species enumerandæ. Porro generum speci-
 es per differentias colliguntur ut supra docuimus,
 Differentiæ uero accidentium, aut a subiectis, aut
 a materiæ

*Hæc ad diuisionem
 pertinent*

*In sectione cor-
 poris huma-
 ni.*

*Designare, ob-
 trocton.*

PHILIP. MELANCH.

*Et religiose et
fideliter correpta
dos.*

a materia circa quam uersantur, aut ab officijs pe-
tuntur. Porro uirtus omnis uersatur, aut circa
^{in illis} contractus, aut circa uoluptates, aut circa metus, ^{Temporibus} aut circa dolores. ^{Fortitudo} Iusticia est quae circa contra-
ctus & omnium rerum et officiorum commutatio-
nem, in hac uitae societate uersatur. Modestia
seu temperantia, uoluptates moderatur. Fortitudo
dolores depellit, et nequid turpiter metu coacti fas-
ciamus, constantiam retinet. Horum si quis par-
tes etiam requiret, ostendi iam formas in prae-
dicamentis, unde haurire caetera poterit.

obiecta uirtutum

Nascetur mihi opus longius ^{et longiori} Iliade, si omnia
persequi uelim. Sunt autem in omnium manibus
libelli ciceronis de officijs, quos qui diligenter le-
gerit, animaduertet eorum ~~economiam~~ ^{in eorum} ad haec
Dialecticorum ^{in eorum} praecipua ^{de} quadrare. Primum .n.
officium definitur, & nomen explicatur. Est enim
actio uirtutis, subiiciuntur deinde species, officia
ex prudentia, iustitia, fortitudine, modestia, tra-
cta, & ex eo libello omnes uirtutis species, si quis
explicationem longiorem desiderat, cognosci pos-
sunt. Nobis hoc in loco satis est monuisse quod
generalia nomina sunt enumeratione specierum
explicanda.

*Haec uirtus in suis qua-
tuor & uiginti
libris describitur
instituta Troie*

DIALECTICA.

Postremus locus est, qui sint effectus. Porro quoties inter causas de fine queritur, scias de officio seu effectu questionem esse, ut medicinae finem dicimus esse morbos depellere, idem adpellere liceat officium seu effectum medicinae. Nam etiamsi non respondeat euentus, tamen medicinae munus est & officium, curare. Et recte dixerunt veteres Dialectici uerba in definitionibus potentiam significare, non ^{causam} euentum, ut cum finem esse dicimus medicinae curare, intelligas ^{potentiam} quandam esse, quae adhibetur curationis causa, ^{Adhibendum.} Sed cum finem Rhetorices esse dicimus persuadere, intelligas adhiberi eam ad persuadendum, etiam si secus euenit. Cum autem supra uirtutis finem ostenderimus, nihil opus est nunc de effectu seu officio multa dicere. Est enim seu finis, seu effectus, seu officium cogere hominem ut rationi obtemperet. Deinde parit multa uitae commoda, nam quanquam aliquando boni fortunam iniquiorum habent, tamen cum Deus eis bona promiserit, non dubitare debent quin diuinitus defendantur & tegantur. Haec si quis Rhetorice uelit exaggerare, possit collationem instituire eorum ^{inimicorum} maiorum, quae ^{inimicorum} improbis impendent. Videmus enim diuinitus

Virtus quoniam
id est.

Ad p.
fobi

PHILIP. MELANCH.

diuinitus euenire, ut semper insignia flagitia in
signis poene comitentur, id quod testantur quoti-
diana supplicia homicidarum, quia uix unquam eua-
dunt, quo minus habeant in poenis. Testantur idem
miserabiles exitus Tyrannorum tam frequentes, ut
etiam Poeta scripserit. *Finis uanis satyra 3.*

Ad phi² tom² *plura uis est perigraphis*
~~Ad generum Cereris sine caede & uulnere pauci~~
~~Descendunt reges, & sicca morat Tyranni.~~

Sed hanc amplificandi rationem tum in Topi-
cis Dialectici, tum Rhetores prolixè tradunt,
quae cum accesserit ad definitionem, & illam bre-
uem explicationem uirtutis, magnam haud dubie
lucem ei adfert. Neq; enim iste Rhetoricus ad-
spem paratus inanis quidam fucus est, sed utilitatis
caussa repertus est, ut propius ostendat ocu-
lis nostris causam, de qua differimus, non
aliter atq; *ab antiquis* ~~uani colores~~ in pictura
rem uerius representant quam
umbra extremis lineis cir-

cum ducta.
Hactenus tradidimus rationem
praedictabilium uocum &
praedictamentorum. § iij
in quibus etiam
spedanda
est ra-
tio
definendi
et diuidendi
Haec pars q. uim
tradit peritibus ad finem.

Prima pars de
uocibus ab antiquis
LIBER *¶*
ostendimus
quod q. uim
q. uim per
uim.

DIALECTICA.

Cognitio negotiorum
artium ad
subiectum.
Emollit mores
et praedictum.

LIBER

SECUNDVS

DE PROPOSITI-

TIONE.

Partes orationis dialecticae

sunt dictio, nomen & uerbum.
& uerbi, nomen et uox

sunt tempo
re eius sim
illa pars sig
nificatiua
est separa
ta finitur
aliquid de
signans &

casus rati.
uobum
uox signi
ficatiua
secundum
placitum
cum est
pore eius
nulla pro
significati
ua est se
parata fi
nitum ali
quid de si
gnans &
casus rati.
Finita sunt apud dialecticos
quibus nulla aduersa est negatio ut homo, at, serabit.
Quae finita quae negationem habent aduersam ut non ho
mo at, non serabit. Oratio est uox significatiua
secundum placitum cuius partes sunt aliquid signi
ficant & separant.

PROPOSITIO EST

oratio indicatiua, et perfecta,
uerum aut falsum sine ambigua
itate significans, ut Caesar non
est iure occisus, Virtutes non
possunt a se mutuo diuelli, quin

simul omnes in aliquem cadant. Nobis pueris ex

igebatur puerilis quaedam diligentia, ut propositio

ex uno nomine, et ex uno uerbo fieret, ut, ho

mo currit, id tamen non reprehendo, tamen ita

intelligi uelim, ut etiam si pluribus uocabulis ora

tio constet, tamen propositio adpelletur, si tamen

una quaedam et certa et indicatiua, ut Grammatica

tici dicunt, sententia sit, qualis haec est, Ingenuas

didicisse fideliter artes, Emollit mores nec sinit

aliesse feros. Varias autem sunt appellationes, pro

positionis, nam pronunciatum uocauit et Cicero,

quibus nulla aduersa est negatio ut homo, at, serabit.

Quae finita quae negationem habent aduersam ut non ho

mo at, non serabit. Oratio est uox significatiua

secundum placitum cuius partes sunt aliquid signi

ficant & separant.

Propositio est oratio
indicatiua, et perfecta,
uerum aut falsum sine ambigua
itate significans, ut Caesar non
est iure occisus, Virtutes non
possunt a se mutuo diuelli, quin
simul omnes in aliquem cadant.

Cicero
primum
trifida
lancia

hic sub
tunc p
lacti can
Ingenu
didicisse
la con
Cicero,

PHILIP. MELANCH

^{primo} ~~et~~ proloquium alij uocauerunt, ^{secundum} Ego in tradendis ^{ambitionem} artibus in primis nocere existimo ^{ambitionem} ambitionem eorum

qui studio nouitatis sine graui causa a ueteri consuetudine discedunt. Cum autem apud Latinos propositionis uocabulo usi sint Cicero et Quintilianus, libenter eandem uocem et nos retinuumus.

Cicero pronunciatum ideo uocat alicubi, quia Aristoteles in lib. ^{de interpretatione} περι ερμηνειας uocat propositionem ^{λογον αποφαντικον} λογον αποφαντικον, id est, orationem qua ^{statim} decernitur seu fertur sententia aliqua de re.

Nam αποφαντικον ^{est} greci dicunt pronunciare, ideo Aristoteles ait, ^{λογος αποφαντικος εστιν ου} παρ αλλ εν ω αληθειαν η ψευδεωσ υπαρχει.

^{Cicero primo in libro de natura deorum} Stoici uocauerunt αξιωματα, quod nos propositionem dicimus, sed id nouum est, et alienum a consuetudine greci sermonis ueteris, ut pleraq; alia commentitia Stoicorum uocabula. Aristoteles tantum comunissimas sententias uocat αξιωματα, ut, Totum est maius qualibet sua parte.

Aristoteles de finibus et bono et malo et uerbo in orationem post dicitur propositio in uerum et falsum.

Cicero 1. Tusculanarum pronunciatum in libro de natura deorum.

DE UTILITATE HUIUS PARTIS,

Est autem hoc loco de usu propositionis nobis aliquando

Vertical marginal notes on the left side of the page, including the word 'Propositio' and other illegible text.

D I A L E C T I C A .

Nota.
si nullum genus
scripti sit, et
non propositi
nomen ali
qua habeat.

Pro introitu
de usu
Proloquium
enuntiatio
de quo dicitur

Vocat

Propositio
Cicero
Stoici
Varro
vulgus hodie
Aristoteles

aliquanto copiosius dicendum, quanquam id in
tempore in ipso huius libri vestibulo videtur,
sed ut melius intelligi posset, quae utilitas ex hac
parte Dialectices petenda sit, statim initio iudi-
cauimus usum eius ostendendum esse. Vulgare
proverbum est. Laudat uenales qui uult extru-
dere merces. Itaque ego cum hanc partem ope-
ris diligenter cognosci a lectoribus uelim, utilita-
tes eius uel amplissimis laudibus uehere cupiam.
Est autem haec praecipua, quod in omni controuer-
sia, in omni scripto, in omni negotio, in omni epi-
stola, constituenda nobis est aliqua propositio, in
qua eius negotij de quo loquimur summam compre-
hendamus. Id non tantum Dialectici praecipunt,
sed de ratione proponendi multo diligentius etiam
Rhetores praecerunt, Nec nulla causa est cur
tam accurate de hac re praecerint, quia multos
uideas, qui cum loquuntur, nunquam constituunt,
nunquam significant qua de re loqui uelint. Alij
etiam cum proposuerunt sic obliuiscuntur institu-
ti, tanquam nominis sui, ut cum amphora ceperit
institui, non raro corrente ^{figulari} nota, quemadmodum
Horatius inquit urceus exeat, ita fit ut eorum ora-
tio, quia nusquam cohaeret, prorsus non intelliga-
tur.

Ex
o sui
limo
mip
olli
e

PHILIP. MELANCH.

tur. Jam quid in iudicandis aliorum scriptis intel-
 ligent isti, qui non ex longa oratione aliquam cer-
 tam propositionem colligunt, qui nō ad unam pro-
 positionem uelut ad ^{scopum} statum, ut Rhetores uocant,
 seu caput, omnia argumenta referunt. Proinde
 latissime patet usus huius partis. Neq; perspicue
 scribent unquam, neq; aliena scripta recte intelli-
 gent, qui non unam aliquam certam propositionem
 ex tota disputatione excerpent, quae rei summam
 et totam causam continet, ut in Miloniana ora-
 tione, Milo iure occidit Clodium. In Rosciana,
 Roscius non occidit patrem. In Epistola Pauli ad
 Romanos, iusticia coram Deo non sunt huma-
 ne uirtutes, sed iusticia est reputari iustum cum
 credimus quod propter Christum certe placeamus
 Deo. Si quis ad hunc modum ex unaquaq; con-
 trouersia excerpserit propositionem, in qua sum-
 ma negocij insit, et ad quam referri omnia argu-
 menta debeant, is demum sciet uti hac parte Dia-
 lectices. Plinius alicubi primum scriptoris officium
 esse existimat, titulum instituti operis sepe
 legere, sequē ^{ad rem} hēntiēdem interrogare, quid cōperit
 scribere. Vidit enim multos argumenti oblitos
 non immorari inchoate materia, ita et in iudicandis

candis

quibus et
 debet conti-
 neri pro
 posuit ut
 in trimmo
 operis.
 ut historia uni-
 di. aut ut in
 naturalium,
 ha et tam
 plinij.

Extr
 Sin
 in
 linc
 10

D I A L E C T I C A .

candis aliorum scriptis, permultos uidemus nihil
 minus animaduertere quam quid autores quos in-
 terpretantur, docere susceperint, nec fere unquam
 aut titulum, aut consilium auctoris in enarrando
 meminisse, id plerumq; imperitis Dialecticis acci-
 dit, periti uero cernunt, ut Cicero inquit, ubi sit
 & cuiusq; controuersiae statum seu summam de-
 prehendere norunt, & in explicando qua uia in-
 gredienda sit, quis cursus tenendus, quis portus pe-
 tendus uident. Neq; uero tantū in longa contro-
 uersia propositio quaeritur, in qua summa rei uer-
 titur, sed singulae argumentationes resoluende
 sunt, donec earum membra, hoc est, simplicissi-
 mas propositiones deprehenderit. Nam aliter
 de longiori syllogismo, iudicari non potest, nisi de-
 tracto ornatu orationis nuda eius membra coniu-
 gantur, & introspiciantur. Aristoteles <sup>ἀναλυ-
τικῶν</sup> ~~ἀναλυτικῶν~~ ^{ἁπλοῦν} ~~ἀπλοῦν~~ ^{ἁπλοῦν} ~~ἀπλοῦν~~
 suos libros inscripsit, quia resolueret ad hunc
 modum & iudicare argumenta docent, ut posteri-
 or pars orationis ^{De Corona} ~~περὶ τῆς φωνῆς~~ ^{Demosthenis}, fere tota in hoc
 syllogismo consistit. *maior est.* In consilijs publicis hone-
 stas uel cum periculo sequenda est. Demosthenis
 consilia quamuis periculosa fuerint, honesta fue-
 runt. Ergo Demosthenes non est reprehenden-
 dus.

stat
 sum
 ab ip
 sent
 stant
 prop
 no
 Hec
 un
 sym
 ut p
 in
 si
 scrip
 ris
 pin

PHILIP. MELANCH.

us. Postquam hoc modo longæ illius orationis membra oculis subiecta fuerint, tota causa iudicari facilius poterit. Sciendum autem est ^{off. cap.} hoc, indicatiuas orationes certissimã sententiam parere, & solas significare uerum aut falsum, ideo placuisse autoribus ut hæ solæ propositiones dicerentur. In suasorijs materijs uidentur existere, imperatiuæ propositiones, ut suscipere bellum ^{propos. imp.} Caesar aduersus Turcas. Sed hæ quoq; in indicatiuas mutari possunt in tertia persona, ut Caesar debet suscipere bellum aduersus Turcas.

NOTA.
verum & falsum e
proprimum
propositioj.

diuisio propositionum est.

DVPLEX PROPOSITIO.

namque opus qd est necess. de inde, præ dico, &

stat diuisio summittit ab ipsa oratione substantia

vel simplex
Categorica una oratio est, seu ex uno nomine, ^{propos. cat.} & uno uerbo conflatã, ut Caesar non est iure imperfectus, sic uocatur, quia unum quiddam uni rei tribuitur.

Totum hoc a segr. gati

composita
Hypothetica duæ orationes sunt, coniunctione copulata, ut, si fortuna uolet, fiet e Rhetore cõsul, si Asinus uolat, est alatus, de hoc genere propositionum infra dicemus. Nunc categorice tractande sunt, quarum naturam qui cognouerit, ^{simplicis}

Finienalis est.

EX conditiõibus hæ facile propositiones indi pluri. enuntis. um.

DIALECTICA.

facile iudicabit de hypotheticis, quae nihil aliud sunt quam duae categoricae coniunctae.

Petrus hispanus.

REGULA. Quae ca. uel ip. qualis ue. uel af. v. quanta par. in. sin.

PARTES PROPOSITIONIS.

QVAE.

Grammatici de partibus propositionis confulendi sunt, nam ab his nomina et uerba mutuamur. Prior pars nomen est, Aristoteles uocat subiectum, ut Caesar. Posterior pars, uerbum, ut Caesar uicit Gallos. id praedicatum uocant, quia nomini tribui aliquid significat. Neq; tamen uerbis tantum utimur sed etiam nominibus, quae tamen per uerbum substantiuum adtexenda sunt subiectis, ut Modus est pulcherrima uirtus. In huiusmodi propositionibus uocant uerbum substantiuum copulam, quia praedicatum cum subiecto copulat. Ut homo est et uirtus. risibilis.

praedicatum est subiecto per copulam.

DIVISIO PROPOSITIONIS.

NVM.

Hae diuisio simplis est a qualitate propositionis.

Hae diuisio est a qualitate simplici.

QVALIS materia est, quae constituit seu pronunciat aliquid adesse.

adesse

PHILIP. MELANCH.

adesse subiecto, ut Caesar est clemens. Negatiua, quae aliquid subiecto adimit, ut Pompeius non uicit Caesarem, Non facile est aequa commoda mente pati. Obseruent autem pueri tum demum esse negatiuam propositionem, non cum in periphrasi subiecti aut praedicali negatio est, sed cum principali uerbo additur. Neq; enim negatiua est. Cuius sapientem qui sibi non sapit. Ea philosophia, quae non docet uirtutem maxime expectandam esse, officit moribus. Neq; haec negatiua est. Nemo non in alienis uicijs iudicantis oculatior est, quam, in suis. Neq; est quisquam, quem non in aliqua re uideri Sufferum possis. Est autem a Grammaticis petenda natura negationum.

subiecti
negatio in
et principa
do
si
est, la pro
positio est
affirmatiua
Sed non in dicitur quantum
quod interrogo ut fl.

SECUNDA DIVISIO. Haec diuisio

Propositionum aliae sunt uniuersales, aliae particulares, aliae indefinitae, aliae singulares. Uniuersales, ubi subiectis preponuntur particulae uniuersales. Est autem Grammatica consulenda quae sint uniuersales particulae, omnis, nullus, nemo, quilibet. Omnes mutationes Rerum publicarum sunt periculose. Crede mihi stulto nemo in amore

ut homo est non sumitur a
dare peccator. Quia uirtute
quia uirtute
proposi
tionum
fl.
De illis sup
nis uirtu
erof. in
partibus
et co
quod

QUANTA.

Adi
lita
cum
posi
noctis
X
o
part
beatiss
est
in
m
p
s
eri

D I A L E C T I C A .

quod finitum
et equipollentia
In libris suis
Dialecticis.
 amore sapit. Particularis est, ubi subiecto prepo-
 nuntur particularia signa. Quidam, aliquis, quia-
 dam non. *affirmativa* Quidam Germani colunt literas. Quia-
 dam Germani non sunt bibuli. Indefinitam propo-
 sitionem Valla contendit uniuersalem representa-
 re, neq; ab re. Nam indefinita est non qualibet
 propositio sine signo uniuersali aut particulari,
 Sed ea demum, in qua uniuersae speciei aliquid
 proprie tribuitur, ut, Virtus est preciosior pecun-
 ia, Anima est immortalis. Ira furor breuis est.
 Homo est species. Dilectio implet legem. Elo-
 quentia est uis perfecte aliquid expliandi, hoc est,
 Sapienter & cum summa perspicuitate.

Singularis, in qua subiectum est proprium no-
 men, seu indiuiduum, ut, Marcus Cicero est Orea-
 tor, seu hic homo est amans pacis.

Haec divisio sumit TERTIA DIVISIO.

in est a proprio,
proprium est pro-
positio uera. u
esse uerum uel
falsum
 Propositio uera est, quae cum re quam signifi-
 ficat consentit, ut Caelum semper mouetur. Pium
 est defendere presentem statum Reipublicae, leges
 & religionem aduersus Turcas. Falsa est
 quae a rebus dissentit, ut Sol est bipedalis. Stelle
 decidunt. *Haec divisio*
Quarta

Haec sumpta est a materia Q. VARTA
 Triplex uero materia est, nati-
 ualis uel necessaria contingens
 & impossibilis alias remota.

PHILIP. MELANCH.

QVARTA DIVISIO.

*Nota:
Contingens
& possibile
Prin sup*

*Necessarium est quod oportet
fieri, ut necessitate spiritus
cum materia, ut quod fieri
aliter non potest, ut
hominum moriendum est.*

Sunt item alie propositiones necessarie, alie contingentes. Necessarie sunt quando genus seu differentia, seu proprium, seu tota definitio tribuitur definito, ut Homo est animal rationale, seu quod loqui potest. Religio est timere Deum, credere Deo. Gratitude est iusticia, reddens benemeritis gratiam, uel reddens officium pro officio. Contingens est, quando accidentia subiectis tribuuntur, ut cum diversorum predicamentorum uocabula coniunguntur, ut Lapis est albus, Ex Luna mouetur, Aqua calet, Aeneas uicit Turnum. Quamquam quod preterijt mutari non possit, et que sunt, cum sunt, ut ait Aristoteles, esse necesse est, tamen materia ipsa talium propositionum contingens dicitur, quia accidentia sunt extra subiecti substantiam. Itaque poterat fieri, ut non uinceret Turnum Aeneas. Quare non necessaria ueritas est propositionum, in quibus accidentia subiectis tribuuntur. Genus autem et differentia et proprium cum definito seu specie ita coherent, ut diuelli non possint. Proinde, et Plato Ideas, quas uocat, perpetuas esse scribit, quia nihil aliud

sed homo est sapiens non est necessarium. quia a clero suo pro dicitur de suo Inhibito ergo propositio est non necessaria se contingens. obstruere.

omnia que sensu corpore habentur sunt quales sunt uel albis nigris.

A Genere ad speciem non conuertitur.

Possibile & Contingens idem est. Possibile uel contingens est quod habet in se, quod est in modum quod conuertitur & permittitur in se, ut quod fieri potest quod ueritas habet in se.

*est
tamen
quod
lingua
est.*

¶ sunt.

D I A L E C T I C A.

Sunt, nisi eiusmodi propositiones, seu imagines rerum ac definitiones, quas mens cum intuetur, animaduertit aliter se habere non posse. Quoties enim de homine cogitamus, talem eius imaginem concipimus, quod sit animal quoddam rationale, quod loqui possit. Nam posse loqui, proprium est, & heret in hominis natura necessario.

Nota
Joannes loqui
in hi falsas
quia no est de
predicatione &
idem subiectum.

Loqui uero in
significat inter
tum non est
accidens pro
dixerit, cum uero
finit loqui proprium

Loqui uero, si nihil nisi euentum significet, accidens est, diuinaque proprium est, Euentus seu actus, accidens.

Nam potentiam naturalem significat
est hominis & heret in eius natura.

DE OPPOSITIONE.

Cum haec Dialectica pars tradat artem iudicandi, quid uerum, quid falsum sit, necesse fuit etiam monere, quae propositiones, quomodo inter se pugnent. Neque uero est ullum maius peccatum in dicendo, quam pugnantia dicere, aut non animaduertere. Oppositionem uocant, cum duae propositiones, in quibus eadem subiecta & praedicata sunt, dissentiant. In primis autem ^{ambiguitas} caucenda est in oppositionibus. Neque enim inter se dissentiant istae, Christiani liberi sunt, Christiani non sunt liberi. Si in altera propositione ^{ambiguitas} respondeat est enim qui dicitur ^{ambiguitas} liber

Oppositio
quid?

omnis ueritas
fuit cor in
intra corp
intra. & d
ritus regim
fuit cor in

nostra christia. respondeat est enim qui dicitur liber

ergo

utrum
falsum
quod

Alia a cupitur
in PHILIP. MELANCH.
re aliud in mi nore e am φεβολον.

one libertatem civiliter intelligas, in altera *μετα*

φωρικως Sic est *αμφοβολον* nomen seruitutis,

traditionis humanis. Nolite fieri serui hominum, Et si seruus uocatus

es, non sit tibi curae. Numerant species oppositi-

onis has. Contrariae sunt duae uniuersales, quarum

altera affirmatiua est, altera negatiua. Haec nun-

quam simul uerae esse possunt, falsa esse possunt, si

sint ambae in contingenti materia, ut Omnes stelle

sunt maiores terra, Nulla stella est maior terra.

utrum falsa. Omnes homines sapiunt, Nulli sapiunt.

quodam puella sunt et huius sunt non *quodam puella non sunt et huius sunt non*

Subcontrariae, duae particulares, quarum

altera affirmatiua est, altera negatiua. Haec si

mul uerae esse possunt in contingenti materia, ut

Quidam homines sapiunt, Quidam non sapiunt.

Quaedam stelle sunt maiores terra. Quaedam

stelle non sunt maiores terra, Contradictoriae

sunt, aut uniuersalis affirmatiua, et particula-

ris negatiua, aut duae singulares, ut Plato sedet,

Plato non sedet. Contradictoriae acerrime inter

se pugnant, nec unquam simul, aut uerae aut false

esse possunt. Subalternae non dissentiunt, sunt

enim particulares sub uniuersalibus posite, quae

que in argumentando colligi ex uniuersalibus

G. ij possunt,

*Quatuor for-
mas opposi-
tionis, tri-
bus autem
res. Aristote-
les.*

*Quando p[ro]p[ri]um
est accidens sepa-
rabilis.*

*Maxima e[st] op-
positio contra-
dictoria in
in. qualitate
e[st] quantitate.*

D I A L E C T I C A.

possunt, ut Omnes homines sapiunt, ergo Gera-
mani sapiunt.

Omnes stelle sunt
maiores terra

Contra-
rie

Nulla stella est
maior terra.

Contra

diſtorie.

Subalterne

Subalterne.

diſtorie.

Contra

Quedā stella est
maior terra

Subcon-
trarie.

Quedā stella non
est maior terra.

D E C O N V E R S I O N E.

Conuerſio

No
Tam
Unio
Salis
gabi
folo
fimo
Cito
mtr
C n
part
lari
fin
Cim
Lo
in
E D
into
Domi

*Conuersio anithora & seriano quilibet pro dicitur in
subiectum, & subiectum in predicatione.*

PHILIP. MELANCH.

*Haec est uel
conuersio uel*

Conuersio propositionum duplex est, Prior

*in uel
in conuersio.*

simplex dicitur, cum ita uertitur propositio, ut

eadem signa manent, id accidit in uniuersali ne-

gatiua, ut, Nullus homo est lapis, Nullus lapis est

homo. Nullus Christianus est conuicator, Nullus

conuicator est Christianus. Et in particulari

affirmatiua, Quidam Monachi sunt pij, Quidam

pij sunt Monachi.

Altera forma est conuersio per accidens, cum

non manent eadem signa, sed iuxta subalternarum

naturam ex uniuersalibus particularia colligun-

tur, id accidit in uniuersali affirmatiua, ut, Omnis

homo est animal, Quoddam animal est homo. Sunt

autem haec formae conuertendae, propositionis non

prorsus inutiles, & propemodum argumentorum

uide usurpari possunt. Alicubi enim conuersione

uel ad probandam, uel ad illustrandam propositio-

nem aliquam subobscuram utimur, ut omnes fortu-

nati insipientes rursus incident in aduersam fortu-

nam, Ergo quosdam qui ex secundis rebus in ad-

uersas inciderunt, uerisimile est stultos fuisse, &

nescisse modum tenere in secundis rebus. Est &

uidere in conuersionibus in signis negatiuis utin-

¶ ij m aiorē

*Nota
Tantum
unius
salis ut
partim
pote
si
ceter
in
partim
lari
simplex
cum
lo
in
de*

*NOTA
Conuersio dicitur
habere unum
sequitur & co
sistendo sermo
nis scilicet tran
ponit boct.*

*Conuersio per accidens
uoluntate est argumentum
cum inchoat a posteriori dicitur.*

*ut quidam ho
mo est man
dax.*

AMBA...

100

stio

DIALECTICA.

maiores esse quam in affirmatiuis, signa enim affirmatiua in uniuersalibus, non possunt repeti, negatiua repetuntur, ut, nullus Christianus est conuiciator, nullus conuiciator est Christianus. Neque uero late patet usus conuersionum, sed quoties ea uti uolumus, communis consuetudo sermonis consulenda est, a qua nunquam discedere Dialecticus debet. Etenim si Dialectica perspicua docendi scientia est, planum est usitatum sermonem a Grammatica mutuari debet.

DE AEQVPOLENCIA

Doctrina de aequipollentijs & modo dabit. intra ista grammatica ut si dico, non omnes germani sunt bibuli. Id est, idam sunt bibuli. Quia in ista lingua sunt adstruuntur ut non ista loq. tamen huiusmodi modi lo. quibus sunt in locis sacris. De aequipollentijs videt Erasmus in primo de copia

Hic etiam de aequipollentijs praeceperunt, quae signa inter se consentiant, ut si dicas, *Nemo* non amat pecuniam, habebit ea propositio uim affirmatiuae uniuersalis, Omnes amant pecuniam. Nos ex grammaticis scholis hanc signorum uim & mutationem adferre ad Dialectica puerum debere censemus. Peculiaris etiam praecipua de modalibus propositionibus tradita sunt ab Aristotele, Vocat autem modales in quibus haec uoces ponuntur necesse possibile, impossibile, ut Christianus nos necesse est multa pati. Ego has non puto separandas esse ab eo genere categoricarum quod hactenus tractauimus, si quis tamen earum uatuz

ram dicit

PHILIP. MELANCH.

ram diligentius excutere uolet, Aristotelem consulas
lat. Nos qui ita tradere Dialectica institimus,
ut usum artis indicaremus, quantum hoc loco fieri
potest, ea tantum præcepta complexi sumus,
que sepe usuueniunt, argutias quarum non ad
modum usus est, ^{et ad uoluntatem optata} libenter prætermisimus, quia non
ad aliquam ingenij ostentationem, sed ad utilitatem
iuuenum hæc scripsimus, qui ita facili-
me percipient hanc artem si non onera-
buntur immodicis præceptis, & in
legendis orationibus discretorum
hominum uidebunt usum
præceptorum, eaq;
in scribendo
& docen-
do ex-
perientur ipsi.

¶ III

LIBER

DIALECTICA.

LIBER

TERTIVS DE ARGV-
MENTATIONE.

T AB EXIGVIS fontibus ^{Pro d}
orta flumina, subinde crescunt, ^{fulm}
ita artes omnes a paruis prin- ^{par}
cipijs manantes, paulatim latis ^{quib}
us uagantur, & sui usum ma- ^{in e}
gis ostendunt. Nam cum hac

*Per intrat in
si in hinc dicit.*

tenus tanquam angusto alueo adhuc fluens Diale- ^{Alia}
ctica, tenuia quaedam praecepta de simplicibus uoci- ^{in p}
bus, deq; propositionibus tradiderit, nunc cum de
Argumentatione praecipere incipit, latissime patet.
Hic primum ^{ad pte} est ceruere, quae uis, & quanta uti-
litas sit Dialecticae, cum in omni oratione argu-
mentatione utamur, neq; de argumento ullo recte
iudicare possint huius artis imperiti, & nulla con-
trouersia sit, quae non sit ^{q; pma} conferta argumentis,
quid intelligent hi, qui non norunt argumenta iu-
sto ordine connectere, aut uidere quo modo singu-
la membra cohaereant? Mihi quidem tanquam
caeco

PHILIP. MELANCH.

^{tanbrola lampinosa}
caeca nocte nauigantes, nullam certam sententiam
isti tenere posse uidentur, qui ad lectionem cuius-
cunq; scripti, hoc ^{Demosthenis} instrumentum non afferunt. Nō
mediocri est ^{labore} sentire, ubi totum argumen-
tum quis recitet, ubi partem eam, quae erat infirmis
or dissimulauerit. Hae qui non ^{animaduertit,}
eum sepe ^{falli} necesse est, Sape etiam ^{inseruntur}
argumentis Rhetorica schemata. Ornatus autem,
quanquam ^{propositum} reddit illustrius, tamen cū
de argumento iudicare uoles, detrahendus erit.
Et argumenti membra, tanquā nuda ossa intus
erunt ut uideas an satis firma sint. Sape autē deci-
piuntur et obruuntur auditores copia orationis ut
assentiatur incertis, eaq; satis firma esse ducant, cū
exerpere nuda argumenta ex oratione non pos-
sunt, sic Demosthenes uicit Aeschinem quanquam
in deteriore caussa. Esi enim hic syllogismus, In
consilijs publicis honestas sequenda est, Ego ho-
nestatem secutus sum, igitur recte consului. Miras
autem tragœdias agit tum in maiore tum minore
amplificanda, & orationis impetu iudicum ani-
mos perturbat, & ^{in suas partes} pertrahit, co-
memorat exemplum Cyrili, quod illum una cum
uxore lapidibus obruerunt Ath. nienses, quanquam

G v utiliter

Nox diuisa, ce
ca ab affectu qd
reddat homines
cecos uimino.

Pro
fals
par
uile
dine

Alia
mi
fr

DIALECTICA.

utiliter consulentem quia utilitatem preposuisset honestati, & consulisset ut Athenienses dederent se Persis. Addit etiam vim minori per collationem, nihilo foeliciores esse eos qui se cum Philippo coniunxerint. Item miserrimam fuisse futuram servitutem praeterquam quod turpis esset etc. Haec tamen omnia si quis ad Dialecticam reuocet, infirma sunt, quia maior ita uera est, honestatem esse praecipue spectandam, ut si multa sint honesta, delectus quidam habeatur honestorum, eaq; sequamur quae minimum habent periculi. Nam etiamsi erat honestum Athenis uicisci iniurias a Philippo acceptas, tamen id periculosum erat, itaq; quod proximū erat, faciendum fuit, ut pax redimeretur sine turpitudine, et sine publico periculo. Huius generis innumerabilia exempla quottidie animaduertere licebit, ubi copia orationis praestringit oculos legentium, ut pro certis incerta amplectantur.

*Consulit phi
lyppi p* Proinde in omnibus longis causis hoc faciendum est, ut ad Dialecticam argumenta omnia exigantur, & nuda considerentur, ut iudicari de eis rectius possit. Neq; uero in oratione omnes uersus ad pracepta Dialectices exigantur, sed
ars

PHILIP. MELANHC.

ars quaedam est videre ^{unum quodque Thema} argumenta quibus una
quaeq; ^{lib. 14} ~~causa~~ nititur, haec sunt ad Dialecticas for-
mas adstringenda. In ornatu seu explicatione
argumentorum similis diligentia nullo modo re-
quirenda est. Id ^{lib. 10} ~~et~~ ^{Cap. 14} Quintilianus ^{lib. 10} ~~monuit~~, quem ^{lib. 10} ~~locum~~, cum doceat ^{lib. 10} ~~et~~ quis sit Dialectices usus, ^{lib. 10} ~~et~~
quatenus ea sit utendum, duxi adscribendum esse, ^{lib. 10} ~~ut~~ ^{lib. 10} ~~discerent~~ omnes studiosi. Sic autem ait Quin-
tilianus ^{lib. 14} ~~lib. quinto~~. Namq; ego ut in oratione syl-
logismo quidem aliquando uti nefas non duco, ita
constare totam, aut certe confertam esse aggres-
sionum ~~et~~ enthymematum stipatione minime ue-
lim, Dialogis enim ~~et~~ Dialecticis disputationibus
erit ^{lib. 14} ~~similior~~ quam nostri ^{lib. 14} ~~operis~~ actionibus, quae
quidem inter se plurimum differunt. Namq; illi
homines docti ~~et~~ inter doctos uerum quarentes
minutius ~~et~~ ^{lib. 14} ~~scrupulosius~~ scrutantur omnia, ~~et~~ ad
liquidum ^{lib. 14} ~~confessumq;~~ perducunt, ut qui sibi ~~et~~ in-
ueniendi ~~et~~ iudicandi uendicent partes, quarum
alteram ^{lib. 14} ~~τοτικην~~ alteram ^{lib. 14} ~~κριτικην~~ uocant. No-
bis ^{lib. 14} ~~ad~~ aliorum iudicia componenda oratio est, ~~et~~
sepius apud omnino imperitos, atq; aliarum certe
ignaros literas loquendū est, quos nisi delectatione
allicimus, ~~et~~ uiribus trahimus, ~~et~~ non unquam iuro-
banus

Hinc Locum le-
getis aliquan-
do, Ego propero
ad preceptio-
nes.

Fabij Juns
Verba.

Perducere
ad liquidum

D I A L E C T I C A.

Similitudo
est.

 Quintilianus

 bamus affectibus, ista quæ iusta ac uera sunt tenere non possumus. Locuples & speciosa uult esse eloquentia, quorum nihil consequetur si conclusionibus certis & crebris, & in unam prope formam cadentibus concisa, & contemptum ex humilitate, & odium ex quadam seruitute, & ex copia facietatem, & ex amplitudine fastidium tulerit. Feratur igitur non semitis, sed campis, non uti fontes angustis ^{canalibus} fistulis colliguntur, sed ut latissimi amnes totis uallibus fluat, ac sibi uiam si quando non acceperit, faciat. Nam quid illa miserius lege, uelut præformatas infantibus literas profectuum & ut græci dicere solent, quem mater ^{uolens} amictum ^{tam} dedit sollicite custodientium, propositio & conclusio, ex consequentibus, pugnantis. Non inspiret, non augeat, non mille figuris uariet, ac uerset, ut ea nasci & ipsa prouenire natura, non manu facta, & arte suscepta magistrum fieri ubique uideantur. Ita Fabius monet in oratione, liber us disputandum esse, sed cum iudicare de causa uoles, ornatus argumentis detrahendus erit, eaque iustis formis syllogismorum illigare oportebit.

Argumentatio est uano
 probans. Argumentatio est institutam propositio-
 nitutam propositionem
 de qua ambigebatur. nema

PHILIP. MELANCH

de qua om b:
sebat
ur
vi ino
bas
mal.
nem ex alio colligere . Nam omnis pro-
batio ad propositionem ut supra dixi de pronuncia-
to, dirigenda est tanquam ad scopum seu metam
Nam probatio gignit propositionem.

Quatuor speci-
es argumeta-
tionis.

Partes or
primas
rationis
Facipit
Sunt autem species argumentationis quatuor,
Syllogismus, Enthymema, inductio, et Exemplum,
sic enim numerantur, et nos a vulgari consuetu-
dine non discedere decreuimus. Hic autem mo-
nendi sunt adolescentes ~~duplex esse de argumen-~~
~~tatione questionem, alias enim de materia argu-~~
~~mentorum precipitur, a quibus rebus in unaquaq;~~
~~caussa trahenda sint argumenta, ut cum dubitatur~~

Duplex de ar-
gumetatione
questio

A brins
de casso
in pna
hi oculy
st. v. gni
hi & hie.
vultus
robis.
de cede C. Caesaris, iusta sit an iniusta, unde argu-
menta haurienda sint quae probent esse, iniustam,
aut secus. Alias de forma argumentorum pra-
cipitur, videlicet inuenta materia qua forma con-
necti debeat, ut intelligi possit membra recte aut
secus coherere, ut enim artifex alias de materia
deliberat ex quo corio calceus fieri debeat, ex qua
specie marmoris statua facienda sit, alias deliberat
de forma, lunatus ne calceus an ^{and g. p. p. m. t. m.} gallica forma fie-
ri debeat, militari ne habitu statua an togata fieri
debeat. Ita Dialectico cum materia excogitan-
da et

D I A L E C T I C A .

da & inuenienda est, tum etiam forma argumen-
tandi quærenda, ad quam ^{accommodet} exigat materiam, ut ui-
deat an recte cohereant omnes argumenti partes.
Nam formæ Dialecticæ traditæ sunt, non ob hanc
causam ut præcise in loquendo eas imitemur,
esset enim ridicula breuitas illa & nimis ieiuna,
Sed ut in iudicando cum de aliquo argumento dubi-
tatur, an ad rem præsentem faciat cerneremus, re-
cte ne an adposite quadrent ea quæ colliguntur ad
institutam propositionem. Sæpe enim uiciose colliguntur
ab imperitis uidemus quorum stultitiam ur-

*Martialis li-
bro vii. In
posthumi
causidicium
in posthumi
mihel ad propo-
sitam causam
dicebat. & imp
condictus a
Martialis ut de
fandress causa
trium capella
vrim quas am-
serat furto, cor-
pit canones
ingnam, &
bellum puerida
no un reisar
At Martialis
Dicit, de meis capellis.*

banissimo epigrammate Martialis notauit, quod nõ
grauabor adscribere, ut acutam curam in adole-
scentibus, si qui aliqua de re dicere aut scribere
uolent.

illata Non de ui neq; cede, nec ueneno.
intelligit Sed lis est mihi de tribus capellis,
has capellas per furto Vicini queror has abesse furto.
Lamello gestu sylle Hoc iudex sibi postulat probari,
confidit Tu Cannas, Mythridaticumq; bellum
bellum hinc sunt in quo pueri Et periuria Punici furoris
hinc sunt in quo pueri Et Syllas, Mariosq; Mutiosq;
hinc sunt in quo pueri Magna uoce sonas, manuq; tota

hinc sunt in quo pueri Nam dic, Posthume de tribus capellis,
hinc sunt in quo pueri Et Socra

*ho
con
gido
vie
ne
vip*

PHILIP. MELANCH.

Et Socrates id vitij in ^{A. Sicut dicitur} Gorgia reprehendit, cū
ait, apud Platonem ^{quod} οτι νυν εμοι δεκεισθαι ου ου
^{valde} ^{coherere} ^{debet} ^{nam} ^{consequenter} ^{na} ^{vel} ^{constantia}
πανυ ακοδουθα. λε γαρ ουδε ου μφωνα οισ το
πρωτορ ελεγεε. Marcus Cicero duas esse para-

tes Dialecticæ scribit, alteram inueniendi argumen-
ta, alteram iudicandi. Ea quæ continet rationem
inueniendorum argumentorum Topica uocatur,
quæ tota traditur infra in locis, qui sic appellan-
tur. ^{Præ Topica} Inde materia sumenda est cum aliqua de
re dicendum erit. Reliqua tota Dialectica uoca-
tur ^{Ar. Sicut dicitur} κριτικη, docet enim quomodo inuenta connex-
ta debeant, & iudicat utrum connexa inter se cō-
sentiant. Nec putent adolescentes ex his syllogis-
morum formulis materiam dicendi ^{sumendam} petendam esse.
Tunc cum aliunde oblata est materia, imitando
hæ formulæ sunt in conectendo, & uidendum in
quam formulam recte includi connexa possit. Hoc
mirifice conducit facere in omnibus causis uel cum
docere alios, uel cum ipsi discere aliquid & pe-
nitus introspicere cupimus. Et cum in aliqua con-
trouersia argumentum propositum est, prima cura
debet esse consequentiæ, Nam hoc nomen usurpa-
tur in scholis, Hoc est, primum omnium uidendum
est, an argumentum sit inclusum alicui formæ.

Et placet

posita sicut po-
nitur & qd
nisi sit in
& contra

Conse-
quente
quæ
uia mat-
ria est
vix

sylla-
rio
m
ist.

D I A L E C T I C A .

Et placet consuetudo quæ nobis pueris erat in scholis, ut cum recitasset aliquis argumentum in disputando, statim subiiceret, consequentiam ualere, quia quadraret ad modum Darij, aut Ferio aut aliam quempiam. Vocant autem consequentiam bonam cum uite omnia cohærent. Mala consequentia est cum uitiose cohærent partes, ut si quis colligat, aliqui Philosophi sunt improbi, ergo Philosophia est mala ars. Aut hoc modo. Philosophia non est Euangelica doctrina, ergo Philosophia non est bona & utilis ars. Nihil enim rectius cohærent quam hæc, Architectonica non est Euangelica doctrina, ergo Architectonica est mala ars. Aut hæc, Cesar in Hispanijs est, ergo uinum frigescit. Est autem bona consequentia ea tantum, cum aliqua specie argumentationis, syllogismo, enthymemate, inductione aut exemplo sine uitio, et iuxta præcepta, quæ paulo post trademus, utimur. Porro de materia argumentorum præcipitur in Topicis. Hoc loco formas tantum ostendemus, ad quas cum adstrinxeris materiam, tum demum cernes quomodo omnia membra cohæreant.

Nihil cohæret
quia & singu-
laribus. colligit
particularem
propositionem
sicut in potest

Bona con-
sequentia
quid sit.

De modalibus propo-
sitionum scribit
Arius, & X il-
lo peris.

DE SYLLOGISMO.

Syllogismus

*quia posita causa in actu, necessario
sequitur effectus P. est, Concl. in se.*

*Omnes syllogismi habent
materiam & formam
materiam tres voces sunt
& duas pro positiones
ex duobus Formae figur
ra. modis..*

PHILIP. MELANCH.

Syllogismus est oratio in qua ex duobus pronuntiatis conclusio necessario sequitur, ut omnes magistratus sunt honore afficiendi. C. Caesar est magistratus, igitur C. Caesar est honore afficiendus. Veritas Dei est utilis & digna cognitione, Philosophia est veritas Dei, ut eam Paulus appellat, ergo Philosophia est utilis & digna cognitione.

*Aristo.
Qui dicit om
nis, nihil ex
cludit.*

*Partes syllo
gismi*

Sunt autem syllogismi partes simplices seu membra, tres termini seu voces, Maior, Minor, & medius terminus. Maior est qui tantum in priore pronuntiato ponitur. Minor est qui tantum in secundo pronuntiato ponitur. Medius est, qui in utroque ponitur. Ita sunt duo pronuntiata cum vox repetitur. Quod si ex pluribus terminis quatuor tribus fierent, non necessario cohererent ipsa inter se, nec ex se gignerent conclusionem, ut viciose colligitur. Magistratus sunt honore afficiendi, C. Caesar erat caluus, igitur C. Caesar erat honore afficiendus.

*maior
minor.
medius.*

REGVLA.

H Ex solis

Regula de qua. DIALECTICA.

Ex solis negatiuis, Ex solis particularibus non potest effici syllogismus. Quamquam enim aliquando casu inde uera conclusio sequitur, tamen id non est perpetuum, ut

plus esse quam in medio minoris.

Nullus asinus loquitur,
Nullus homo est asinus,
Ergo nullus homo loquitur.
Quoddam animal est homo.
Asinus est animal,
Ergo asinus est homo.
Quidam reges sunt prudentes,
Midas est rex,
Igitur, Midas est prudens.

Regula. EX vero nihil nisi uerum. Ex falso bene colligitur uerum. Aristoteles hic

Ex regulis part. Nam maior particularis significat aliquos reges sapere, uerum inde non sequitur omnes reges sapere. Nam ex uniuersali quaelibet singularis aut particularis sequitur, Ex particulari non Item.

Regula

Et Dialectici prudenter tradiderunt, nunquam in minore plus esse debere, quam erat in medio in maiore. Hanc regulam si quis meminerit uiciosos syllogismos facile deprehendet et iudicabit. Nam proximus syllogismus ideo est uiciosus, quia in minore

REGULA. EX primis particularibus negatiuis nihil sequitur syllogismi.

RE
D.
r
r
e
f
m
s
b
to
u
d
j
c
s
s
j
m
n
r
r

PHILIP. MELANCH.

nore Midas ponitur, extra numerum regum, quorum in maiore mentio facta est, Plus igitur est in minore quam erat in subiecto maioris. Et ob hanc causam diligenter præceptum est, ut in prima ~~et~~ ^{secunda} figura semper maior sit uniuersalis. Nec difficile esset homini acuto multas causas eius præcepti colligere, Est enim ex natura ipsa sermonis sumptum. Sed ego nimiam subtilitatem consuleto fugio, quia studia adolescentiæ, ut saepe animaduerti, remoratur. Et ingeniosi iuuenes per ætatem sine monitore perspicient huiusmodi præceptorum fontes, modo usum artis sibi faciant, Vsus

regula

REGV.

Aristoteles præcipit in omni syllogismo de se de omni et significat subiectum maioris ut omnia sunt latius sunt quodammodo a patris.

REGV. enim adfert lumen præceptis.

Dici de nullo. significat quidquid remouetur a subiecto in maiore

Aristoteles etiam priusquam syllogismorum formas tradit, diligenter idem monuit, ut maior sit uniuersalis, et subiecto maioris uere contineatur

subiectum minoris in prima figura. Loquitur autem suo quodam modo, in syllogismis affirmatiuis, ait esse oportere dici de omni, in negatiuis dici de nullo. Est autem dici de omni, quando nihil sub subiecto maioris sumi potest, de quo prædicatum in conclusione non queat dici. Dici de nullo uocatur. Quidquid remouetur a subiecto in maiore.

DICI DE OMNI

Regula

H ij remouetur

US
m
e
A
r
m
e
a
s
ut
n.
m
a
la
na
ia
re

D I A L E C T I C A .

remouetur & ab omnibus quæ sumuntur sub sub-
iecto maioris. Hanc sententiam si quis altius in-
trespexerit, uidebit hoc simpliciter significari,
præstandum esse ut maior sit uniuersalis, et ut sub-
iectum maioris uere complectatur id, quod sub eo

*Et in perfectis
prima & secunda
principia sunt
minimè alia
nam quia ab
accommodatio* sumitur in minore in prima figura. Nam in hac
syllogismi melius coherent quam in reliquis. Ari-
stoteles propter argutiam sermonis uidetur subob-
scurus, sed eadem sententia popularibus dicta uer-
bis nihil habet obscuri.

Vocant autem in scholis has duas regulas dici
de omni, & dici de nullo, principia regulatiua syl-
logismorum. Id quia traditur in uestibulo eorum
librorum, qui de formis syllogismorum scripti sunt,
non uolui hic ^{desiderari} omittere. Et cum in ore sint om-
nium, usum tamen earum non multi norunt. Con-
tinent autem causam ^{dispositio} œconomice seu dispositionis
syllogismorum. Et sicut alie ^{communis in ratione quædam} ~~noia~~ ^{ut} ~~ennoia~~ ^{assistent} ~~ut~~ ^{puber}

*Diuidim facti qui
capit habet. Diuidim
diuidim et plus totu* natura assentimur huic sententiæ, Totum est ma-
ius qualibet parte. Ita syllogismorum dispositio-
nem natura approbat, docetq; primum ponendam
esse ^{causam} ~~causam~~ conclusionis, deinde accomodandum

*maior in prima & secunda
figura* REGULA.
esse

PHILIP. MELANCH.
esse subiectum conclusionis ad illam causam. ^{ad mediam} Itaque
necesse est sequi conclusionem. Id docent regulæ
ille Aristotelis, lubet enim ita disponi syllogismum
ut in maiore ponatur causa, & ne subiectum mi-
noris extra causam illam uersetur, Ita sequi con-
clusionem necesse est, itaq; necesse est maiorem
uniuersalem esse. Porro hæc dispositio proprie
est syllogismorum primæ figuræ ut in experiundo
patet. Nam hi sunt perfectissimi. Secundæ figu-
ræ syllogismi conuersa una propositione illigari
formis primæ figuræ possunt. Proinde recte uo-
cantur illa præcepta, regulatiua principia, ostendunt enim
quomodo disponi syllogismi, iudicio com-
munis sensus debeant. Nec opus est procul quæ-
rere harum regularum interpretationem, si quis
sensum communem consuluerit, statim intelliget
eas. Nam ut Arithmetica & aliæ artes incia su-
munt a sensu communi. Ita Dialecticæ principia
nobiscum nascuntur.

ALIA REGULA.

Arist. Terminis est in quem resoluitur propositio
In syllogismo non sint plures termini quã tres. *Id est subiectum*
Nihil. n. docet hæc ratiocinatio, quia nõ coheret. *& prædicatum*
thematicis & me
diis.

H ij

Omnes

D I A L E C T I C A .

Omnes magistratus debent uim iniustam uē
prohibere,

Petrus est Apostolus,

Ergo debet ferro uim a Christo depellere.

Nam hic quatuor termini sunt, magistratus, uim depellere uim, Petrus, & Apostolus, sunt enim diuersi termini, magistratus & Apostolus. Nam magistratus est qui gerit gladium ad prohibendam uim iniustam, Apostolus est qui Euangelium docet. Et diuersa sunt hæc officia, Quod si Petrus fuisset magistratus Christi, debuisset defendere eius uitam, quemadmodum aliorum bonorum ciuium salutem tueri magistratum oportet, sed quia Petrus erat homo priuatus non licuit ei arma capere aduersus legitimos magistratus, qui Christum prehenderunt. *Omnes factus peritatis se hinc hoc petro bene cognito.*

Et hoc præceptum late patet, quia enim non debent in sillogismo quatuor termini esse, ἀμφίβο

λα, diligenter uitanda sunt, Quate est hoc.

Nulli reges reddunt tributa magistratibus

Omnes Christiani sunt reges,

Ergo nulli Christiani debent tributa magistratibus soluere.

*ἀμφίβολοι
stumpit fuit
Termini
ut sacerdos ueteris
se testamenti sacri
ficariunt iustitias
pro peccatis. homi
tous Christiani sunt
sacerdotes Ergo homi
nos Christiani sacri
is hinc de amphibologia sunt quatuor Termini, sa chr
dos n. hic diuersa significat. uocantur spirituales.*

*nos ad his
fons dicitur
regale sa
cardofim
paulus in
epistolis*

Nam

Et attendenda ut quicquid conuersio substantiarum
accidentium. Observantia haec.

PHILIP. MELANCH.

REGVLA

Nam rex in maiore ciuilitate accipitur. In minore μεταφορικῶς, pro eo qui dominatur mortali peccato, quare iudicari debet, diuersa uocabula, seu diuersos esse terminos.

Quidquid emisti, comedisti, hoc quod emisti

Crudum emisti,

Ergo crudum comedisti.

Hic in maiore nomen est substantiae, quidquid
In minore nomen est accidentis, crudum. Plus igitur est in minore, quam in subiecto maioris.

Quod ego sum, tu non es,

Ego sum homo,

Ergo tu non es homo.

Verbum sum est ἀνθρώπου, nam alias significat naturalem existentiam, ita in maiore accipitur, alias significat Dialectice communia uocabula de angustioribus predicari. Petrus est homo, Paulus est homo. Hoc modo in minore accipitur, Sunt igitur in illo syllogismo quatuor termini.

Meminerint et hoc adolescentes, quod medium nunquam inseritur conclusioni. Nam medium causa est, cur in conclusione predicatum subiecto

H iij

insit

D I A L E C T I C A .

insit. Quare in utraq; propositione ante conclusi-
onem poni oportet, nec repeti in conclusione po-
test. Nam ut supra dixi, maior causam conclusi-
onis continet, minor accommodat subiectum con-
clusionis ad causam. Et docet eam dispositionem
natura. Nec causa illius alia querenda est.

varij appellationes syllogis.

Cicero uocat syllogismum ratiocinationem, in
libro de Inventione. Et facit quinq; partes Syllo-
gismi, Verum ipse maiori & minori addit proba-
tiones. Idem fere facit Quintilianus qui etiam uo-
cat $\epsilon\pi\chi\epsilon\gamma\mu\alpha\tau\alpha$, quos hic syllogismos adpella-
mus. Hec si obseruaueris, facile intelliges ea que
praeceperunt Rhetores de Syllogismo.

Figurae medij Sunt autem figurae syllogismorum tres.
specij, modus, qualitas
nam & quantitas In prima Figura, medium est, in maiore sub-
iectum, in minore predicatum.

modus est ratio qualitatis & quantitatis propositionum

M O D I Q V A T V O R S V N T .

*modus habet no-
me a conclusionis* Modorum alij sunt uniuersales, alij particu-
lares, alij affirmatiui, alij negatiui. Hic monendi
sunt pueri, conclusionem semper fieri particularem.

*Conclusio debet semper sequi si altera
deterioris premissio particularis
Est autem deterior particularis minus salu
Negatiua est deterior affirmatiua.*

PHILIP. MELANCH.

si altera propositionum sit particularis, Negati-
uam, si altera propositionum sit negatiua. Porro
adpellationem accipit <sup>est si conuincit futuri parti-
cularis mo-
dus quare ad
particularis.</sup> modus a conclusione.

Bar Omnes res diuinae sunt colendae.

ba Omnes leges magistratuū sunt diuina ora-

ra ergo, Omnes leges sunt colendae. (cula,

*Quia est in
tūm dōrūm
E. colenda.
a causa.*

lib. 5
Ita Dialecticus breuiter comprehendit argu-
mentum, Rhetorica addit elocutionem, quae non
inanem fucum caussae inurit, sed reddit illustri-
orem & magis conspicuam rem, ut propius cerni
possit. Adparet enim maiorem fore clariorem, si
quis similitudinem, si aliquos gestus orationi addat.
Sicut sceleratū & amentem esse omnes iudicarent
eum, qui ausus esset sacras caerimonias in templo
pedibus conculcare, ita execrari debemus eos &
iudicare non esse sanos aut suae spontis, sed furijs
agitari, qui publicas leges audent reprehendere,
aut contumelia afficere.

Bar Bonorum uirorum consentientes sententiae
sunt uerae.

ba Animam hominis esse immortalem boni ui-

H v ri magno

DIALECTICA.

Si magno consensu dicunt, Ergo,
Animas immortales esse, uerum est.

Hic syllogismus totidem fere uerbis apud Platonem extat in epistola quadam ad Dionysium.
*ὅ δὲ ἰσχυρῶς ἐγὼ τεκμηρίον ποιῶμαι, ὅτι οἱ
τις αἰσθάνεται τοῖς τεθνεώσι τῶν ἐνθάδε, αἱ γὰρ
ἐλπίσαι ψυχῆς μαντεύονται τὰ ὅτι οὕτως
ἔχουσι αἰδέεσθαι μὲν ἄλλοι οὐ φασί. κυριώτε-
ρα δὲ τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν μαντεύματα
ἢ τὰ τῶν μὴ.* Hic primo loco posita est con-
clusio, quod existimet sensum aliquem in mortuis
esse. Secundo loco posita est minor, Bonos uiros
sic sentire. Maior sequitur, κυριώτερα δὲ τῶν
θεῶν ἀνδρῶν μαντεύματα. Ita sine ornamen-
tis eo loco nudus syllogismus recensetur.

Bar Omne animal est substantia,
ba Omnis homo est animal,
ra. Ergo, omnis homo est substantia.

mediū est subiectum

Hoc exemplo ideo utor, quia facile est hic uia-
dere mediij dispositionem. Et imperiti in his uo-
cabus animaduertere possunt, quomodo communia
uocabula

PHILIP. MELANCH.

uocabula gignant conclusionem. Medium fere est
communius nomen subiecto conclusionis, saepe
genus est, saepe species est, cum subiectum con-
clusionis est ^{inquinatum} singulare. Et de medio in maiore
dicitur aut aliud nomen communius, aut differen-
tia, aut accidens. Talem dispositionem uocum
communium & minus communium ualde prodest
obseruare, Sed tamen exercendi sunt adolescentes
syllogismis sumptis a rebus cōmunibus ac ciuilib.
quia ibi artis usum uident, Et monstrent praecep-
tores etiam in ciuilibus exemplis uoces commu-
nes, & minus communes, ut intelligi possit quo-
modo ad regulam, Dici de omni, quam supra tra-
didimus, syllogismi dispositio quadret, Ita ^{conuincit} coage-
mentatis uocibus communibus & minus comuni-
bus, ut subiectum minoris uere contineatur in
subiecto maioris tanquam in uoce communiore,
aut certe non angustiore.

- Bar Omnis legitima uindicta quae fit per magi-
stratus, est licita Christianis,
ba Omne legitimum bellum est uindicta quae a
magistratu exercetur,
ra. Ergo, Omne legitimum bellum est licitum
Christianis.

Ce lar

D I A L E C T I C A .

*omnia una sunt
parum est ut
salvia iugiter
& conclusio.*

Ce Nullum animal est lapis, *et quato genere, ne*
la Omnis homo est animal, *facit & species.*
rent. Nullus homo est lapis.

Ce ^{et quato} Nulli ambitiosi sunt idonei ad docendam
Ecclesiam,

le Omnes neophyti sunt ambitiosi, ergo
rent. ^{et quato} Nullis neophytis committendum est mi-
nus docende Ecclesie.

*In Cicero
senectute.*

Minorem magis perspicuam faciet elocutio,
si quis colligat exempla adolescentium, qui per am-
bitionem perturbarunt Respublicas. Sicut
apud ueterem Poetam, cum interrogat quispiam,
Ecqui perdiderint Rempubli. Respondet Poeta,
Oratores noui, adolescentuli, stulti.

Da Omne animal est substantia, *si quis hanc pro*
ri Petrus est animal, Ergo *positio posita pro*
i. Petrus est substantia. *bari in hoc sel*

Da Vim ui repellens iuste facit, *Judicium pro*
ri Milo occiso Clodio uim ui repulit, *positio hinc pro*
i. Igitur, Milo occiso Clodio iuste fecit. *bari.*

Est et

PHILIP. MELANCH.

*Indefinita?
ubi prædicationem
dicatur de subiecto
sunt signa.*

Est & hic uidere apud Ciceronem, quomodo addat elocutio lucem, & pondus huic propositioni, Vim uero repellere licet.

- Fe Nullum regnum scelere partum est diu-
turnum,
- ri Philippi Macedonis regnum est scelere
partum,
- o. Ergo, Non potuit esse diuturnum.

*Syllogis. con-
cludit ubi
mo. Ferison.*

Hic syllogismus est in secunda Olynthiaca a Demosthene tractatus.

Αλλ' εἰ τις ἀσπίδιον ἔσται
 καὶ κρείττερος ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως
 ἐχθρὴ γίνεται, ἵεσθ' δὲ εἰς καθέξιν αἰδύματα
 πρᾶγματα, τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ
 ταῖς τοιαῦτα προσηλκνεῖν, οὐκ ὀρθῶς οἶε
 ὅταν μὲν γὰρ ὑπὸ βυνοῖας τὰ πρᾶγματα
 οὐσῆ, καὶ πᾶσι ταῦτα συμφερεῖ τις μετε-
 χουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖ τῷ φε-
 ρεῖν τὰς συμφορὰς, καὶ μὴ ἐθέλουσιν οἱ
 ἄνθρωποι. ὅταν δὲ ἐκ τῆς δεονεξίας καὶ πονη-
 ρίας τις ἴσθ' οὐτὶ ἰχθυὸς ἢ πρῶτη πρῶ-
 φασί, καὶ μικροῦ πλάσματος, ἀπαντὰ ἀνεχά-
 τισε καὶ δὲ λυσερ. οὐ γὰρ ὄστρ, οὐκ ὄστρ ὡ ἀνα-
 δρῆς

hic potius sit

D I A L E C T I C A

ὄρεε ἀθηναῖοι, ἀδικούντα καὶ ἐπισηκούντα
ἔφουδ' ὄμωον, δύναμιν βεβαία κτήσασθαι,
ἀλλὰ τα τοιαῦτα εἰς μὴν ἀπαξ καὶ βραχυ
χρόνου ἀντέχεα, καὶ σφόδρα γένηθ' ἡνθ' ἔστι
τοῖς ἐλπίσιν ἀντυχῆ. τὸ δ' ἔχονα θεφρατάι,
καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ ὡς περ γὰρ ὀκία
οἶμαι, καὶ πλοῖον ἔτ' ἄλλω τῶν τοιού
των, τὰ κατωδερὶ χυρωτάτα εἶναι δεῖ, οὐτῶ
καὶ τῶν πρᾶξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑπο
δέσεις ἀληθεῖς καὶ δίκαια εἶναι προσήκει.
τὸ δ' οὐκ ἐνὶ νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις
φιλιππῶ.

+ accidat

Addit similitu
dinstm & orna
min rthorici.

Hunc locum adscripsi, ut uideant adolescentes
quomodo ad propositiones accedat ornatus. Ini-
tio ponitur conclusio, non posse esse diuturnum
Philippi imperium. Deinde sequitur maior, quae
est mirifice tractata, et amplificata circumstan-
tijs et causis, quod non maneat in officio illi qui
ui continentur, sed ad primam occasionem, ac le-
uem offensionem defecturi sint. Addita ratio est,
quia regnum periurijs et fraude partum non sit
diuturnum, sed aliquandiu floreat, dum id spe-
rant homines armis et ui defendi posse, sed tem-
pore

PHILIP. MELANCH.

pore collabitur. Accedit similitudo, ut edificiorum fundamenta oportet firma esse, ita & causas negotiorum oportet iustas esse. Maiorem sequitur minor paucissimis uerbis, Res Philippi non habent se hoc modo. Vide quantum accedat lucis huiusmodi locis scriptorum, si quis ad hunc modum ad precepta Dialectices reuocet. Et pertinet ad officium preceptoris in enarrandis bonis autoribus presertim in locis insignibus ostendere propositionem ac argumentorum ordinem hoc modo. Sed prudentia quedam ad hanc rem adhibenda est, ne superstitiose singulos uersus, aut singulas uoces putent preceptis Dialectices illigandas esse. Liberior aliquanto est oratio, ita tamen, ut membra principalia certa quadam arte connectantur.

Fe Nullum animal est lapis,
ri Plato est animal, Ergo,
o. Plato non est lapis.
Fe Malum bene conditum non est mouendum
ri Pluraeq; ueteres cerimonie sunt malum
bene conditum,
o. Ergo, non sunt mouende.

Addide

Teophrastus, Eudamius, Parmenides, Boetius;

DIALECTICA.

In dilectum coctando
105

Addiderunt et alios modos, quorum nullum video usum esse in sermone communi. Et ita cognata formae sunt his modis quos tradidi, ut etiam ab indoctis agnosci similitudo possit. Nec ullus

In prima figura
omnis quoslibet
possit probare

Syllogismus in prima figura contextitur, qui non in aliquem illorum modorum includi possit, quos tradidi.

Directe conclusio
est ut maior
minus dicitur
de minore in
conclusionem.
Indirecte con
traria ut Ba
ra h p ton. ut
o. at est subst
o. homo est at
e. subst. est homo

In secunda figura medium in maiore minore predicatum est.

Ca
sa
re.
Ca
sa
re.

Nullus lapis est animatus.
Omnis homo est animal, Ergo
Nullus homo est lapis.
Nemo Christianus ledit magistratum,
Omnes seditiosi ledunt magistratus,
Ergo, Nulli seditiosi sunt Christiani.

Syllogismi huius
in figura
fieri omnes
possunt trans
positi in prima
indirecte con
simpli ei in
transpositione
propositione
Iuxta hoc
indus ut qui
ratio transposita
logisimus continetur h. p.
inter. ubi. s. inter
u. inter transpositi

Ca
mes
tres.
Fes
ti
no.
Ba.

Omnes Christiani colunt magistratus
Nulli seditiosi colunt magistratus,
Ergo Nulli seditiosi sunt Christiani.
Nemo deditus luxui est studiosus bonarum artium,
Caelius est studiosus bonarum artium,
Ergo, Caelius non est deditus luxui.
Omnes qui ex Deo sunt, uerbum Dei audiunt.

audiant, p. vero per accidens
per impossibile dicitur

PHILIP. MELANCH.

ro Pharisei uerbum Dei non audiunt,

co. Ergo Pharisei non sunt ex Deo.

Barbara, Celarent, primæ. Darij, Ferioq; primæ modij syllogij.
Cæsare, Camestres, Festino, Baroco secundæ. modij syllogij.

Diuisio non permissa a papianis, sed a constantinis, et non sunt bona. loquuntur in parte.

Tertia figura est, in qua medium ponitur subiecti loco in maiore & minore. Nec sane tam molliter coheret huius figuræ syllogismi, ut superiorum, id quod intelligi potest, si syllogismus in enthymema mutetur. Itaque Laurentius Valla non leuiter stomachatur hoc loco, & Aristotelem tanquam capitali iudicio accusat, quod hanc figuram tradiderit. Sed Valla dum nullum rixandi finem facit, sepe etiam incurrit, ut fit ab iracundis, in illos qui nihil peccauerunt. Mihi non tam plumbeo ingenio Aristoteles fuisse uidetur, ut nulla de causa tertiam figuram tradiderit. Est enim reperire exempla eius figuræ, in quibus, si mutes dispositionem mediij, feceris totum syllogismum obscuriorem. Quamquam igitur non sit eoagmentatio tam concinna uocum in hac figura, quam est in superioribus, tamen quia sepe uti ea commode possumus, non fuit hac figura pretereunda. Exstat enim exemplum eius in Euangelio.

est hic Enthymema si altera præmissa datur per syllog. Aristotelis Enthymema & Boetio stomachatur.

inueniuntur est hoc labij & fallere.

A DEUS

*in fine
sunt
molliter
superiorum
id quod
intelligi
potest
si syllogismus
in enthymema
mutetur
Itaque
Laurentius
Valla non
leuiter
stomachatur
hoc loco
& Aristotelem
tanquam
capitali
iudicio
accusat
quod hanc
figuram
tradiderit
Sed Valla
dum nullum
rixandi
finem
facit
sepe etiam
incurrit
ut fit ab
iracundis
in illos
qui nihil
peccauerunt
Mihi non
tam plumbeo
ingenio
Aristoteles
fuisse
uidetur
ut nulla
de causa
tertiam
figuram
tradiderit
Est enim
reperire
exempla
eius figuræ
in quibus
si mutes
dispositionem
mediij
feceris
totum
syllogismum
obscuriorem
Quamquam
igitur non
sit eoagmentatio
tam concinna
uocum
in hac
figura
quam est
in superioribus
tamen quia
sepe uti
ea commode
possumus
non fuit
hac figura
pretereunda
Exstat enim
exemplum
eius in
Euangelio*

Nota. **D I A L E C T I C A.**
meliora exempla
 sunt, q̄ casus ob **Deus est Deus uiuorum,**
 uelut quia q̄s **Deus est Deus Abrahæ,**
 in hac *partem* **Igitur Abraham uiuit.** Ergo mortuū *Nimium*
figura uerba.

In p̄ma figu: *signum autē d̄i p̄sumas.* Hic si quis alterutram propositionum mutauerit, argumentum obscurius erit. Et multa similia *quasi*
ut q̄m com̄ q̄a exempla obseruauī, quæ me mouent, ut hanc figuram non ducam esse repudiandam. Sequamur igitur ueterem scholarum consuetudinem, nec nobis excuti de manibus ueterum inuenta sinamus, sed ea tanquam sacra colamus & ueneremur.

M O D I S E X.

In hac figura omnis
Thoma d̄t
parientia
et

- Da** Omnis superbia habet calamitosos exitus,
- rap** Omnis superbia oritur ex secundis rebus,
- ti.** Ergo, Sæpe res secundæ habent calamitosos exitus.
- Fe** Nulla uirtus est fugienda,
- lap** Omnis uirtus paratur labore, Ergo
- ton.** Quidam labor non est fugiendus. *quasi, d̄ com̄t*
- Dis** Ius naturale concedit uim ui depellere,
- a** omne ius naturale est ius diuinum
- mis.** Ergo ius diuinum concedit uim ui depellere.

Da

PHILIP. MELANCH.

Da Omnis cognitio uirtutum necessaria est
oratori,

tis Cognitio uirtutum est philosophia,

I. Ergo philosophia est necessaria oratori.

Bo Prouocatio non est prohibita Christianis,
nam Paulus ea utitur,

car Omnis prouocatio est contendere in iudicio

do. Ergo, Contendere in iudicio non est prohibi-
bitum Christianis.

Ec Nulla ueteres leges, sunt e Repub. tollendae,

ris Pleraq; ueteres leges habent aliquid uicij,

on. Ergo, Quaedam uicia non sunt tollenda e
Rebuspublicis.

Nomina modorum finxerunt certo consilio,
quod nos mutare nolumus. Nam uocales sunt
notae affirmationis, negationis, uniuersalium, &
particularium.

A Designat uniuersalem affirmatiuam.

E Designat uniuersalem negatiuam.

I Designat particularem affirmatiuam, aut
singularem.

O Designat particularem negatiuam, aut sin-
gularem.

I ij

In secus

uincit salis
negatiua
batur in oib.
figuris.

REGVLA.
Tertia minorem
seruat Retinet

D I A L E C T I C A.

PROBATIO
Reductio
syllogismo

q̄ secunda
maiorum.

In secunda & tertia figura prima litera unius
cuiusq; modi subindicat eum modum reduci posse
ad similem modum primæ figuræ cuius idem est
initium. Quia enim durius uidentur syllogismi
secundæ & tertiæ figuræ coherere, docet Aristo-
teles illorum dispositionem ita probari posse, si il-
ligentur modis primæ figuræ. Idq; fit alias ma-
iore, alias minore conuersa, nonnunquam etiam
transpositis propositionibus. Multa traduntur ea-
de re præcepta, quæ quidem non contemno, ualent
enim ad exercenda ac uendiq; ingenia. Rectius
enim perspiciunt consequentiam seu dispositionem
illi, qui retexunt syllogismum, et uarie connectunt,
Oratio enim plerunq; ut cera flexibilis est, & fa-
cile alias formas induit. Ego tamen certo consilio
hæc præcepta de reductione syllogismorum, ut uo-
cant, omisi, quia summam quandam compendiari-
am artis trado, qualem initio prodest discere, ut
uim atq; usum artis in præceptis, quorum usus est
frequentissimus, cognoscant. Nam in omni gene-
re studiorum uideo conducere, ut primum quedam
artis, quam quis utiliter discere uolet, summa seu
methodus pingui minerua tradatur. hac cognita
licet attingere illa, quæ putantur esse subtiliora.

Et ratio

PHILIP. MELANCH.

Et ratio reducendi syllogismos propter uarietatem
præceptorum difficilis uidetur adolescentibus. Et
in communi sermone, ac disputationibus doctorum
nullum fere habet usum. Nam cum syllogismum
ex secunda figura in primam transtulimus, pror-
sus fit alia mediij dispositio, itaq; iam ad eam cau-
sam, ad quam factus est non satis apte quadrabit,
ut res ipsa ostendit.

Nam secunda figura aptissima est ad
uersatiuis sententijs. Prima non item.

Fe Nullum peccatum est honore afficiendum, *ca*
ri/ Scriptura præcepit magistratū honore affici, *a*
son Ergo, scriptura docet magistratus gerere non *re*
esse peccatum.

Erratum callographij & clarioris

Si transferas ad Ferio mutata mediij dispositio-
ne fit obscurior oratio, nam maior est conuer- *Comitru*
tenda. Nihil quod honore affici debet, est pecca-
tum. At quanto magis perspicua est oratio, Nullū
peccatum est honore afficiendum.

Quamquam utra oratio magis perspicua sit,

I iij non

D I A L E C T I C A.

non perinde cernitur, cum finguntur exempla.

In serijs actionibus magis est uidere quantum referat non mutari dispositionem medijs. Nam ibi saepe, mutata dispositione, tota res fit obscurior.

Concinna est argumentatio in tertia figura.

Da ^{It est datus defendit in nos} Deus est Deus uiuorum. ^{Indefinita quia per}
ti Deus est Deus Abraham, ^{in uisus alij.}
si Ergo, Abraham uiuit.

Datiji reducunt ad Darij tanquam ad modum maxime similem, quare hic syllogismus ita mutantus erit.

Da Quicumq; habent Deum, illi uiuunt,
ri Abraham habet Deum,
i. Igitur Abraham uiuit.

Non absurda argumentatio est, Naturaliter. fit, ut bonae consequentiae in alijs figuris transferari possint ad primam figuram. Tam commoda dispositio est in prima figura, sed tamen cum idem argumentum in tertia figura disponitur, maior significantius effert hanc sententiam. Deum esse protectorem, & defensorem uiuorum. Nam qui non sunt, nihil habent opus defensore & custode.

Qui

PHILIP. MELANCH.

Qui uulgo in scholis tradebant reductio-
nem syllogismorum, neq; utilitatem eius rei aliquā
ostendere poterant, neq; causas & fontes perspi-
ciebant, cur toties idem syllogismus uariari posset.

Si quis tamen hæc præcepta penitus uolet
cognoscere legat Aristotelem, sed hunc nemo in-
telliget, nisi quandam artis summam ad eum attu-
lerit, & prius aliqua ex parte scierit, quis sit
usus Dialectices. Nobis pueris ^{ad} enarrabatur Ari-
stoteles in scholis ab imperitis hominibus, qui e-
loquentiæ studia non attigerant, qui nullum styli
usum habebant, qui non erant uersati in subtilibus
& grauibus cōtrouersijs. Hi cum neq; uim neq;
usum artis perspicerent, non poterant exilia &
obscura præcepta illustriora reddere. Nos igitur
elegimus ex arte ea, quæ maxime necessaria uide-
bantur, & ad hæc usum magnum scribendi ac dia-
sputandi de grauibus rebus accedere uolumus.
Hic usus acuet iudicium, ut plura præcepta non
magnopere requirenda sint. Et si quis requiret il-
la, sic instructus Aristotelem utiliter leget & sine
magno negotio assequi poterit. Caterum ut clau-
dus pilam retinet, Sic Aristotelem habent in ma-

DIALECTICA.

nibus isti, qui ad eius lectionem, non adhibent usum
scribendi aut tractandi iudicandiq; graues & sub-
tiles controuersias. Hæc de reductione syllogis-
morum satis sit monuisse. Meo iudicio longe
præstat cogere adolescentes, ut multos syllogismos
uarijs de rebus fingant, quam præceptis reducendi
syllogismos onerare, cum caussas reducendi ætas
illa uix perspicere possit.

*Modes probandi syllogismi formam per impossibile ut in eorum
quæ sunt nihil aliud sed quæ apud Rhetores conueniunt, hoc est, et
rim diuisi formam DE SYLLOGISMO EXPOSITORIO. Hanc conueniunt si quis
comparata, quæ etiam utitur dialectica. Hanc conueniunt si quis
uollet in eorum potestis dialectica POSITORIO. Formam in
syllogismi probandi est hinc in modum docet possimq, conueniunt
hanc dialectica. Quæ secunda figura habet maiorem præpositam & c.
traditoria conueniunt Magna laus est syllogismi expositorii, & usus
clausuræ in eius aliquando esse in subtili disputatione potest,
traditoria quare & nos mentionem eius hic faciendam esse.
minoris: duximus. Dicitur expositorius quia per ipsum quæsi: ex
ut omnis positio desigantur fit præpositio ut ad dicitur
homo habet ut Est autem syllogismus expositorius, in quo
non habet medium est singulare. Et fit in tertia figura conueniunt
mentem. Ergo aliquod mod. sime. Differt autem a tertio figura quæ conueniunt ex
animal non habet utitur. Expositorius autem
Hinc conueniunt si quis*

Hoc est animal,
Et hoc est homo,
Ergo, homo est animal.

DE EXPOSITORIA
Quia conueniunt in ter. pos.
figura sequitur ad ex
positionem. Est igitur forma conueniunt in
ter. habet intentionem probatorem ut ex
positorium syllogismum. Quam quæsi quæsi
ad singulare in ter. magis sequitur ad formam conueniunt in

Pauli prouocatio erat licita,
Et Pauli prouocatio erat conten-
dere in

PHILIP. MELANCH.

dere in iudicio

Ergo contendere in iudicio est licitum

Contradictorin

Habet causam hanc consequentia in natura

positam, quandam *κοινὴν ἐννοίαν*, ut uocant, hoc est sententiam quā omnes natura docet, de qua satis est sensum communem consulere. Agnoscunt enim eam ac probant omnes facti, si tamē admonentur. ~~Que uni alicui conueniunt, illa inter se quoq; coniuncta sunt.~~ REGVLA.

Fiunt & negatiua hoc modo.

Plato non est asinus,

Plato loquitur,

Ergo quiddam quod loquitur, non est asinus.

Petrus non gessit imperium, seu nihil constituit de ciuili administratione regnorum,

Petrus gessit clauas a Christo traditas,

Ergo clauas a Christo traditæ non sunt gerere imperium, aut regna mundi constitucere.

Est & huius consequentia ratio sumpta a communi sensu. Quando aliquid *remouetur* ab aliquo, remouetur ab his etiam, quæ illi coniuncta sunt. Et hæc ratio docet oportere sicut in alijs bonis syllogis

I V

gismis

REGVLA.

Communis colligendi
lex est ratio. In omni
argumentatione boni
et mali præmissa ratio
contradictoria conuenit

bonis bene sequitur
bonum est ratio dicitur.

Nullum est lapis. Ergo si homo lapis est. ~~factum~~ & hoc bonum
a huius homo est
lapis. Ergo aliquid
est lapis.

de hoc esse particulari alius
Inductio fit per syllogis.

o cum
est et
variatur
si quid
in longum
et a
de
sunt
omnes
in
et ex
inter
s

D I A L E C T I C A.

gismis, ita hic etiam alteram propositionem affirmat uam esse, Nam ex solis negatiuis, ut supra dictum est, non recte fit syllogismus.

VSVS SILLO
GISMI EX
POSITO
RII. 8us

Est autem usus syllogismi expositorij duplex, Primum enim docet, quomodo ex singularib. propositionibus colligenda sit aliqua communis. Porro cum omnis humana cognitio a sensibus oriatur, Sensus autem circa singularia uersentur, unde mens communes imagines & sententias transfert, propemodum hac uia argumentandi prima est in natura, saepe igitur ea utimur, quia frequenter ab exemplis & experientia ducimus argumenta que hac forma connectuntur.

ducuntur syllogismi Expositorij argumenta.

Iste est leuatus tussi,

Iste est usus Glycyrrizae, dulcis radix.

Ergo utens Glycyrriza leuatur tussi.

Alter usus est, communes propositiones exponere ac uelut ostendere subiecta singulari. Siquis proposita communi propositione dubitat, utrum magistratum gerere liceat, res fit clarior, subiecta singulari. Dauid erat pius, Dauid gessit magistratum, ergo magistratus gerere licitum est.

Item

PHILIP. MELANCH

Item communis propositio est, Non sunt leti exitus Tyrannorum, hæc fit clarior sub. eela singulari. Phalaridis exitus tristis fuit, Phalaris erat Tyrannus, igitur non sunt leti Tyrannorum exitus. Ad hunc modum etiam in Rhetorica docent communes propositiones exponere subiectis exemplis. Et Aristoteles propterea uocauit expositionem, hanc argumentandi formam, quia explicet communes propositiones, Docet autem cum alios obscuros syllogismos tum maxime eos, qui in tertia figura fiunt, probare per expositorios, seu reducere ad expositorios hoc modo.

Di Prouocatio est licita Christianis,
sa Prouocatio est in iudicio contendere,
mis. Ergo, in iudicio cōtendere Christianis licet.
Si quis de hac conclusione dubitet, resoluantur
premissæ per expositionem.

Maiori subijciatur singularis.

Pauli prouocatio erat licita,

Subijciatur & minori singularis,

Pauli prouocatio erat contendere in iudicio.

Hinc fit eadem conclusio, Ergo, in iudicio cōtendere Christianis licet.

Cam

DIALECTICA.

Cum autem hæc conclusio recte effici possit ex propositionibus syllogismi expositivis, debet etiam sequi ad propositiones prioris syllogismi. Nam expositivus syllogismus nihil est nisi quedam communium propositionum explicatio. Non igitur mutat conclusionem, tantum præcedentes propositiones reddit magis perspicuas. Propemodum ob hanc causam existiment adolescentes, reduci syllogismos ad expositionem, Semper enim prodest communes propositiones exponere per singulares propositiones tanquam per exempla. Idque sæpe fit in omni sermone, & in disertorum scriptis, ut apud Ciceronem cum docet, principes rerum publicarum non debere precipites esse, & contationem prodesse in magnis rebus gerendis, fere totidem argumentatur verbis communem sententiam exponens per singulares propositiones.

Syllogismus
expositivus
Q. V. D. ?

Fabius Maximus servavit urbem Romam.

Fabius Maximus fuit contator. *Contrarium est armis*

Ergo contatio servat respublicas. *quia hoc in bonis, illa, in malis accipitur*

Possent infinita huiusmodi exempla adferre.
Nam incurrunt tales argumentationes in quotidianis

PHILIP. MELANCTHON.

diarium sermonem etiam ignorantibus, ut
Christus est passus,
Christus est filius Dei,
Ergo, filij Dei adfiguntur.

Est enim, ut supra dixi, prima hæc uia argu-
mentandi quam natura ipsa nos docet. Sed ars est
obseruare in sermone, an membra rite coniuncta
sint, Ideoq; fit eius in Dialectica mentio, ut certã
quandam dispositionem teneamus, in qua facile
membra conspici & iudicari possint.

Ad extremum hoc monendi sunt præceptores
ut in enarrandis autoribus sæpe ostendant usum
Dialectices, argumenta quæ in manibus habent il-
ligent formis dialecticis, ita non tantum artis uim
perspicient auditores, sed etiam melius intelligent
eorum autorum sententias in quibus uersantur. Re-
uocent etiam in scholas morẽ disputandi, et causas
sumant non inanes, quales olim agitabantur, sed u-
cundas & utiles moribus. Omne tulit punctum,
qui miscuit utile dulci, ut Horatius inquit. Quare
eligant tales materias quæ simul delectent, & for-
ment iudicium de rebus, quarum in hac communi

uita cog-

Hinc postquam
esse uisum lani
dandum qm do
ctus dicitur de
tibi, & omni
suffragio confidit
laudo de quibus

farm
una,
la

D I A L E C T I C A.

Quia cognitio necessaria est, ut iure ne C. Caesar interfectus sit. Iure ne Germani titulum imperij possideant. Liceat ne Christianis bella gerere, exercere magistratus. Liceat ne fures suspendere. An oporteat Christianos discedere a facultatibus suis, easque in commune conferre. Recte ne fecerint Apostoli, cum uiolarunt traditiones Pharisaeas. Quid intersit inter Christianam iusticiam, et civilem seu Philosophicam iusticiam. Quid sit iusticia Christiana. Quid poenitencia. Quid sit fides. Recte ne Aristoteles scripserit iusticiam communitatiuam consistere in proportione Arithmetica, Distributiuiam in Geometrica proportione. Et de rerum natura, Quae causae sint Eclipsis solis ac lunae, cur non singulis mensibus accidat Eclipsis lunae, cum in oppositione semper uideatur terra inter solem et lunam posita. An fuerit naturalis Eclipsis quae accidit sub mortem Christi. Quae sint causae cur spacia dierum non sint equalia. Cur alijs locis uariant eodem anni tempore dierum spacia. In talibus controuersijs facile possunt argumenta reperiri in tanta copia rerum quas continent. Et habet uoluptatem maximam tantarum rerum subtilior tractatio, et adfert utilitatem non contemnendam.

Et ubi

De syllogismo
Expositio in
de Arist. lib.
priorum resolutio
min.

PHILIP. MELANCH.

Et ut imperiti facile possint argumenta excogitare admoneant praeceptores, quod plerunq; in maiore ut uocant, collocari possit aliqua gnomo, aut lex, aut alia communis sententia, seu locus communis. Id si qui animaduertent, sine magno negotio fingent argumenta. Et haec exercitatio efficit, ut maiori studio communes sententias & locos communes in unaquaq; disciplina obseruent. Plurimum autem prodest, habere supellectilem copiosissimam communium sententiarum, legum & praeceptorum.

REGVLA OB
SERVATV
DIGNA ES

Thesis & Hypothesis. Quid Thesis propositio quod nullis terminis finibus terminum locorum personarum conditionum ut per discordia uxor. Hypothesis est quod terminis finibus terminum personarum conditionum ut per discordia uxor. ratoris nostro sui

Cicero praecipit aliquoties, ut in causis transferatur oratio ab hypothesis ad thesin, propterea quod omnis oratio de locis comunib. sit uberior et splendidior. Porro in faciendis syllogismis, natura cogit nos a thesi ordiri, et hypothesis in conclusionem ponere. Proinde quemadmodum oratorem oportet habere locos communes bene meditato, ita in eodem genere exerceri uelim eos qui dant operam Dialecticae. Cum controversia proponitur, admoneat praeceptor ad quem locum communem referenda sit, ut ex eo sursum emergant theses, hoc est maiores, ut si disputetur, quod

in de oratore l. 1. talis

in de oratore l. 1.

aliquoties ut omnes

DIALECTICA.

quod liceat bellum aduersus Turcas gerere, Locus communis est, de uindicta. Est enim uindicta belli genus, Hic percurrendæ sunt animo sententiæ & quæ uindictam prohibent, & quæ permittunt, & eligendæ, quæ ad rem uidentur esse facturæ.

Requiret aliquis hoc loco fortassis etiam, ut de uiciosis syllogismis dicam, & de ratione dissoluendi uiciosa argumenta, quemadmodum Aristoteles fallacias composuit, ut agnosci uiciosa ratiocinationes possint, sed infra de ea re pauca quedam præcepta trademus, Quamquam magna ex parte deprehendi & dilui mala argumenta possunt, si quis diligenter meminerit eas regulas, quas supra recitauimus, Ne ex puris particularib. fiat syllogismus, Neue relinquatur in syllogismo uox ambigua.

scripsit in Pind. aduocatum.
DE ENTHYMEMATE.

QUESTIO.
Quæritur quare sit factum, ut dicitur, in præmissis causa est, de sedis suis. POET. Enthymema est ^{est enim mutilatus} mutilatus syllogismus, Fit .n. ^{transiit} Omissa aut maiore, aut minore, ut, ^{omnes sibi, multos quoniam aliter i. malis.} Gracchus fuit sediciosus, Igitur iure occisus est. Hic maior de est, Sedis

De uindicta bellum gerere fugiunt enim Gracchus iure idem est.

PHILIP. MELANCH.

eiosos licet interficere.

Sed iocosos licet occidere,

Igitur Gracchus iure occisus est, Hic deest
minor, Gracchus fuit sediciosus.

Dissimulatur autem altera propositio de in-
dustria, a'ias studio breuitatis, cum odiosum &
longum uidetur recitare propositionem quæ se ul-
tro offert, alias cū parum firma uidetur, ut pro-
fit eam non exprimi, ut Alexander est ebriosus,
igitur parum strenuus est. Nam prætermissa
propositio infirma est, Ebriosi non sunt strenui,
Et Aristoteles ob eam causam dixit enthymema
constare ex signis, quia uidit maxime usurpari for-
mam enthymematis, quando a signis argumenta
ducuntur, ubi necesse est aliquam propositionem
infirmam uerecunde prætermittere.

PARTES EN

Prior Enthymematis pars dicitur Antecedens, THYME MA-

Posterior dicitur Consequens. Consequentia uero TIS.

adpellatur ipsa connexio, quæ cogit semper dissi-
mulatam propositionem requiri. Et diligenter in
scholis assuefaciendi sunt adolescentes, ut obser-
uent, quando sit negandum Antecedens, quando

K

consequens

D I A L E C T I C A.

consequentia sit neganda. Atq; hæ appellationes membrorum enthymematis, retinendæ sunt, ut diserte singularum propositionum uicia, cum opus est ostendi possint.

Hic antecedens est negandum. *quia non prodest
vix d. let. d. no
hinc postea*
~~Poete docent inutilia,~~

Ergo Plato iure eiecit eos e ciuitate.
Hic consequentia neganda est.
Episcopi non rite gubernant Ecclesias,
Ergo licet populo cogere eos armis ad abdicandos Episcopatus.

Semper autem ita cerni poterit, ubi sit enthymematis uicium, si statim in integrum syllogismum mutabitur, in quo facilius est uidere quæ propositio sit falsa.

Ex posteriore Enthymemate fit hic syllogismus. Omnes magistratus, qui male administrant commissum munus, debent armis cogi a subditis, ut abdicent magistratus.

Episcopi male gubernant Ecclesias,
Ergo Episcopi sunt cogendi armis ut abdicent Episcopatus.
Maior est falsa.

Nam

PHILIP. MELANCH.

Nam magistratus omnes colendi sunt, etiam si officium suum non faciant. Seditio & parricidium est sumere arma aduersus magistratus.

*ενδύναμις
τις α ανηρ
Acinus vnt.*

Vocabulum ενθύμημα significat cogitationem. Et hanc argumentandi formam adparet sic appellatam esse, quia hic non longa supputatione, ut fit in syllogismis utimur, sed breui cogitatione uidemur moueri. Propemodum ut germani suam cogitationem uocant ein zusal, uel einbedencken. Nam id nomen etiam germani de breui ratione usurpant, ut, Non emam uestem, deest enim pecunia. Porro multum in omni sermone utimur enthymematibus, uel aperte, uel tacite, Saep enim cum non uidemur argumentari, tamen argumentum una uoce notamus, qualia sunt. Quid agerem cum ebrio? Puer in aulgentia parentum corruptus difficulter a praceptoribus regitur. Apud Liui. de Alexandro. Ille ne qui temulento agmine comessabundus incescit, par esset Romanis? Sunt enim in his uerbis Enthymemata, temulento agmine, & comessabundus incescit, si quis explicet. Temulentum agmen est imbelle, Ergo non est par Romanis. Et comessa-

*aliquid n.
verbum in qd
quodam tenui
ut uox in
significatio.*

K ij bundus

DIALECTICA.

bundus dux non est fortis, Ergo non est par Romanis. Ita solent in omnem sermonem tacite spargi enthymemata, Nec nihil addunt ponderis hoc modo aspersa, quare de hoc genere rhetores præceperunt, ne sit inanis oratio, sed ut habeat pleraque uerba, etiam cum non argumentamur, sensu aliquo tincta, ut Fabius ait, quæ admoncant auditorem argumenti, aut grauis alicuius sententiæ.

Cæterum manifesta enthymemata innumerabilia ubique reperuntur, quæ quia facile deprehendi possunt, modo non sint ignota præcepta de forma enthymematis, nihil opus est hic adscribere multa exempla. Nonnunquam quia sunt amplificata & ornata argumenta pluribus uerbis non perinde agnosci possunt ab imperitis, nisi detracto ornatu, ut apud Ciceronem extat hoc argumentum.

*Magni uiri in ocio aliquid agere debent
Ego igitur in ocio orationes scripsi.*

Sed ipse pluribus uerbis recitat hanc sententiam. Nam quas tu commemoras Cassi legere te solere orationes, cum ociosus sis, has ego scripsi rudis & serus, ne omnino unquam essem ociosus, Etenim

M. Cæ

PHILIP. MELANCH.

M. Catonis illud quod in principio scripsit originum suarum semper magnificum & preclarum putauit, Clarorum uirorum atq; magnorum non minus oculis, quam negocij rationem extare oportere. Hic prior ^{in uia p[ro]p[ri]e de ratione} periodus continet consequens, posterior continet antecedens. Huiusmodi argumenta apud scriptores iudicari melius poterunt, cum precipue propositioes excerpuntur & formis Dialecticis includuntur.

Sæpe autores ipsi coniungunt nudas propositiones, prorsus Dialecticorum more, Ut Demosthenes. Successus seu secundæ res infatuant imperitos. Ergo difficillius est retinere parta bona, quã parare. Id enthymema extat in prima Olynthiasca ^{propter dignitatem occupat} καὶ τὸ ὑπερπεῖθρον παρατῆρ ἀξίον, ἀφορμὴ τῶν κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεσθαι. Διὸ πῶς πολλὰ κίε δοκεῖ τὸ φυλάξαι τὰ γαθα, τὰ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Si addas maiorem erit absolutus syllogismus, & ratio consequentiæ perspicui poterit.

Fatui bona parta non norunt retinere,
 Secunda fortuna infatuat animos,
 Igitur, secunda fortuna efficit, ne parta bona
 K ij retinere

D I A L E C T I C A .

retinere sciamus.

Apud diuum Hieronimum. ^{In/citia audiam} ἀπαθία μὲν
^{ratio cōsistit} θρασύτης, ^{conditio p̄m dicitur} λογισμὸς δὲ οὐκ ὀρθῶς, Ergo indocti
& imperiti concionatores sunt audaciores, Do-

~~cti & periti sunt timidiore.~~ ^{no verbu, q̄ n̄m̄ & d̄atio} ^{illis p̄t̄e dicit.}

*Apud Ciceronem
Enthymema
no caritur genus
argumenti q̄
coluntur d̄
trarijs. Quia
constantia in*

Apud Iuriconsultum totidem uerbis est enthymema. Multis personis grassantibus exemplo
opus est. Ergo aliquando maleficiorum supplicia
exacerbari conuenit. ^{Grassari t̄m̄ d̄ p̄t̄e dicit.}

*Hoc similit & p̄m̄
eadem non possunt
ut Albinus t̄t̄ p̄
vix Ergo non
t̄t̄ in t̄r̄. Et hoc fa*

Cicero scribit rhetores enthymemata proprie
adpellasse, argumenta ex contrario ducta, ut apud
Virgilium. <sup>Et videtur h̄c d̄gnatione quendam facte
t̄t̄ ad uerba p̄t̄e dicit.</sup>

cit Cicero d̄ p̄m̄

Nulla salus bello,
Igitur, pacem te poscimus omnes.

*Dialectica caritur
Cicerone colligimus. Habentis t̄m̄
& quod d̄ Cicerone
confut omnia
fere p̄m̄
mouet p̄m̄
le para t̄m̄*

Sed apud Dialecticos nomen Enthymematis
latius patet & omnibus imperfectis syllogismis
tribuitur. Et tamen illud uerum est, argumentatio-
nem, quæ ex pugnantibus constat, maxime quadra-
re ad formam enthymematis, Et maxime perspi-
cua esse enthymemata, quæ ex contrarijs confici-
untur communis sensus iudicat. Hoc mouit opi-
nor quosdam ueteres, ut his solis tribuerint enthy-
mematis appellationem. Talia sunt.

Deus

PHILIP. MELANCH.

Deus promittit nouum testamentum,
Igitur, Deus significat se uetus abrogaturum
esse.

Consequentia per sese manifesta est, quia non pos-
sunt pugnantia simul existere.

Christi regnum est æternum,

Ergo, Christi regnum non est ciuile regnum
seu externa administratio, quæ aliquando desit-
tura est.

Christus est sacerdos secundum ordinem
Melchisedec,

Ergo non est sacerdos secundum ordinem
Aharon.

Christi sacerdotium est æternum,

Ergo Christi sacerdotium non requirit ritus
leuiticos, aut humanas traditiones ad exemplum
leuiticorum rituum factas. Nam ritus aliquando
desituri sunt.

Prophete uaticinantur, fore ut Christus occi-
datur a Iudeis.

Ergo regnum Christi non erat futurum cor-
porale regnum in quo ciuilitate dominaretur Chri-
stus, & Iudeos e seruitute Romana liberaret, si-
cut Iudei somniant Messiam triumphaturum esse.

K iij

Quoniam

D I A L E C T I C A.

Quomodo enim ciuilitur dominaretur inter illos, & quibus occiditur? aut liberaret ciuilitur hos a quibus ipse interficitur.

Preciosa est mors sanctorum,
Ergo anime non intrent.

Infinita exempla recitari possint, sed ego hec proposui, ut similia tum in lectione bonorum scriptorum obseruent studiosi, tum excogitent ipsi ad horum imitationem, quoties aliqua de re disputandum, aut scribendum est.

Est & quedam forma enthymematis, qua a diuisis ad coniuicta proceditur, aut e contra, Vt

In hac forma arguitur ob seruanda sunt diligenter ac ad hanc q cor poris & animo incomptum
Aristoteles est Philosophus & est eruditus, Ergo est eruditus Philosophus. Sed in his uidendum est, ut natura paciatur illa membra coniungi, ut hoc est uiciosum enthymema, Canis est tuus & est pater, Ergo, Canis est tuus pater. Et hoc loco ambigua uox est, tuus. *Est in uoluntate diuisa est*
Est est albus Ergo est albus quia diuisa sunt acci
denia & natura non patitur hoc coniungi ad cor
pus alterum ad
Est & forma ab est tertio adiecto ad est secundum adiectum, sic enim loquuntur, ut, Paries est albus. Igitur paries est. Hec forma ualet cum

Hec forma ualet tantum in accidentibus. & accidens
Anglicus est postea a existit postea - magis
græca quoniam Latina phrasus est magis & magis
Exempla apud Latinos quod sciam non
græcis hinc hinc sunt fragmenta est. & tantum
in accidentibus. ualor; quia accidens non potest adesse

Est in
pro
hanc

PHILIP. MELANCH.

accidens affirmatur adesse subiecto. Nam posito
accidente seu forma aliqua existere substantiam
necesse est, Sed in propositionibus necessarijs, ut,
homo est animal, est, dialectice accipitur, nec sig-
nificat re ipsa existere, itaq; etiam, cum non exi-
stet homo, tamen propositio illa uera est. Nam de-
finitionum substantialium partes semper intelli-
mus cum definito coherere, Sicut & Plato docuit
Ideas perpetuas esse, hoc est substantiales definitio-
nes unius cuiusq; rei immutabiles esse.

ut cum est in se acci-
dentis.

Inductio conditio ad
omnem humanam

conditionem que
inscit ab experien-

tia. Est autem expe-
riencia nihil

aliud quam
singularem af-

fectum colle-
ctio ex qua co-

*mmis prae-
sunt formis.*

Et ista forma
probandi.

ista per argumentandi
graece ανειρα

DE INDUCTIONE

Inductio est, cum ex multis singularibus colligitur una uniuersalis propositio. Est autem & haec forma a natura profecta. Prima enim uia & ratio discendi est, singularia cognoscere, Versatur enim experientia circa singularia. Deinde ex multis similibus singularibus colligit mens unam uniuersalem propositionem. Quia enim saepe animaduerterunt homines se uino calefieri, tandem constituerunt de tota specie, quod uinum calefaciat. Magnus usus est huius formae, praesertim cum multis exemplis, multas similitudines congerimus.

K V Est

in est
uici
d con
si

D I A L E C T I C A.

Est autem hæc forma.

Dionisius Tyrannus dedit pœnas suæ crudelitatis.

Dedit item pœnas Phalaris.

Dedit et Nero. Nec dissimilia exempla reperiuntur. Ergo,

Omniū Tyrannorum exitus sunt tristes, ac tragici.

Vinum Renanum calefacit,

Vinum creticum calefacit.

Item rhetoricum calefacit. Nec constat ullū vini genus diuersam uim habere, Ergo, omne uinum calefacit.

In antecedenti solet addi hæc particula, quod exempla dissimilia non reperiantur. Neq; enim potest uniuersalis propositio effici ex singularibus, nisi consentiant inter se. Et hæc ratio est expeditissima confutandi ac dissoluendi inductiones, si opponatur dissimile exemplum. Non enim satis firma est hæc inductio.

Athanasius fuit cœlebs.

Ambrosius fuit cœlebs,

Basilus fuit cœlebs,

Igitur,

PHILIP. MELANCH

Igitur, omnes Episcopi fuerunt coelibes.

Nam opponuntur diuersa exempla, Spiridonis, Hilarij, qui mariti fuerunt.

Vocatur autem inductio inuersus sylogismus, Quia sicut in syllogismo ab uniuersali inchoamus argumentationem, ita in inductione incipimus a singularibus, ut ex illis uniuersalem colligamus. Quare Aristoteles inquit syllogismum quidem firmiorem esse, sed inductionem magis obuiam & in conspectu esse, cum iudicium sensuum sequatur. Hæc prima uia est argumentandi, hæc genuit artes, quæ cum sint ab experientia ortæ, paulatim inductione ex singularibus uniuersalia collecta sunt. Experientia uero ad sensus pertinet, qui tantum singularia percipiunt.

Syllogismus Expositorius, Fundamentalis, & Exemplum. Hæc tres formæ argumentandi sunt affines quia efficiuntur a particularibus. obstruat.

Exemplum inter formas argumentandi certata de causa numerant, tametsi rursus inter locos recenseatur. Neq; uero forma exemplorum ualde ab similibus est enthymemati. Nam similitudo in exemplis

Ad Exemplum Pertinet bonitas sensus & apologetica sunt fabulae & opuscula.

QVI D?
Exemplum est. **D I A L E C T I C A.**
quod in iure probatur.
particulari exemplis causa est consequentia. Ideo enim se-
per aliud quitur conclusio ex aliquo exemplo, quia similitudo
propter similitudinem eam cum illo copulat, ut.
ut quod in utroque conspicitur

Cham est maledictus, quia contumelia affecit
patrem. Ergo dabit poenas etiam Absolon con-
tempti patris.

Zoilus de saxo precipitatus est in olimpijs &
Homerum calumniatus esset. Ergo & similes ca-
lumniatores digni sunt supplicio.

Porro ut similitudo causa est consequentia,
ita dissimilitudo consequens ab antecedente diuel-
lit. Proinde, quoniam ut iurisperiti dicunt, pe-
riculosum est exemplis iudicare, proposito exem-
plo, statim similitudo querenda est. Quod si dissi-
militudo deprehensa fuerit, exemplum repudian-
dam est. Atque haec est ratio diluendi exempla, si
dissimilitudo ostendatur, ut non recte coherent ista.

Iehu impium regem occidit.

Ergo licet & nobis impijs principibus eri-
pere imperia. Dissimilitudo est enim, quod Iehu
mandato Dei peculiari arma sumpsit aduersus re-
gena

PHILIP. MELANCH.

gem suum. Nobis mandatum est, etiam impijs regibus obedire.

Nec recte coherent.

Abraham mactaturus erat filium,
Igitur licet & nobis mactare filios.

Disimilitudo est enim, Nam Abrahæ peculiare mandatum erat datum. Nobis mandatum est, ne occidamus. Et contra mandatum Dei nihil suscipi debet. Nam & Abraham nouo mandato ius est filium immolare.

Nec recte coherent.

Christus expulit ui e templo euentes ac uerdentes, Igitur & nobis licet e templo impios sacerdotes ui eicere, qui sacra ad quæstum conferunt.

Hic multa sunt disimilia, Primum .n. Christus fecit hoc, non humana ui, sed potentia spiritali, qua sensit se diuinitus moueri, quia unus uir non poterat humana ui tantam turbam, septam præsidio Romano ex templo eicere, Quia igitur diuina ui eiecit. Ideo peculiare opus Dei est, quod nos sine mandato Dei imitari neq; possumus, neq; debemus. Nam sediciosi tale nihil tentant, tantum
sui cora

D I A L E C T I C A.

sui corporis periculo. Sed multitudinem concia-
tant. Id Christus non fecit.

Deinde dissimilitudo est, quia Christus erat
dominus huius populi, & uerus rex, licuit igitur
ut domino ac regi in suo regno punire improbos.
Ac in primis oportet prudentes esse eos qui uer-
santur in sacris literis, ne dissimilia consuant, uel
cum exempla proponunt, uel cum allegorias tra-
ctant. Pertinent ad exemplum & alia quaedam
cognata species, quas infra recensebimus in locis
argumentorum. Hic nihil aliud dici oportuit,
nisi in exemplis proponendis non prorsus serua-
ri formam syllogismorum, aut enthymematis, aut
inductionis, sed suam quandam illis formam esse,
Sed de materia uarietate in locis dici conuenit.

D E S O R I T E.

Soriten miror ab Aristotele non numerari
inter formas argumentandi. Non enim prorsus
syllogismi similis est, tametsi uideatur in eum mu-
tari posse. Est autem aceruus uocum quæ necessa-
rio coherent, ut specierum, generum, causarum &
effe-

PHILIP. MELANCH.

effectuū. Nec absimilis est κλιμακι seu gradationi, quæ inter schemata rhetorica numeratur, nisi quod repeti oportet principium. Aristoteles tradidit hanc formam argumentandi in prædicamentis, ut,

Homo est animal,
Animal est uiuum corpus,
Viuum corpus est substantia,
Ergo homo est substantia.
Potest et in causis et effectibus fieri Sorites.
Ut, Vexatio dat intellectum et cognitionem nostræ miseriæ.
Cognitio nostræ miseriæ necessaria est ad pœnitentiam.
Pœnitentia necessaria est ad pietatem.
Igitur, Vexatio, seu adfliccio necessaria est ad pietatem.

Eloquentia locuples esse nulla potest, sine cognitione locorum communium, uirtutum &c.

Loci communes uirtutum et similes non possunt perfecte cognosci nisi ex Philosophia,
Igitur

D I A L E C T I C A .

Igitur locuples eloquentia existere nulla potest, sine cognitione Philosophiæ.

Est Sorites in epistola ad Ebreos.

Christus est sacerdos secundum ordinem Melchisedec.

Melchisedec est maior Abrahamo,

Abraham est maior quam Leui,

Ergo Christus sacerdotium habebit maius & efficacius sacerdotio Leuitico.

Nam per sacerdotium Leuiticum non dabatur remissio peccatorum. At per Christum consequimur remissionem peccatorum & benedictionem, ut pater nos recipiat in gratiam, & custodiat ac regat in omni uita, & uitam æternam nobis donet.

Non autem ualet Sorites in his quæ, non necessario coherent, ut

Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt,

Bonæ leges sunt dignæ laude,

Ergo mali mores sunt digni laude.

Nam mali mores non sunt proprie legum causæ. Est enim causa legum, Bonorum uirorum cōsiliū.

PHILIP. MELANCH.

filium, qui malos mores prohibere cupiunt, sicut morbus nullo modo curationis causa est, sed medicus. Nobis pueris hoc exemplum proponetur.

Qui bene bibit, bene dormit.
Qui bene dormit, non peccat,
Qui non peccat, erit beatus,
Ergo, qui bene bibit erit beatus.

Nam dormire non est causa semper prohibens peccata. Et est ambiguum. Qui bene dormit, non peccat. Nam etiam si tunc cum dormit nullum designat flagitium, tamen alio tempore delinquere potest.

L LIBER

Dialectica opus
Dialectica p. am.
Dialectica p. p.
Primo sub specie
secundo sub prima
Tertio in plurali magis
Haec de declinationum
artes libérales.

DIALECTICA.

LIBER

QUARTUS DE LOCIS

CIS ARGUMENTORUM.

TORVM.

VANQUAM IN TOTA

Dialectica dedimus operam ne immodice cresceret opus, ne moles ipsa præceptionum absterret infirma ingenia, tamen in locis argumentorum ob eam etiam causam breviores erimus, quia extat Rodolphi liber de inuentione Dialectica, adeo accurate copiosèq; scriptus, ut longe vincat omnes in hoc genere tum Græcos tum Latinos. Quare hic contrahemus locos in exiguum compendium, et tanquam in tabula spectandos proponemus, ut sine magno negotio percurrere oculis omnes et complecti animo adolescentes possint. Cum hanc quasi negotij summam $\omega\alpha\chi\upsilon\mu\epsilon\pi\epsilon\varsigma\epsilon\rho\omicron\pi$, ut iurisconsultorum uerbo utar, cognouerint, magno opere conducet legere Agricola, qui nullam reliquit partem huius rei inexcussam.

Interca.

Florisco

PHILIP. MELANCH

*utrisque finis
Liber xij*

leniter de gustato.
Floriferis, ut apes, in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta.
Aurca, perpetua semper dignissima uita.

Liber xij
Libet .n. uti ueteris Poetae uerbis, quae maxime necessaria, maximeq; ad usus discipulorum idonea uidebantur, electa tradimus. Quantas autem utilitates habeat haec pars, non possum pro dignitate dicere, Necesse est enim uim horum praceptorum de locis esse maximam, cum non solum Dialectici, sed multo ante Rhetores iudicauerint eos diligentissime inculcandos esse discipulis. Nam utriq; de locis praeeperunt. Et fuerunt nonnulli, qui pertinere eos proprie ad Rhetoricam senserunt, quia materiam offerunt dicendi. Hi enim Dialecticis nihil relinquebant nisi formas supra traditas, quibus inuentam materiam includimus, cum de ea iudicaturi sumus, faciebantque Dialecticam non inueniendi, sed iudicandi scientiam. Nos siue ad Rhetoricam proprie pertinent siue communes utriq; arti sunt, existimamus non tantum in Dialecticis libellis recensendos esse, sed etiam in omnibus parietibus scribendos atq; sculpendos esse, ut semper ob oculos uersentur.

L ij Nulla

D I A L E C T I C A.

Nulla enim de re dici, de nullo scripto recte iudicari potest, nisi referat se animus ad hos locos, eosq; tanquam duces sequatur.

D E I N V E N T I O N E.

Primum autem admonendi sunt adolescentes nihil de inveniendâ causa, aut quæstione in artibus præcipi. Nam hanc casus aut tempora offerunt. Alias enim alijs de rebus deliberamus, nunc de religione, nunc de civilibus negocijs disputamus, Postquam autem causa seu quæstio proposita est, tum demum consulendi sunt loci, & pervolvendus in illis animus, ut inquit Cicero, ut eius rei quam volumus explicare, aut defendere argumenta quæ rantur. Et quoniam prima ætas fere in epistolaribus causis exercetur, sumamus ex illis exempla, Si ita res feret, ut pater rogandus sit, ut supeditet studijs sumptus, Iam habes epistolæ causam. Nunc prima cura est, quibus argumentis utendum sit. Hic ars monstrat viam, & certos ostendit locos, qui materiam offerunt, & admonent te quid cõueniat scribere.

Si sodalis aliquis ad literas adhortandus fuerit.
oblata

Temp
trio

PHILIP. MELANCH.

oblata est epistolæ caussa. Deinde loci inspiciendi sunt, qui admonent qua de re scribendum sit. Ad eundem modum graues caussæ ut deliberationes, aut controuersia ecclesiastica, aut conciones ecclesiastica instituende sunt. Caussas sepe tempora offerunt. Si quis igitur de poenitentia dicturus est, cum hanc caussam nactus est, tum demum consulat locos, qui & materiam ostendent, & admonebunt quo sint ordine disponende res. Atq; hæc prima est in omni negotio deliberatio, de materia, seu quid dicturi simus, Et tamen in arte postremo loco traditur, quia formas quibus includit res tanquam domicilia rerum, utile erat pueros prius habere cognitæ quam de rebus dicebatur, ut cum res essent ostensæ in promptu formas haberent, ad quas accomodarentur. Prima igitur cura est inueniendarum rerum de qua hic præcepta traduntur. Altera cura est, rerum ^{collocandarum} disponendarum, & iudicandi quomodo inuenta coercent atq; consentiant, ad quam superior pars Dialecticæ pertinet. Scio autem mirari adolescentes, qui fiat, ut alij loci præscribantur in Rhetorica, alij in Dialectica, cum utraq; ars ^{elocutio} profiteatur se locos inueniendorum argumentorum tradere.

L ij

Nam

D I A L E C T I C A .

Nam in Rhetorica loci sunt alij generis Demonstratiui, alij Deliberatiui, alij generis iudicialis, quorum in Dialectica nulla fit mentio. Interim & Dialecticis utuntur, Quare sciendum est hos locos, qui continentur in Dialectica fontes esse Rhetoricorum locorum, & cum res pene sit eadem, appellationes tantum uariare. Et quæ causa uariæ nomenclaturæ fuerit, acuti homines facile perspicient locorum natura penitus cognita, & nos de eare suo loco dicemus. Non enim sine singulari consilio in Rhetorica locorum tituli usurpati sunt Honestum, Vtile, Facile, Ius, Natura & similes. Et nos in causis suasorijs, ac iudicialibus Rhetorum consuetudinem retineri uolumus.

Dialectica autem proprie continet artificium & certam quandam docendi uiam. Proinde hæc causæ maxime ad Dialecticam pertinent, de quibus docendus est auditor, quid res sit, quid non sit, quæ sint uera, quæ falsa, Eius rei uia traditur in Dialectica, a qua etsi multum sumitur in probationibus Rhetoricis, tamen adfectuum permotio, hortari, dehortari, impellere, obiurgare & similia, ad Rhetoricam magis pertinent.

DE

PHILIP. MELANCH.
DE QVAESTIONIBVS.

^{In ipso uestibulo} Dialectices admonuimus
duo questionum esse genera. Quaedam sunt
simplices questiones, ut quid sit poenitentia. Quae
dam sunt coniunctae, ut. An uoluptas sit finis
hominis. An omnis noticia humana sit incerta,
sicut Academici cōtenderant. An liceat Christiano
legibus gentilium in ciuilibus negocijs uti. Quo-
modo autem tractandae sint simplices questiones
supra diximus, debent enim reuocari ad quæstio-
nes, quas supra supra recitauimus, ut.

Quid sit poenitentia. Contritio & fides
quae consolatur in terroribus, cum credi-
mus peccata propter Christum remitti,

Quas habeat partes, contritionem seu pa-
uores & fidem.

Quae caussae sint, uerbū Dei arguens pec-
catum & rursus Euangelium annuncians
remissionem peccatorum. Porro spiritus
sanctus erigit corda, eum concipiunt fidu-
ciam misericordiae.

Qui effectus, bona opera, ut Ioannes ait,
Facite fructus dignos poenitentiae, Item
uita aeterna.

D I A L E C T I C A.

¶ Que pugnancia, simulatio poenitentiae, ficta
tristitia, fiducia nostrae sanctitatis, nostris satis=
factionibus abolere peccata.

Ad hunc modum duci per singulas quaestiones
res proposita debet, quod cum fit, et nihil effugiet,
uel docentes, uel discentes quod ad institutum perti=
net, et quia certis finibus circumscripta causa est, non
temere uagabitur ut Graeci dicunt, ὑπερτακτα
ἢ ὑποτακτα. Habent pene similes locos coniu=
ctae quaestiones, quae constant pluribus uerbis, ut
liceat ne bella gerere Christianis, quos sequi oportet
in docendo. Nec perfecte putet se quisquam
rem tenere ullam, nisi aut per omnes huius artis
locos, aut per praecipuos ierit, et inquisiuerit,
ea, quae iubet unusquisque locus inquiri. Quare
semper in conspectu nobis hi loci debent esse, ut
quoties aliquid inciderit, statim percurrat eos or=
dine animus, et quærat, quid dici conueniat. An=
tonius in secundo libro de Oratore inquit efficien=
dum esse usu atque exercitatione, ut quemadmodum
scribentibus ultro se figurae litterarum offerunt, ita
incurrant in oculos loci nec procul nec diu quæ=
siti, et statim ostendant quid maxime dici oporteat.

ultra septa?
Fuit locus
in quo con=
tabatur.

PHILIP. MELANCH.

teat. Magnum igitur studium in istam dialecticæ partem collocandum est & assiduo usu conformanda cognitio, ne cum incidere aliqua res explicanda, primum in bibliopolijs indices inspiciendi sint, & quærendum, qui de locis argumentorū libri scripti extent, quos cum emeris, tamen in eis tanquam hospes in ignota regione erres. Veteres Methodum uocant rationem recte atq; ordine docendi, iuxta præcepta dialectices, ac sæpe monent ut in omnibus negocijs, controuersijs, artibus, demus operam, ut Methodum teneamus, quia necesse sit animum uagari incertum, nisi hac ratione regatur. Ac in unoquoq; genere semper feliciter docent hi, qui callent Methodum, quam qui non callent, quantumuis abundant ingenijs. Vtilior est Aristoteles discipulis moralem aut naturalem Philosophiam, quam Plato, quia Plato non obseruauit iustam Methodum tametsi is hoc nomine exagitet ^{de ciuili} Gorgiam & similes, quod non satis periti sint Dialectices. In medicina amatur ab omnibus Auicenna propter Methodum. In iure ciuili prope modum Methodus est liber Institutionū. In sacris literis Methodus est epistola Pauli ad Romanos. Nulla res est enim, quæ penitus perspicere

L ♡ possit.

collocare in
diuina in satis
quædam rem

D I A L E C T I C A .

possit, nisi animus noster Methodum sibi quandam informet, quam in eius rei cogitatione, inquisitione, & explicatione sequatur.

D E D E M O N S T R A T I O N I B V S .

Ut supra propositiones partiti sumus, in necessarias & contingentes. Ita argumentationum alie sunt uerisimiles seu probabiles tantum, & incertae, ut Alexander est ebriosus, Igitur non est strenuus. Has solet Aristoteles Dialecticas argumentationes uocare, ut quas non ipsa natura reuiginit, sed ars, & uasfricies ingenij, quae multa uerisimilia quancunq; rem defendendam suscepserit, colligit etiam cum desunt necessariae probationes. Alie argumentationes sunt necessariae ac certae. ut.

Eclipsis lunae fit cum terra ex diametro inter solem & lunam ponitur. At terra certo die interponitur ex diametro inter solem & lunam, Ergo illo die est eclipsis lunae. Vocantur autem Demonstrationes, sumpto uocabulo a geometris, qui suas probationes minime dubias, quae rem oculis subiiciunt

PHILIP. MELANCH.

Sciunt ἀποδείξεσιν nominant. Fiunt Demonstrationes, cum ex definitione definitum, aut econtra, seu cum ex proprijs causis effectus seu propria officia, seu ex effectibus propriae causae colliguntur. Et ut quaeq; scientia est certissima, ita plurimas habet Demonstrationes. Quare in Arithmetica & Geometria, quae sunt maxime certae, dominatur hoc genus probationum. Plurimum autem prodest non tantum in disciplinis, sed in omnibus negocijs & controuersijs obseruare, an demonstrationes aliquae in causa uersentur, de qua dicendum est. Nam animaduersa demonstratione nulla relinquitur dubitatio, Haec definitiones, causas & effectus complectitur. Porro scire, inquit Aristoteles, est rem per causas cognoscere. Vna igitur haec uia est consequenda perfectae noticiae quacumq; de re. Et scientiam propriae appellant, cum demonstratione res est comperita, Et Methodi nomen, de quo supra diximus potissimum ad hanc docendi uiam accommodari debet, cum demonstratione utimur, cum definitiones tradimus, cum causas quaerimus, cum ex causis effectus, & propria officia ducimus, cum ostendimus initia et fontes artium, Sunt enim principia, quaedam

D I A L E C T I C A.

quædam communes sententiæ nobiscum nate. Impresit enim Deus animis nostris quasdam notitias, quæ sunt uelut regulæ in iudicando, de natura, & de moribus ciuilibus. Cuiusmodi sunt.

Totum est maius qualibet parte. Vniuscuiusq; naturæ est aliquis certus finis. Societas generis humani est conseruanda. Facinora quæ perturbant societatem humani generis sunt prohibenda, ac punienda. Tales sententiæ uel de natura, uel de moribus uocantur a Philosophis aliquando κοινὰ ἐννοιαί, quia sunt uniuersales sententiæ diuinitus inscriptæ omnium animis quasq; natura omnes tenent, Aristoteles principia appellat. Sunt enim initia & fontes disciplinarum omnium, & causas continent omnium artium. Nihil habet ulla in arte certi, qui non peruidet, quomodo ex principijs manent præcepta, & definitiones omnes, sed uagatur animus, & tanquam sine certa sede errat, nec habet ubi consistat. Qui uero refert se ad principia, is perspicit artium causas, & certam ac firmam noticiam habet, quam neq; fallere, neq; euertere posse intelligit, ut enim sensus naturaliter suum officium faciunt, oculis uidemus, auribus audimus,

PHILIP. MELANCH.

audimus, ita mens naturaliter cernit principia, Donec oculi sunt incolumes, uident, ita donec mens est illesa, non potest non adsentiri principijs. Omnia igitur quæ sunt certa in doctrinis, proficiscuntur a principijs iusto ordine, hoc est, bona & firma consequentia, ut Dialectici loquuntur, aut sunt per experientiam comperta, ut scire quod ignis calefaciat. Neq; enim ferendi sunt Academici, qui contenderunt, nihil certo sciri.

Hæc de syllogismo demonstratiuo et de principijs diximus, ut admoneremus studiosos, ut in omnib. disciplinis ac negocijs diligenter animaduertant quæ sint certa quæ incerta. Turpe est .n. amplecti incerta pro certis, & sæpe in iudicandis grauius rebus ualde officit, non habere delectum inter certa ac incerta. Possem exempla multa adferre, ubi homines, ut uidentur eruditi, de incertis stultissime digladiantur, eaq; tanquam minime dubia defendunt. Quoties igitur causam aliquam tractandam suscipis, ^{in imperiam uentur} subeat ~~animum~~ hæc cura inquirendi, quid habeat res certi, quas habeat demonstrationes, subducenda etiam ratio, ut principia inueniamus, ut habeat animus ubi consistat, quod
facile

D I A L E C T I C A .

facile faciet dialecticæ peritus, & non rudis eius
artis ex qua illa caussa sumpta est. Nam principi-
pia ultro se offerunt, cum caussas rerum quæri-
mus. Maxima autem in principijs uis est, ac uere
de his dixit Aristoteles in primo Ethicorum allu-
dens ad uulgare prouerbum $\pi \lambda \epsilon \iota \sigma \tau \eta \tau \omega \eta \mu \iota \sigma \tau \omega \nu$
 $\tau \omega \nu \pi \alpha \nu \tau \omega \nu$ $\eta \alpha \rho \chi \eta$. Nam alias dici solet, Prin-
cipium dimidium esse totius. Hic uero ait tantam
in illis comunibus sententijs, quæ principia uocantur,
uim esse ut plus etiam quam dimidium totius
principium uideri debeat.

principium ma-
ius toto. Ho-
dimidium facti
qui cepit habet

Nec tantum in Arithmetica & Geometria de-
monstrationes extant, sunt in omnibus artibus ali-
que, ut in Philosophia morali.

Vniuscuiusq; nature propria actio, est finis
eius nature,

Nam illud non est
natura proprium qd
nam alijs. sed com-
mune. sic
tamquam

Voluptas non est propria actio hominis. Est
enim communis cum pecudibus,

Ergo uoluptas non est finis hominis.

Hanc demonstrationem Aristotelis, nullo modo po-
test Epicurus euertere. Ita sunt in iure civili.

Facinora quæ perturbant societatem generis
humani, sunt prohibenda.

Furta,

Vim
per ar-
tibus
uolunt
hos in
negat
quod in

PHILIP. MELANCH.

Furta, Latrocinia, & similia perturbant soci-
etatem generis humani,

Ergo, Furta, Latrocinia, & similia sunt pro-
hibenda.

*Communis quorundam sententia cuius metua assensu
nostra.*
Maiores est principium. Minor testem habet
experientiam, utraq; igitur certissima est. Et quod
Iurisconsulti uocant ius naturae aut gentium pro-
prie nihil est, nisi principiorum quorundam de
moribus, de ciuili uita, noticia. Ac scientiae no-
men propriae pertinet ad demonstrationes. De
alijs quae habent probabiles rationes, quae tamen
aliquando fallere possunt, non dicimur habere sci-
entiam, sed opinionem, ut Clodius odit Milonem,
Igitur fecit ei insidias. Vinum facit ebrios. Igitur
prorsus a Vino abstinendum est. Aqua erupit con-
cussa terra, Igitur Aqua est causa terrae motus.
Et haec uocant argumenta Dialectica, uel Rhetorica,
ut supra dixi, quia res ea non gignit, sed ars,
seu calliditas eius qui disputat.

Hic autem monendi sunt iuuenes, quod parem
uim demonstrationibus habeant ea quae sunt in sa-
cris literis. Nam in his etiam certa est ueritas,
sentire igitur debemus tam certas esse promissiones
ac minas

propositio con-
tinetur non est
demonstratio
quia accidens
non potest ca-
rere de sua
substantia. Et
opinio. Et si
certa est quia
de definitio
de definitio et
utro de
differencia de
partit est sci-
entia.

Vinum
prorsus
ebrios
volunt
res
negat
falsitas

in
se
oy.

D I A L E C T I C A.

ac minas Dei, quam certa sunt, quæ manibus pal-
pamus, & oculis cernimus, ut.

Deus ditabit eos qui largiuntur pauperibus,
Abraham largitur pauperibus,
Igitur Deus ditabit Abraham.
Deus promittit bona pijs,
Pij hic affliguntur & occiduntur,
Ergo restat uita, cum hinc decessimus, in qua
bene erit pijs.

*Cicero in Tuscul.
Impossibile est proficiamur prima parte hinc manet
Bonum in his uita (clarissimè ad perniciam se con-
uulsi habent. E. N. F. ius Rodol
esse ut is parata in
aliam p. hinc
uim l.*

D E L O C I S.

Locis est pedes argum. tot. loco

Cum in propositione duæ sint partes subiectum
& prædicatum, alias a subiecto trahuntur argu-
menta, alias a prædicato, Sed id non potest fieri,
nisi ea pars a qua ducuntur argumenta, prius sit
excussa, & peruestigata iuxta quæstiones, quas
supra tradidimus de simplicibus uocibus. *Ex his*
igitur loci argumentorum nascuntur. Sunt itaq;
præcipui loci, & qui continent firmissimas proba-
tiones. Definitiones, Causæ, Effectus, In omni
controuersia, hi loci maxime requirendi sunt. Alij
præter hos, ut similitum. Signorum non perinde
sunt

PHILIP. MELANCH.

Sunt firmi, nec plus in pugna ualent, quam in acie leues manipuli, & saepe ad illustrandam rem & amplificandam magis quam ad fidem faciendam adhibentur. Promde & olim in scholis loci interiores uocabantur, Definitiones, Caussæ, Effectus, quia in re herent. Exteriores adpellabantur, quia aliunde accersuntur ab arte. Obseruandum est autem, ubi a subiectis, ubi a prædicatis argumenta facilius duci possint. Nam ab utroq; recte sumuntur sed tamen facilius ex eo sumpseris, quod continet materiam uberiolem. Nam ex magno cumulo citius aliquid mutuamur. Quia uero saepe personæ ponuntur in propositionib. Et personis res certæ tribuuntur. Ideo facti sunt duplices loci. Alij dicuntur personarum, alij rerum, ut in caussa Archie cum propositio sit. Archias est ciuis, primum Cicero a re argumentatur, ex descriptionibus ciuis, seu ex iure ciuitatis, docet. n. ex lege quis sit habendus ciuis, Postea argumentatur a persona. Archias est Poeta, Ergo est dignus quem retineamus in ciuitate. De utroq; genere locorum copiose præcipit Agricola, ut alios pretereamus. Ego igitur quemadmodum institui recensebo eos breuiter, et ita proponam, ut statim

M percurre

in loco intro inuenit
fuit. Clodion.

D I A L E C T I C A .

percurrere eos oculis, & complecti animo adol-
lescentes possint, Praeceptores autem ita reddent
eos illustriores si multa exempla ostenderint. Ex-
facimus cognitionem praecipuam.

L O C I P E R S O N A
R V M .

Locis personarum in civilibus controuersijs
frequenter utimur, quare a Dialecticis pretermis-
si sunt. Neq; enim ducuntur inde necessariae proba-
tiones, quae in demonstrationibus ualeant. Et cum
Dialectica ad docendū maxime comparata sit, hi
loci maxime tractati sunt, qui ad eam rem condu-
cunt, reliquos uix extremis digitis attigerunt.
Nos tamen praeterire eos nolimus, saepe .n. usus
sunt in magnis & grauibus controuersijs.

*Natio ad modum, quod sit cuius
vel genti plinia*

It ut referamus & nationem
P A T R I A .
*Gens ad modum ut confiderimus quib. quis maiorib. sit
proprius. Pater n. & forte fit ut filij imperium suum similes
sint, quod hinc ut apud Ciceronem pro Flacco, Testes sunt
quos idem ad
honesti tunc
tunc nunc
dum causa
fiscantur.*
Græci, Ergo sunt leues. Satis est enim exemplum
indicasse, quia uis loci melius in exemplis perspi-
citur quam in longa aliqua descriptione. Hoc loco
& Paulus usus est, **κρητες αι ευσαι, κακα
οκρια, γασερες αρυαι.** **SEXUS.**

*Adem sunt cuiusq; ciuitati leges sunt, consuetudines
fugemini ut oportet.*

PHILIP. MELANCH

SEXVS.

*Differentia nulli in cog
misa est. ut Latrocinij*
Mulieres sunt, igitur parcendum est. *Facilius in viro q
in femina vtriusq; melius in femina creditur.*

PARENTES.

Ut apud Horatium, Fortes creantur fortio
bus et bonis. Est in equis, est in iuuenis patrum
uirtus, nec imbellem feroces progenerant. aquila
columbam. Huc pertinet illud *κακον κορακον*
κακον ωρον. *quod est mali cor in malum omni.*
magis refert a quib. & quib. rationib. insitum
hominibus, quam a quib. progenerantur.

EDUCATIO.

Studia, Disciplina, Sodalicia, ut apud Cice
ronem pro Murena. Cato factus videtur e Stoica
disciplina asperior. *habuit corporis completissimi spem
aut deformitatem. roborum robis
cillitatem.*

MORES.

De clodio argumentatur Cicero, magis ue
risimile est Clodium scelerate fecisse, quam Milo
nem, quia Clodius semper leges & omnia iura con
tempnit.

RES GESTAE.

L ij VI a

D I A L E C T I C A .

Vt a Pompeij rebus gestis Cicero pro lege Ma^m
nilia argumentatur, Pompeium idoneum esse cui
decernatur imperium belli Mithridatici.

*Conditio hinc referri potest. quod multa
complectitur. claritas per an obsequis magis
trans VITAE GENVS. referre ad
anpriziaty pater an filius eius. Standi inq
an Episcopus est, doceat igitur.*

M A G I S T R A T V S . *partus libere est
san orbis. e.*

Cesar gessit magistratum, Ergo non fuit occi-
dendus. A Bruto & Cassio.

*Quia aliud alijs nominis magis
consonant etat, min de ser ipsoz* A E T A S .

*hinc referre ex
Horatij aut post tunc* Celius est iuuenis, quare ei ignoscendum est.

*Tractatio generis orator in
genere dicitur* M O R S .

*Maximo sua
fario ex hor* Papinianus Iuriconsultus, ne defenderet par-
ricidium interfici se permisit, Fuit igitur dignus

*statoris &
consolatoris
eadem n. lat* qui Ius doceret, cum tanta constantia, magnitudi-
neq; animi fuerit, ut ne quidem metu mortis ad-

*carum in et
nere dicitur* ductus sit, ut contra iustitiam faceret. Plures
fortasse personarum loci numerari possunt, Sed alij

*maximo qut
sunt omz in
de liberatim* aut in his comprehenduntur, au certe a scripto-
ribus rhetorice peti possunt.

*ex hor. maximo. p. t. h. r. a. m. est. Tunc est a progreui per uis tunc
tis m. r. b. d. r. q. u. a. r. a. s. s. p. p. u. l. t. i. m. a. m. r. e. s. s. o. r. i. a. s. u. p. e. r. a. s. s. e.*

R E R V M L O C I . D E F I N I T I O .

Saepe

Ratio Lo
corum est
Duplex scilicet
Rati & p[er]sona
sonat

PHILIP. MELANCH.

Hec definitio
princeps est lo
corum omnium
Qua in absq[ue] hac
nihil effici pos
sit.

Saepe admonui in omni subtili disputatione
dominari definitionem, Quare cum aut docere
aliquid aut confirmare uolumus, statim inicio de
finitio consulenda est, Quomodo autem definitio
inuestiganda sit, in praedicamentis aliqua ex par
te ostendimus, quari enim genus oportet, quo de
prehenso differentiam facile erit ex accidentibus,
aut ex effectibus colligere.

REGULA

A definitione ad definitum & contra a definito ad defi
nitionem, tunc affirmatiue tunc negatiue arguimus.

Ducuntur argumenta a definitione affirmati
ue ac negatiue ut, Bellum est uindicta quam exer
cet magistratus aduersus latrocinium, seu contra
multos latrones. Ab hac definitione hoc modo, ad
definitum argumentamur. Magistratum uindicta
licita est Christianis, Bellum est uindicta qua ma
gistratus exercet. Ergo licet bellum gerere Chri
stianis. Hic quiddam de definito ex definitione
probauit. Negatiue argumentamur hoc modo.
Gentes nec timuerunt Deum, nec crediderunt se
aliquid a Deo beneficij accipere, sed senserunt se
casu nasci & occidere, Igitur gentes non habue
runt religionem. Definitio enim uerae religionis
est, timere Deum, & credere Deo iuxta scrip
turam, & promissiones.

vera definitio
religionis est
timere Deum,
& credere Deo.

M iij Ducuntur

Lebs.
p. 99

mhr
50

D I A L E C T I C A.

Ducuntur & a definito argumenta, Christus est perpetuus sacerdos, igitur assidue placat nobis patrem, ut assidue remittat peccata & misereatur nostri ac seruet nos. Cum ad hunc modum exponitur nomen sacerdotis, quod saepe tribuit Christo scriptura, miram lucem affert definitio. Atque ita nos in Paraphrasi Psal., Dixit Dominus, nomen sacerdotis interpretati sumus his uersibus.

Namque sacerdotis summi quoque munus obibit.
Iratumque patrem nobis placabit, & unus
Orabit ueniam miseris mortalibus, atque
Victima erit pro delictis gratissima nostris.

Additae sunt locis regulae a Boetio, quas uocant Maximas, hoc est, sententias quasdam certas, quae admonent quis sit loci uniuscuiusque usus, Eamque ob causam diligenter mandari memoriae debent. Cui definitio conuenit, ei conuenit & definitum, & e contra, Cui item adimitur definitio, ei adimitur & definitum, & e contra.

A G E N E R E.

Non modo a tota definitione ducuntur argumenta
menta

PHILIP. MELANCH.

menta sed etiam a partibus definitionis. Constat
antem genus et differentiã partes esse definitionis.
Quare ~~proximum locum~~ sequuntur generis &
differentiæ loci. Porro genus uniuscuiusq; uocis
facile inueniet is, qui prædicamenta nouit:

REGVLA
Remotio ge
neris uero
inchoat & per
Affirmata
parte affir
mata & ge
neris prop
riale p. to

A genere tantum negatiue argumentamur,
nisi uniuersalis particula fuerit addita generi, Laps
pis non est animal, Ergo lapis non est homo. Mula
sum non est uinum, Igitur nec ruffum uinum. De
interitu animarum, de æternitate mundi nullam cer
tam cognitionem habet ratio humana, Ergo sen
tentia Epicuri de interitu animarum, aut Aristote
lis de æternitate mundi, non sunt philosophicæ, ge
nus enim philosophiæ est certa cognitio. Maxima
est unica. Cui adimitur genus, ei adimitur & spe
cies.

A superiore uniuersali ad inferius, &
affirmatiue & negatiue a superiore uniuers
sali ad inferius argumentamur. Nam ex uni
uersalibus, ut sæpe dixi, rite sequuntur particula
laria. Omnia animantia spirant, Ergo pisces sp
rant. Idem seruatur in Aduerbijs locorum ac tem
porum. Deus est ubiq;, Ergo hic etiam adest.

M iij Nums

D I A L E C T I C A .

Nunquam fuit modestus Clodius, Ergo neq; in hoc
tinere fuit modestus. Omnibus legitimis ordina-
tionibus magistratum debent parere Christiani,
Ergo etiam iurare debent iussi a magistratu.

A S P E C I E .

A specie ad genus tantum affirmatiue argu-
mentamur, ut homo est, igitur animal est. Euange-
lium approbat iudicia, Ergo approbat quandam
vindictam. Maxima, Cui tribuitur species, eidem
tribuitur et genus.

REGVLA.

Cui tribuitur
spes, eidem
tribuitur & genus.

A. Genere ad speciem tan-
tum affirmatiue arguuntur
tamen ut omne et fuit in

A D I F F E R E N T I A , E T

P R O P R I O .

Remotis in his speciebus remouit
ad genus NL. Argumentamur affirmatiue et negatiue, Nam
fortis magis Argumentamur affirmatiue et negatiue, Nam
proprans magis differentie, ut supra docuimus, constituunt speci-
em. Itaq; propria differentia semper cum specie
quidem est conuertitur, hoc est, non latius patet quam spe-
cies, nec est angustior quam species, Atq; hac est
huius loci Maxima, ut rationale est, Ergo homo
est. Episcopi nostri temporis gerunt gladium,
Ergo sunt uere ciuiles magistratus. Nam gerere
gladium
REGVLA
B2D differentia constituitur generi ad speciem addita facit speciem

PHILIP. MELANCH.

gladium est differentia civilem magistratum con-
stituens. Et a proprio officio, plurima ducuntur
in omnibus causis argumenta. Dialectici uulgo
propriam passionem uocant ~~Græce loquentes, sed~~
hic uidendum est ne proprii nomine abutamur.
Neq; enim recte uocantur propria illa, quæ etiamsi
alicui multum competunt, tamen aut non semper
competunt aut cum alijs communia sunt, ac iure
irrisit Diogenes Platonem, qui cum definiret ho-
minem animal esse bipes, produxit gallinam Dio-
genes uociferans platonicum hominem esse. Hæc
sunt recte a proprio officio ducta. Christus creat,
uiuificat, sanctificat, resuscitat mortuos, Igitur
Christus est uere & natura Deus, Antecedens sæ-
pe ponitur in scriptura. Omnia per ipsum facta
sunt. Item omnia in eo consistunt, Sunt autē pro-
pria Dei opera creare, uiuificare, resuscitare
mortuos, & similia. Vt scriptura ait, Gentes in-
uocaturas esse Christum, Ergo Christus est uere
& natura Deus. Nam inuocari ad Deum pro-
prie pertinet.

Deior uoluntate

~~AB ETYMOLOGIA.~~

*Monachi autem non amplius in
uoluntate dei ergo hinc sunt
ex deo uel christiani.*
Comun quædo uocatur.
*Nomen rei, a hac notatio
sui interpretatio uerba.* M v *Supra*

*Non
gon
y
di
im*

Span

EX hoc loco ^{Aurum parat.} ^{Secro multum in nomine utrius casu.}
 latus est. & ^{Christophorum pro sexto R. cap. D. &}
 facile daturam ^{summi} **DIALECTICA.** ^{dictus sic q. de}
 hinc occasio. ^{ut Augustinus de} ^{no q. in locum} ^{patroni sp. pil} ^{trina ad abat} ^{hoc est ingt} ^{patroni coll. re.} ^{& illud, quod} ^{negot. E. nec} ^{indigna de p. hinc} ^{pp. de ont. p. hinc} ^{tulit hinc emat. hinc} ^{justit. et lo. p. hinc}
 Vocant nominis esse, parit igitur & ipsa saepe ar-
 gumenta in magnis & grauibus controuersijs, si-
 cut locus definitionis de quo paulo ante dixi. Nam
 saepe postulant caussa, ^{in d. q. p. hinc} ut emphases uocum urge-
 antur, ut cum ratiocinor, Magistratum approbari
 a Paulo, qui uocat magistratum ordinationem di-
 uinam. At peccatum non est ordinatum a Deo,
 sed contra ordinationem Dei a diabolo exortu est.
 Christus uocat magistratus ^{bono fact. hinc} ^{eu. p. hinc} ^{et c.} Ergo non
 uituperat eos. Nam si magistratus latrocinium
 esset, non esset beneficium. Scriptura nominat
 quandam iusticiam carnis, Igitur re uera est quae-
 dam iusticia carnis, quam per se efficit nostra na-
 tura. Est quaedam prudentia carnis, Igitur quae-
 dam delectus & libertas est uoluntatis humanae.
 Huc pertinent & metaphora, & similes figurae,
 ut Christus uocatur agnus, significatum est igitur
 Christum fore uictimam.

Argumenta a co
 iugatis, doctis
 doctis, prudentis
 prudentis, ut
 Apud Terentium
 Hanc sum. nihil humanum a me
 alio p. hinc, item prudentis est, quod mirum, si quid
 prudentis agit, huiusmodi finis a Coniugatis argu.
 q. sunt h. uerbis imp. hinc
 uariet committitur, ut sapiens sapientia sapienter.

REGULA.
 Ab etymologia no coner-
 titur argum. E. no e
ACONIVGATIS. Bona definitio
 ut medicus erit
 uideri. sed no
 contra. ueritate
 Ita uocant, cum casus uocis alicuius mutatus.
 Argumentu, ut iusticia est bona, Ergo, ius-
 titus est.

*vide adagia Eras.
Venditor fumum.*

PHILIP. MELANCH.

*venditor fumum, ut prin
cipium benevolentia si
militato communit
ationis officio p
oratoriam la
militantis p
ia intendit.*

Justus est bonus. Iusticia est scvere vindicare delicta.

Iuste igitur fecit Alexander imperator, quod su

mo suffocavit eum, qui fumos vendiderat. Christus

de coniugio loquens inquit, quos Deus coniunxit.

Ergo coniugium est diuina cōiunctio, nec fit casu

aut humano tantum consilio, sed Deo autore.

bona uxor a domino inquit salomon.

EXEMPLUM
*hic imperator
habet officium
caesaris.*

DE TOTO ET PARTI

Integrals & Substantiales.

Superiores loci omnes nascuntur ex formis definitionis, & ad eam omnes referi debent. Locus de toto ac partibus ex diuisione oritur, supra autem in officijs Dialectices secundo loco diuisionem posuimus. Ita uides rationem inueniendi argumenta, apte ad illa quae supra tradita sunt, uelut ad fontes referri posse.

*Diuisio par
tium.*

Porro totum habet partes quasdam sine quibus existere potest, ut homo existere potest amissis pilis. Ab his non ducuntur firma argumenta. Aliae partes sunt, sine quibus existere totum non potest, ut homo non potest existere sine capite. Et harum partium aliae uocantur substantiales, ut corpus.

*de
part
phico
in im
Terra
mim*

*no
ery
no
me*

Docet permissio & fides rursus
non peccatorum Ergo docet Evangelium
reli **D I A L E C T I C A** *quasi tractus*
quod timorem & fidem in deum.

quia ipsa sub
stantia in his
diab. nobis
horror

corpus & anima hominis. Alia uocantur Integra-
les, quas membra principalia recte & perspicue
nominare poterimus, ut in homine caput, pectus,
brachia, pedes. Ab his ducuntur argumenta. Max-
xima huius loci est, Posito toto, *si integralis pars* necesse est poni
partes, sine quibus existere totum non potest. Ut
Monachi de poenitentia contricionem docuerunt
fidem non docuerunt, Ergo non recte tradiderunt
poenitentiam, Sunt enim duae partes poenitentiae,
contritio & fides quae consequitur remissionem
peccatorum & consolatur perterrefactas mentes
cum credit propter Christum peccata condonari.
Item Christianis licet uti prouocatione. Nam Paulus
prouocauit ad Caesarem, Ergo licet Christianis li-
tigare & postulare, ut a iudicibus aduersus iniu-
riam defendantur. Nam prouocatio pars est acti-
onis in foro. Licet exercere iudicia, Igitur licet
deferre Iusiurandum. Nam Iusiurandum pars est
forensium ordinationum.

REGV:
Posito toto
necesse est
poni partes
sine quibus
Existere to-
tum no pot.

Nota.
Diplex fuit in est, per inchoationem sol.
Aliud dicitur, Aliquando a partium enumeratione argumen-
tamur, ibi cauendum est, ne qua pars praetermita-
tur, ut si quis ita ratiocinetur. Suspendere fures
non est Iure naturali, neq; diuino, neq; scriptis im-
peratorum

P
A
ci
Klavi
ut bo
ma cu
intudo
conser
Tyrann
VI
pro
P

PHILIP. MELANCH.

peratorum legibus mandatum, Ergo non est iustū.
Argumentum ductum est ab insufficienti partium
enumeratione. Nam omissa est Iuris species, Consuetudo, quæ etiam legisum habet, si tamen sit
consentanea rationi.

*Nota
ut do
ma co
instudo lex est & mala
consuetudo ut magis*

*Disce o miser & re
rum cognosce causas*

~~DE LOCIS CAUSSARVM~~
ET EFFECTVVM.

*Tyrannus
Nota
ut dicitur est*

*Causa est quia
posita in artu
sequitur aliud.*

*prima &
pncip* Non patitur instituta breuitas operis, ut lon-
gius encomium huic loco addam, cum quidem id
utilitas eius merebatur. Et erant adhortandi stu-
diosi, ut in omni re proposita diligenter quærant
caussas. Idem cum supra aliquoties admonuerim,
fortasse uidear ineptus, toties eandem cantilenam
repetens, Verum me non pœnitet huius assiduita-
tis. Scio enim quanta huius loci uis sit, quantum
conducat in unaquaq; re omnes caussas pertracta-
tas habere. Et pauci ita assuefacti sunt, ut cum
aliqua res oblata est, caussas diligenter inquirent.
At ea cura in primis digna est homine docto. Nam
ut supra dixi, tunc demum scire aliquid dicimur,
cum caussas perspeximus. Vocant autem a priori
argumentationem cum ex causa colligimus effe-
ctus.

*versus ille hic
pertinet C.*

D I A L E C T I C A.

Etus, a posteriori cum ex effectibus causas quæ
rimus. *Etiam de primo intro quoniam et cum in effi-*

Est autē causa, qua posita, sequitur effectus, et
quā nō posita non potest existere effectus. Genera
causarū quatuor sunt, Efficiens, Materia, Forma,
Finis.

Sed priusquam tradimus argumentorum re-
gulas, admonendus est lector quam uarie usurpe-
tur causæ nomen. Quædam dicuntur causæ per

*Non per causam, sed per accidens
hoc est, non per se, sed per aliud.*

se, quædam dicuntur causæ per accidens, ut ca-
sus, quemadmodum febris dicitur asserre tempe-
rantiam, tametsi non sit eius propria causa. Por-
ro a causa per accidens non satis firmum argu-
mentum ducitur, sed coniectura inde sumitur si-
cut a loco signorum, quem infra recitabimus.

D E E F F I C I E N T I B V S.

*Quod multum
monitum
ut in recipit
formam.*

Efficiens est a quo primo fit motus. Non
nunquam unius rei multa sunt efficientia, sed ordi-
ne quodam coniuncta, ut Deus, pater, mater,
procreant hominem. Hic uidendum est, in argu-
mentando ne a causa remotiore ducatur argu-
mentum omissis propioribus. Item duplicia sunt
efficientia quædam sunt *principalia*, ut faber, quæ-
dam

*Ignis crescit in infinitum
materia adhibita.*

PHILIP. MELANCH.

dam sunt instrumenta, sicut malleus fabri. Præterea Efficientium alia agunt natura, ut ignis naturaliter calefacit, alia agunt uoluntate, ut Architectus cum uult ædificat. Naturales causæ non suspendunt actionem, cum sunt admotæ materie. Ignis admotus materie, inflammat eam. Voluntaria possunt cessare ab agendo, ut etiam si potuit Deus creare mundum ab æterno, non condidit tamen, pictor tametsi materiam habeat, tamen cessare potest. Variæ maximæ hinc sumuntur. Cum causæ sufficientes, agunt, effectum fieri necesse est. Et e contra, Effectu posito, necesse est causas adesse aut affuisse. Non posito effectu, non est necesse causam adesse, ut animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt, Ergo animalis homo non regitur spiritu sancto. Nam percipere ea quæ Dei sunt, hoc est timere Deum, credere Deo, sunt effectus spiritus sancti. Dignitas etiam effectuum ex causa sumitur. Deus ordinauit magistratus, Igitur Magistratus sunt colendi.

*Alia
in diu
pau*

REGVLA.

*Efficientium
alia agunt
natura.*

*Posita causa
potitur & effectus...*

maxima.

*Causæ suffici
entes agunt
ut effectum
fieri necesse
sit, & e contra
Effectu posito,
necesse est
causas adesse
aut affuisse.
Non posito
effectu, non
est necesse cau
sam adesse.*

EX MATERIA.

Materia est ex qua fit aliquid, Et hic memine

*Accidentia non ha
bent materiam
ex qua aliquid
fit. Accidentibus
tribuitur in
sine qua circa quæ.*

*Effi
cienti
um*

h. g. n. l.
matrem nihil est **D I A L E C T I C A.**
nisi in heretico
aliis.

REGVLE
Non posita,
matéria non
effectus ponitur
& contra
Non posito ef-
fectu, nec po-
nitur materia
vel posita ma-
teria vel effectus

stunt studiosi non competere materiam ex quo aliquid sit accidentibus, sed substantijs. Abutimur nomine cū subiecta ⁱⁿ accidentium materiā uocamus, quia in illis existant, dicuntur enim materia in qua recte igitur argumentamur. Non posita materia, nec effectus ponitur, & econtra, Angeli non habent corpora, Ergo non sunt ex elementis conditi. Lapis non habet mentem, Ergo non iudicat. Nam iudicium non potest existere nisi in mente. Diligenter etiam obseruandum est, quæ proprie corpori, quæ proprie menti accidant.

E X F O R M A.

Forma est res

Forma est quæ dat esse rei. Est enim perfectio rei, quæ uestit, ut ita dicam, materiam. Paries est albus, Igitur paries habet albedinem. Accidentia ipsa formæ sunt. Nec partimur accidens in duas res ad eum modum, ut substantias in materiam ex qua aliquid existit, ut elementa, & formam quæ est absolutio rei, ut uita, uel esse hominem.

E X C A V S S A F I N A L I.

Nos clamamus operam bonis litteris, ut sequamur eruditionem. & discimus veram causam cognoscere. Ut finis Plurimo

PHILIP. MELANCH.

omnes loci Rhetor
vult. orationem
ex Dialecti
ca fit.

Plurima ducuntur argumenta ab omnibus fi
nibus, Et unius rei multi fines sunt, alij principales
alij minus principales. Hæc causa uniuscuiusq;
rei officium seu usum ostendit, propterea diligen
ter est consideranda. Et sumuntur hinc loci Rhet
torici, Honestum & utile. Honestum est enim, ubi
ipsa actio finis est, seu quod propter se expetitur,
ut Iusticia est honesta, Ergo est colenda. Utile est
cuius usus finis est, seu quod usus causa expetitur,
Iusticia prodest ad tranquillitatem vite, Ergo est
expetenda. Argumenta a causa finali in suasijs
valent. Nam causa finali posita, non necessario
sequitur effectus, sed ipsa impellit efficientem.
Hæc tunc agit sequitur effectus.

Causa fina
lis

Generis delibe
rationis vult.

Argumenta
finalis cau
sa, maxime
in suasijs
valent.

maxima hæc est
Causa finali posita
no necessario seq
tur effectus

Rhetores addunt loco causarum alium quor
dam locum, Antecedentium & Consequentium, Et
meminit eius Aristoteles ac mihi nullo modo prete
reundus videtur. Vocant autem Antecedentia, cū
natura aliquid præcedit, tametsi non sit causa eius
quod sequitur, ut in motu locali prius conficitur
spacium propius, quam remotum. Ac diligenter
est considerandum ubi non possint existere poste
riora sine præcedentibus, ut curatio sequitur mor

N bum,

Maxima
A Consequentibus.
diuisum ad an.

DIALECTICA.

tecedentia
argumen
tum na
let se
per.

privatio
privatio dicitur
absentia illius
formae quae po
tente abesse. ut
caecitas. uisus
surditas. &c.

bum, consolatio terrores, In his ualet argumen
tum a consequentibus ductum ad antecedentia.
Sunt enim alias tanquam effectus antecedentium,
alias tanquam habitus privationi succedentes, Sic
argumentamur, Christus promittit consolationem,
Ergo necesse est perterrefactos esse illos, quos eri
get & consolabitur Christus. Nonnunquam ab
antecedentibus ad consequentia ducuntur argumen
ta, sed hoc non fit nisi cum necessario coherent
membra, qualia sunt quae ex definitionibus sumun
tur, aut ex causis quae non cessant, ut Christus est
abscissus de terra uiuentium, Ergo, Christus est
mortuus. Item Christus est ereptus ex angustia ac
iudicio, Ergo uiuit & resuscitatus est. Tales con
sequentiae in sacris literis diligenter sunt obser
uandae, sed adhibenda est prudentia, ne conectan
tur membra, quae non necessario coherent. Ex lo
co causarum nascuntur illa etiam quae trahuntur
ab ordine causarum & effectuum, sit igitur Ma
xima. Causae natura priores sunt effectibus. Quare
posteriora aliquo effectui non debent dici causae
efficientes, aut materia aut forma. Finis etiam ta
met si sequitur actionem, tamen in deliberatione
praecedit actionem, Paulus, sumpsit argumentum
ex ordie

Max
Secund

Tertia
Max.

ma

PHILIP. MELANCH.

ex ordine caussarum & effectuum hoc modo. Abraham ante circumcisionem iustificatus est, igitur circumcisio non iustificat. *A tempore. Argument.*

*Deo fa.
Abraham dicitur
fuisse ante cir-
cumcisionem
E. circumcisio
non est causa
Iustificatiois.*

Max. Secu. Vna causa naturalis non habet in eodem sub-
iecto contrarios effectus, ut Ignis calefacit, Ergo
non frigefacit. Lex iram efficit, Ergo non efficit
ut corda sint tranquilla. *peccatum est fieri plura,
quod potest per pauciora.*

Tertia. Max. Item una res non habet diuersa efficientia quo-
rum singula sufficient, ut Si ex operibus est gra-
tia, Christus frustra est mortuus. Ac fere cause
contrarie habent contrarios effectus. *Et paratio, cur dicitur
hor tam congruat hinc paratio quam illud illi. sic
dissimilitudo inter se sunt imparatio est. ut quibus admodum in
cola oris angusti in
mi am hinc dicitur co pi
am respiciunt. Et si in
autem nullo liquore
repleatur. Sit h.
intra pistorum.
ingentia grandia
non percipiunt
modera & inrib.
suis apta commo-
dus discunt.
dum. Ut pol v
suis omnib. suffi-
cit qta dicitur ma-
proceptoris vimo
ta discipulis.
maxima hinc
loci hinc est.*

EX SIMILITUDINE

Quaedam sunt paria, ut si furtum est capitale,
mendacium etiam erit capitale, Suppeditat argu-
menta etiam imparium collatio, hoc modo.

Max. Ex maiore negative argumentamur iuxta re-
gulam, Si id quod magis inesse videtur non inest
neq; illud inerit, quod minus inesse videtur, ut si
Saxa non possunt perpetuo durare, multo minus
charta possunt perpetuo durare.

N ij Ex mino

*Similium idem est qd
lium. dissimilium def.
similis ratio.*

DIALECTICA.

REGVLA.

EX minore af-
firmatiue EX
maiore nega-
tiue sunt sim-
iliter argum-
entatiue

Ex minore affirmatiue tantum argumentamur iuxta regulam, Si id inest quod minus inesse uideatur, quanto magis inerit illud quod magis inesse uidebatur, ut si Turcam reprimere solus Hungariæ rex potuit, multo magis poterunt reprimere Turcam omnium Christianorum coniuncti exercitus. Si furtum est capitale, multo magis adulterium erit capitale. Licet bouem seruare Sabbato, Ergo et hominem. Cæterum similia plus ad illustranda negocia, quam ad probandum conducunt. Infirma enim argumenta inde ducuntur, quia nulla tanta est similitudo, quæ per omnia conueniat. Quare uulgo Dialecticis in ore est hæc sententia, Omnis similitudo claudicat. Sæpe tamen quia delectat collatio tanquam quædam rei pictura incurrens in oculos, magnam uim habet.

NOTA.
Argumentum
à simili no
semper currit
quatuor pedib.
sed est claudicat.

Nisi longum esset hic etiam hortarer ad excerpanda similia ex bonis autoribus, quia miram quandam lucem causis afferunt, ut cum Aristoteles disputat receptas leges, etiamsi quid habent incommodi tamen retinendas esse, hæc utitur similitudine, sicut qui sinistra melius quam dextra uti consueuerunt, non sunt cogendi, ut dextra magis uentantur.

PHILIP. MELANCH.

tantur. Ita si quem morem recepit ciuitas paulum discedentem a ratione, tamen hunc propter tranquillitatem mutare non debet.

EX OPPOSITIS SEVERE

PUGNANTIBVS. seu

*Legit bellum
de Annano:
Eras. dicit
bellum
in Xp. hic*

*contrarijs. ut pacem se possimus omnino salutem
quia bello nulla
salus est.*

Pugnancia non possunt simul in eodem existere, propterea cum unum tribuitur alicui, alterum adimi necesse est. Multum autem hoc loco utimur, quia omnes causae collatione contrarij fiunt illustriores. Tunc enim pacis bona melius intelligimus, cum belli incommoda expenduntur. Sobrietatis bona melius intelliguntur cum colligimus quantum mali pariat ebrietas. Sunt autem species oppositorum quatuor.

Contraria sunt qualitates quae non possunt simul in eodem existere, ut frigus & calor, si corpus calet, non igitur friget.

*Contraria
qualitatum
sunt?*

Relatiue opposita.
Relatiue opposita, ut pater, filius, dominus, seruus, sursum, deorsum, hic illic. Non cadunt haec in idem subiectum respectu eiusdem, ut Augustus est filius Octauij, Ergo non est pater Octauij. Sic

N ij Christus

D I A L E C T I C A .

Christus argumentatur non licere Apostolis dominari. Reges gentium dominantur, Ergo uobis non licet dominari, duas enim personas constituit reges & subditos, & discernit officia eorum. Nam cum ait uos, intelligit omnes subditos, His enim opposuit reges. Ceterum supra admonuimus uno relatiuorum posito, poni & alterum, sed in diuersis subiectis, ut pater est, Ergo filius est. Promissio est, Ergo fides requiritur. Sic argumentatur Paulus ad Romanos.

REGVLA.
Uno relati-
uorum posi-
to, ponit &
alterum sed
in diuersis
subiectis.

Omnis promissio fide accipitur,
Iusticia est promissa,
Ergo fide accipitur.

Significat absesse
formam quae
poterat adesse.
ut ille modus
ergo non dicitur
quod inderit
quod non cogit
Privatiue opposita, Cecus est, Igitur non uide-
det. Habitus uocantur res, quae adsunt, priuatio-
nes non significant rem aliquam, sed absentiam
rei quae adesse potest, ut Tenebrae, significant abesse
lumen. Apud Zachariam. Rex tuus uenit
pauper, Ergo Christus non uenit cum regio adpa-
ratu, nec erit Christi regnum, externa ac civilis
dominatio.

Contradictio

PHILIP. MELANCH

Contradictio tantum in propositionibus est, eamq; uocat Cicero summam repugnantiam, Si haec uera est, Milo est absolutus, illam necesse est falsam esse, Milo non est absolutus. Nam contradictiones nunquam simul aut uere aut false esse possunt.

DE DISPARATIS.

Inter pugnantia numerant etiam diuersas species. Non enim possunt confundi species, ut homo, asinus, Plato est homo, igitur non est asinus.

*Philosophici appellant
disparata diuersas
species. ut homo
est, ergo non
asinus.*

AB EXEMPLIS.

Locus exemplorum non est obscurus. Petrus Ananian mentientem occidit, Igitur Deus haud dubie mendacia puniet. Huc pertinent et aetologiae et prouerbia, ut scriptum est, ἀλλὰ καὶ τραπεζὰν μὴ παραβαίνας, Ergo et nobis Christianis turpissimum est, cum eadem sacra mensa utamur, et corpore Christi simul uescamur, non prestare mutuam inter nos dilectionem.

*Hic pertinet
de sententia
doctorem &
magistrorum
habuimus.*

N iij

AB AV

D I A L E C T I C A.
A B A V T O R I T A T E.

Tantum affirmatiue ducitur argumentum, ut Cicero scripsit, nullum magnum uirum sine adflatu diuino extitisse, Igitur uerum est. Est enim maxima, Peritis credendum est. Non utimur hoc loco negatiue, neq; enim ualet argumentum, Plinius non meminit huius herbæ, nullas igitur uires habet. Huc pertinent Iudiciales loci a testibus, legibus, institutis maiorū, consuetudine. Dominatur autoritas in Ecclesiasticis disputationibus, quia ibi omnia pendent a testimonio scripturæ. Nonnunquam igitur etiam negatiue eo in disputationibus Theologicis utimur. Nihil enim affirmari de Deo debet sine autoritate scripturæ.

Huc pertinent parabole. Ut regnum celorum simili le. Et rati in quo capiuntur boni & mali pisces. Ergo & deus qui intelligit per regnum celorum bonos & malos continet. Item regnum celorum dicitur & frumentum. Item euangelium seu seminis uita, mors, & animas parum. Item regnum celorum simile ut grano sinapi. Ergo uerbum in hoc g. r. p. tum tantum potest.

Huc etiam pertinent, ut Albertus Durerus pictor aiebat ingeniosos homines sine doctrina similes esse speculis impolitis. Ergo ingeniosorum sine doctrina nullus usus idoneus est.

A S I G N I S.

Postremus locus signorum est, Sunt autem signa

PHILIP. MELANCH.

signa notæ quæ sensu iudicantur. Sunt autem alias membra rerum aut circumstantiæ, alias effectus. A membrorum figura argumentatur Erasmus, Homo nascitur inermis, nudus, &c. Ergo non nascitur ad bellandum. Ab effectibus, Expavit, ergo est sibi male conscius.

Hic locus uulgo a Dialecticis adpellatur a communiter accidentibus, ut comptus est, igitur amat. Et ad Rhetores magis quam ad Dialecticos pertinet. Habet enim infirmas probationes. Huc circumstantiæ pertinent loci ac temporis, a quibus interdum probationes firmissimæ trahuntur, ut Cicero absuit cum interficeretur Cæsar, Ergo non interfecit Cæsarem. Item a tempore, Lex usq; ad Ioannem, Ergo nos non obligat. Sed hæ circumstantiæ fere in superiores locos causarum & pugnantium spargi possunt.

DE HYPOTHETICIS.

Hypothetica est cum duæ propositiones categoricæ per conjunctionem coniunguntur. Species huius sunt, ^{hinc sequitur particula si aut egrit fulens.} Conditionalis, ut si negociabitur iste,

N V erit di-

DIAL'ECTICA.

erit diues. Atq; hæc species proprie ac pene sola
meretur uocari Hypothesica.

Ex hæc argumenta ducuntur iuxta has regu-
Maxima: ~~las.~~ ^{in affirmatiu} A positione antecedentis ad positionem conse-
quentis ualet consequentia, ut

Si homo currit, animal currit,

Sed homo currit, Ergo

Animal currit.

REGVLA. Item a destructione consequentis ad destructio-
nem antecedentis ualet consequentia, ut

*Valt in conditionalib. consequentia quando sibi ipsis inter
respondens ante consequentia & consequentia.*

Si homo currit, animal currit,

negatio in antecedente.
Sed nullum animal currit,

Ergo nullus homo currit.

*Si Paulus iust
ex lege iusta
et promissio
et promissio non
iusta ergo iustitia
no est ex lege.*

Si propter legem, non propter Christum ius-

ti sumus, Christus frustra mortuus est.

Sed Christus non est frustra mortuus,

Ergo non sumus iusti propter legis implea-
tionem.

Huiusmodi argumentationes uocant syllogis-
mos Hypothesicos. Nec minorem uim habent
quam supra traditi syllogismi. Facile autem ex sua
superioribus locis ac regulis consequentie ratio
estimari

PHILIP. MELANCH.

estimari potest, ac uideri quae membra cohaerant,
quae non cohaerant, quae superiora, quae inferiora,
ubi ex causis effectus aut econtra ducantur argu-
menta.

Copula huius non est referenda ad regulam grammaticam, sed ad cohaerentiam materiarum & an partes materiae apte cohaerant.

Copulatiua dicitur, ut Christus mortuus est
propter peccata nostra, & Christus resurrexit
propter iustificationem nostram. In hac requiritur
tur ut utraq; pars sit uera. Est autem bona conse-

quentia a tota copulatiua ad partem. *Maxima*

*In disiunctiua sic colligimus diuersa ut
falsum esse partem uerum propter aduersarios uerum*

Disiunctiua dicitur, in qua est particula dis-
iunctiua, ut Socrates currit, uel Plato disputat.

*et autem falsum
dicitur est parte uerbo*

Aut uoluptas, aut uirtus est finis hominis. In hac
satis est alteram partem esse ueram. Valet autem
consequentia a tota disiunctiua ad alteram partem
cum destructione alterius, ut

Aut uoluptas est finis hominis proprius, aut
uirtus est finis,

Sed uoluptas non est finis hominis pro-
prius,

Igitur uirtus est finis hominis proprius.

Aliud

Aut

D I A L E C T I C A .

Aut retinendæ sunt aliquæ Ecclesiasticæ constitutiones, aut ferenda est confusio ordinis in omnibus moribus Ecclesiæ, Sed non est ferenda confusio ordinis, Ergo aliquæ Ecclesiæ constitutiones necessariae sunt.

D E R A C I O N E D I S S O L = V E N D I V I C I O S A A R = G V M E N T A .

*Vulgo aiunt contrariorum eandem disciplinam esse. Sunt enim fere de contrarijs contraria præcepta, ut uno genere cognito, facile sit iudicare de altero. Quare si quis percepit rationem recte connectendi argumenta, non habet opus novis præceptis ad uiciosa dissoluenda. Tantum inspiciat regulas supra traditas, & ad eas exigat uiciosas connexiones. Vbi cum uiderit a quibus regulis discrepent, uicium facile deprehendet. Quare nos in hac parte non erimus longiores tantum paucis ostendemus adolescentibus huius rei uiam quandam. Porro danda est opera, ut magnâ & perpetuâ exercitationē adolescentes adhibeāt. Nulla enim pars dialectices magis acuit studiosos,
modo*

PHILIP. MELANCH.

modo ut uaria & multiplex exercitatio accedat.
Ac propemodum uidetur huius utilitatis causa
praecipue, ars excogitata esse, ut uiam haberemus
apte & dilucide explicandi ac dissoluendi uiciose
argumenta, ac monstrandi in qua parte sit uiciū.
Hæc enim maxime requirunt artem, cetera omnia
in disputando sunt faciliora, Hoc neq; habetis, neq;
in exercitati hominis est, ostendere ubi sit uicium,
& apte reuellere, & quasi morderi uiciose parti.

Ad hunc usum Aristoteles, fallacias, quas uocāt,
tradidit, quæ nihil aliud sunt, nisi uie quædam iudi-
candi falsa argumenta. Et in Rhetoricis ad Here-
nium pene ad eundem modum præscriptæ sunt Re-
gule de uiciosis Rationibus iudicandis, quas nemo
intelligere potest, sine dialectica. Ac ne quidem
satis exacte ac dilucide de hac re, ibi præcipitur,
Nos reuocabimus rem ad fontes. Sicut enim inue-
niendi ratio sumitur ex præcipuis dialecticæ locis
atq; capitibus. Ita & soluendi ratio ad eadem ca-
pita reuocanda est, Vt autem facilius iustos soluen-
di modos animo complecti studiosi possint,
subijciam eos ordine distributos, ac
demde explicabo.

Ratio

D I A L E C T I C A .

Aut cōsequentia est uiciosa, tunc
reijcitur argumentum, reprehensio-
sione consequentiae.

Ratio
soluendi
duplex
est.

Aut uicium est
in materia ar-
gumenti, seu
rebus. Tunc
soluitur argu-
mentum.

Aut inficiatione seu
negatione, atq; ibi on-
stendendum est, aut
in definitione, aut in
diuisione, aut in cau-
sis et similibus locis
uicium esse.

Aut distinctione.

Ambigua .n. distina-
gui oportet. Ambi-
guitas autē alias ori-

tur ex genere sermonis, ac iudicatur ex Gramma-
tica. Alias oritur ex reb. ac iudicatur ex ijs arti-
bus in quib. caussa uersatur, quam ad rem tamen
adhiberi dialecticā oportet ad diuidendum ac defi-
niendum.

Aut soluitur per instantiam.

prima

PHILIP. MELANCH.

PRIMA REGULA.

DE VICIO CONSEQUENTIAE.

In omni mala argumentatione, viciū aut est in forma, aut in materia argumenti. Forma est ipsa consequentia. Erit igitur hoc primum præceptum, Semper in inicio consequentia inspici debet, an ad formas supra traditas quadret.

Nulla est autem magis compendiaria via solvendi, quam cum viciosa est consequentia, rejicere totum argumentum. Et affert hæc ratio aliquā celeritatis atq; ingenij commendationem, quia paruo negotio quasi aliquo strategemate magnum periculum discutitur, & existimatur acuti hominis esse et requirere iustum ordinem membrorum, & videre ἀνακόλουθα.

Exemplum.

Petrus ait ecce duo gladij hic

Petrus est pontifex,

Ergo, pontifex habet utrumq; gladium, &

ius habet

D I A L E C T I C A.

Ius habet occupandi & transferendi regna mundi.

Neganda est consequentia, quia in conclusione adduntur multa, quae non sunt in propositionibus.

Non concordat psalterium cum cithara,
Baculus stat in angulo,
Igitur, non licet sacerdotib. ducere uxores.

Quid hic coheret? nonne sunt prorsus quod aiunt, scopae dissolutae. Diligenter igitur uidentium erit, an iusta sit syllogismi, aut aliarum formarum dispositio.

D E V I C I I S M A T E R I A E

S E C V N D A R E G V L A.

Cum in rebus peccatum est, aut inficiatione, aut distinctione, aut per instantiam soluantur argumenta. Sed ut possis monstrare in qua parte sit uiciū et quae sit uel inficiationis, uel distinctionis ratio, deniq; ut explicari res possit, eundem est ad locos inuentionis. Cum enim argumenta omnia
ex locis

PHILIP. MELANCH.

ex locis nascantur, non possunt iudicari, nisi referantur ad ipsos locos. Atq; hæc est compendiosa & expedita ratio deprehendendi uicia argumentorum. Omnia erunt planissima, si consulamus fontes illos. Si .n. in excogitando argumento prodest consulere locos, non dubium est quin etiam profit inuenta, cum iudicare uolumus, ad eosdem locos referre, atq; exigere uelut ad Lydium lapidem. Valde igitur prodest adolescentes in scholis assuefacere ut in soluendo locos citent, ut causas solutionis monstrent. Sunt autem loci præcipui, ut supra dictum est, definitio, diuisio, causa, effectus, pugnantia &c. Sciendum est autem falsa negari ac repudiari, ambigua uero distingui.

EX FALSA DEFINITIONE.

Non decet fucus Philosophos.

Eloquentia, est fucus & accersitus cultus sine necessitate, tantum uoluptatis causa
Igitur eloquentia non decet Philosophos.

Sic argumentatur Picus ad Hermolaum. Sed
○ neganda

D I A L E C T I C A

neganda est minor. Est enim falsa definitio eloquentiæ. Nam elocutio non est fucus aut cultus preter necessitatem accersitus, sed est ipsa natiua & non monstrosa forma orationis, quæ cum sit quasi quædam pictura cogitationum animi, debet apte & dilucide efferre eas imagines, quas mente concepimus.

Porro obscura & confusa oratio non recte explicat cogitationes. Igitur recta & elegans oratio, est necessarius cultus. Itaque tota illa Eloquentiæ vituperatio apud Picum fallit in definitione Æ Eloquentiæ.

A L I V D.

Petro datae sunt clauces.

Clauces significant potestatem occupandi & gerendi imperia mundi.

Igitur Pontifex habet ius regibus adimendi regna mundi.

Definitio clauium est uiciosa. Nam clauces non significant ius occupandi imperia mundi, sed
mandatum

PHILIP. MELANCH.

mandatū docendi Euangelij, nec concedit magistratib. eripere sua imperia, aut leges ferre de ciuilibus negocijs.

EX DIVISIONE SEV PARTITIONE.

Distinctione utimur in ambiguis, Sicut uulgo dici solet, omne multiplex distingui debet. Ambigua aut sunt duplicia. Alias ambiguitas tantum oritur ex figura orationis, seu phrasi. Hæc iudicatur ex Grammatica, seu ratione loquendi, Et hæc explicatio, est quedam definitio nominis. In sacris literis plurimum est reperire huius generis exemplorum. Plena est enim oratio figurarum peregrinarum.

Origenes sic argumentabatur.

Non resurgent impij in iudicio

Igitur impij non reuiuiscunt in nouissimo die
ut perpetuo crucientur.

Responde. In antecedente nequaquam hoc
est Psalmus, quod Origenes intelligit. Est enim
sententia.

O y

sententia.

D I A L E C T I C A

sententia. Impij non consistent in iudicio, hoc est. Cum iudicabit Deus impios, non poterunt consistere, sed fugient perterrescent &c. aut certe. Impij non diu tenebunt honores, iudicia & imperia, sed evertentur & deiciantur de honoribus suis.

Sed cum ambiguitas ex rebus oritur, non potest iudicari, nisi ex illis artibus, in quibus controuersie cuiusq; negocij uersantur. Ibi adhibendi sunt loci dialectici, genus distribui in species debet, & uidendum de qua specie intelligatur, id quod interdum generaliter dictum est. Nam dicta de specie sunt certiora, Ideo interpretantur & contrahunt generales sententias, Sicut & iurisconsulti dicunt. In toto iure generi per speciem derogatur, & illud potissimum habetur quod ad speciem directum est.

E X E M P L V M.

Vindicta est prohibita in Euangelio.

Bellum est uindicta.

Igitur bellum est illicitum.

Maior est ambigua, ideo distingui debet.

Cum enim

PHILIP. MELANCH.

Cum enim dissimiles sint species uindictae, uidentur est, an aliquam speciem excipiat a prohibitione. Et quia constat in Euangelio approbari magistratus, necesse est uindictam pub. licitam esse. Ideo maiorem dicas ueram esse tantum de priuata uindicta. Falsa est de uindicta publica quam magistratus exercet. Bellum autem est uindicta legitima quam exercet magistratus. Cum autem maior sit falsa generaliter intellecta, sequitur etiam falsa conclusio, quare repudianda est. Hoc exemplum proposui, in quo cerni potest, solutionem sumendam esse ex ipsa arte, in qua controversia nascitur. Et tamen adhibenda est Dialectica, quaerendum genus, ac distribuendum in species. Non enim potest apta solutio deprehendi, nisi loco, de quo est controuersia, reuocato ad methodum, & perfecte cognito.

ALIA REGULA.

In diuisionibus saepe peccatur ab insufficienti partium enumeratione, ut hic

Non licet furem suspendi iure Mosaico, nec iure ueteri Romano.

Igitur illicitum est.

O iij Neganda

D I A L E C T I C A.

Neganda est consequentia, quia in antecedente non est sufficiens enumeratio partium. Quia plures sunt iuris species, quam illæ, quæ ibi recensentur, uidelicet Leges nouæ Imperatorum, Item consuetudo &c.

Vulgo ita dicitur. Qui bene distinguit, bene soluit ac bene docet. Itaque oportet disputantem aliqua de re, ualde instructam esse ab hac parte, uidere ambigua membra, & arte distribuere. Nemo enim recte explicabit quidquam, nisi ea re penitus cognita, & ad methodum reuocata. Cum autem methodus informatur, certæ definitiones constituendæ sunt, & querendæ quasi metæ rerum per diuisionem. Tantam autem uim habet diuisio ad explicandum, & ad copiam rerum in aliqua causa inueniendam, ut Socrates apud Platonem dixerit, se si quem uiderit, diuidendi peritum, non posse facere quin illū affectetur, eiusque uestigia, ceu Dei alicuius sequatur. Hæc enim sunt uerba Socratis. Εάν τε τινα ἄλλορ ἠγήσωμαι δυνάτωρ εἰς ἐργῶν ἐπὶ πολλὰ πεφυκότα ὄντων, τοῦτορ δῶκω κατόπιθε μετ' ἰχνίωρ ὡς θεοῖο.

Ex nom

PHILIP. MELANCH.
EX NON SUFFICIENTE
CAUSA.

Clodius odit Milonem. Igitur Clodius fecit
insidias.

Neganda est consequentia. Nam odium nō
satis est causæ ad probandum, quod Clodius fecerit
insidias.

Adolescens pallet. Igitur est studiosus.
Neganda est consequentia. Nam pallor nō
est tantum studij signum.

Philosophia non docet satis certa & firma
de religione, Igitur Philosophia est inutilis &
reijcienda.

Neganda est consequentia. Nam ut maxime
Philosophia non discatur religionis causa, tamen
sunt aliæ causæ, quare eam oporteat disci,
certe naturam rerum cognoscere prodest ad uarios
usus in hac corporali uita, Vberimus hic locus
est. Nam in plurimis negocijs querimus causas,
signa, effectus. Ideo assuefacienda est mens,

O iij ut statim

D I A L E C T I C A

ut statim intueatur regulas de his locis traditas,
quod cum faciet, non erit difficilis explicatio.

F A L L A C I A E.

Ostendi fontes solutionum, quibus animad-
uersis, notari uiciosa membra possunt, ut cerni
possit, in qua parte proprie sit uicium, & quae sit
origo uicij. Hæc ad explicationem mirifice con-
ducunt. Aristoteles fallacias tradidit, hoc est
aliquot formas uiciorum, quæ occurrunt in argu-
mentis, ut errata & agnoscere facilius, & refel-
lere possimus. Et sicut medici morbos describunt,
ut agnosci & curari possint. Ita hic quædam for-
mæ uiciorum proponuntur & uia diluendi tradi-
tur, ut cum occurrunt similia, apte explicemus.
Omnia enim peccata in argumentis, aut ex gene-
re sermonis oriuntur, aut ex rebus falsis aut male
connexis. Ideo Aristoteles duo facit genera fal-
laciæ. Primum genus uocat fallacias in di-
ctione, hoc est, ubi uicium oritur ex genere ser-
monis. Alterum uocat fallacias extra dictionē hoc
est, ubi res ipse male coherent.

Primum

PHILIP. MELANCH.

Primum genus fallaciarum nihil agit aliud nisi ut colligat multas formas ambiguum. Itaque uno titulo ambigui complecti potes omnes fallacias primi generis. Diximus autem supra quomodo iudicanda sint ambigua, Hic tradit eadem precepta Aristoteles, monet alias ex uocabuli interpretatione iudicari, alias ex diuisionibus et definitionibus.

ἑκφυσημία.

EQVIVOCATIO.

Primam fallaciam sic uocat, ubi uicium est in una aliqua ambigua uoce, ut

Liberi non seruiunt

Christiani sunt liberi

Igitur Christiani non debent seruire.

Responde. Nihil coheret in syllogismo, quia libertas non significat idem in maiore & minore. In minore significat remissionem peccatorum, non significat ciuilitate, remissionem ciuiliu onerum. Itaque ex male coherentibus propositionibus sequitur falsa conclusio.

OV

Omnes

D I A L E C T I C A

Omnes huc ἀκυρολογίαι, quæ sunt in sin-
gulis uerbis referrî debent. Tale est

Quidquid non amisisti, habes.

Cornua non amisisti. *Craſi diuitias non*

Igitur Cornua habes.

*amisisti
Igitur Craſi diuitias ha-
bes.*

91
ἀκυρον im:
proprium +
Verbum ambiguum est amittere. In maiore
priuatiue intelligitur de his quæ affuerunt. In mi-
nore est ἀκυρολογία, de his quæ ne quidem
affuerunt. Itaq; non coheret syllogismus, cum
sint quatuor termini. Veteres huiusmodi ratioci-
nationes uocarunt Ceratinas.

Plurimum refert in qualibet causa, uim uo-
cum et genus sermonis recte intelligi. Sæpe enim
ingeniosissimis hominibus offundit caliginem uox
aut figura aliqua secus intellecta, sicut in disputa-
tionibus Theologicis facile ostendi potest. Ideo
prudenter inquit Aristoteles οἱ τῆς δυνάμεως
τῶν ὀνομάτων ἀπειροί, παραλογίζονται.
Quare danda est opera, ut in causis proprie te-
neamus uerborum significationes et pondera, ut
genus sermonis bene intelligamus. Neq; uero
quisquam

Virgil

PHILIP. MELANCH.

quisquam de genere sermonis bene iudicare poterit, nisi recte institutus sit in his primis artibus, quæ continent rationem dicendi, & mediocrem habeat usum dicendi.

ἀμφιβολία.

AMPHIBOLIA.

Aristoteles varias ambiguum formas ostendere uoluit, ideo discernit hunc gradum a superiore. Supra enim admonuit interdum ambiguitatem ex unius uocabuli obscuritate oriri. Hic recenset ea ambigua, ubi tota constructio parit ambiguitatem, ut *pro te* ~~Aeacida~~ Romanos uincere posse. Id enim bifariam exponi potest. Pyrrhus uincet Romanos Aut, Romani uincunt Pyrrhum.

*Oraculum Apd
liuis est.*

Virgil.

Ad hoc genus pertinent & figure, ut allegorie, quibus facile decipimur, cum non recte accommodantur. Sicut multi heretici decipiuntur allegorijs & figuris sacri sermonis male intellectis.

Porro hoc genus ambiguum ita explicatur, cum ex alijs locis, ubi sermo est proprius sumuntur principalia capita rerum, ex quibus cetera iudicantur.

D I A L E C T I C A

ra iudicantur, & ad methodum reuocantur. Nam in qualibet materia atq; arte loci quidam principales sunt, qui pleraq; alia gignunt & gubernant. Sæpe etiam occurrunt κατασχῆσις, uidelicet detortis locis a sua significatione in aliam, prope- modum ut luserunt in Homeri & Virgilij ce- tonibus. Interdum uenustæ sunt κατασχῆσις qualis est Homerici uersiculi. AEdibus in no- stris quæ praua aut recta geruntur. Hunc enim Socrates detorquebat ad curam cognoscendi no- stros mores, reuocans a studijs minus necessarijs earum rerum, quæ non magnam haberent in uita utilitatem. Eleganter detorquetur ad infi- dam societatem tyrannorum & eruditorum οὐκ ὄσι λουσι καὶ ἀνδρασιρ ορηκία πῖσα. Abundant hoc genere Lucianus & Plutar- chus. Ludunt hoc modo interdum & theologij, idq; faciunt immodice. quare quid deceat uiden- dum est, ne aliqua bella allusio obruat genuinum sensum, quod cum fit, fallacia est ad hanc formam pertinens.

COMPOSITIO ET DIVISIO.

Ad.

PHILIP . MELANCH .

Ad hos locos pertinet, cum dissipata constructi-
one aut truncata sententia decipimur, quod saepe
accidit in omnibus disputationibus tum forensibus
tum theologicis. Accusat enim Aeschinem Demos-
thenes, quod truncatas leges citauerit. Idcoq;
Iurisconsulti totam legem inspici iubent. Sic enim
aiunt, inciuile est, nisi tota lege perspecta, una ali-
qua particula eius proposita, iudicare uel respon-
dere. Sic corrumpunt scripturas Iudei, qui
nusquam retinent continuam aliquam sententiam,
sed in singulis uersibus comminiscuntur nouas sen-
tentias, minimeq; coherentes. Aristoteles ele-
gans exemplum proponit, in quo cerni potest,
quomodo fraudem struit compositio.

Duo & tria sunt paria & imparia.

Quinq; sunt duo & tria.

Igitur quinq; sunt paria & imparia.

Nota Melanch.

FIGURA DICTIONIS.

Cum casus aliquis ambiguitatem parit,
id quod in sermone quotidiano sepe numero acci-
dit. Sed si quis illustria exempla desiderat, inter-

Fallacia quae ex fi-
gura dictionis fit,
est error, in quem
inducitur ual-
de, quia, pp. trig-
pretum uocis & ser-
monis phrasin &
similitudinem,

DIALECTICA

pretum errata colligat . Occurrent enim huius generis innumerabilia . Iohannis . 8 . legunt . Principium quod & loquor uobis . Ibi philosophatur Augustinus intempestiue de principio , cum graece τῆρ ἀρχῆρ aduerbij significationem habeat , primum , aut prorsus , simpliciter . Fefellit igitur Augustinum figura dictionis , hoc est casus graecae uocis ac phrasis . De aquis supra caelos , quam uarie disputant theologi , cum nihil intelligat aliud scriptura , quam nubes in aere . Decipit autem eos figura sermonis , ut iudicare facile possunt etiam hi , qui leuiter degustarunt Ebraicas literas . Huius generis erratum est , quod uerterunt panem ἐπιούσιον supersubstantialem , cum longe aliud uox ipsa uere significet . Recte enim uerterunt alij quotidianum .

ACCENTVS .

Sepe fallit accentus non tantum in una uoce , sed etiam in integra sententia seu membro . Nam plerisque figuris sua quaedam pronuntiatio , ac suus quasi uultus conuenit . Ironiae aliter efferrantur , quam simplex narratio . Aliter representanda

PHILIP. MELANCH.

eandē aliorum personæ, cum aliquid *μιμνησκῶς* dicitur, quam nostra personæ. Ironia est in historia Evangelica grauissimam & acerbissimam que velam significans, Dormite nunc & quiescite. Deplorat enim, quod non afficerentur magnitudine periculi tali tempore, ac deplorat non illius tantum temporis, sed postremæ ætatis in Ecclesia Episcoporum seu imbecillitatem, seu ueteritatem. Ironia est significans contemptum. Quid est ueritas? quasi dicat, desipere Christum, qui aut uidere se uera præ cæteris putet, cum omnia sint errorum plena, aut qui magnopere referre existimet, quid sentiant homines de Deo, aut qui speret se homines reuocaturum esse ad studium ueritatis, & ad uera officia, cum mores omnium pleni sunt fuci, doli, atq; insidiarum, cumq; hæc pessimæ artes premia maxima habeant. In Colossensibus hæc *μιμνησκῶς* dicuntur, Non attingas, non gustes, non contrectes, pseudoapostolorum uoces sunt. At in his locis uidemus hallucinatos esse interpretes, decepit autem eos accentus, hoc est, pronuntiatio seu gestus orationis. Multa sunt etiam interpretum errata orta, ex quadam similitudine. Huiusmodi illustra exempla ostendunt, quantam uim hæc fallacia habeat

Fallaci

DIALECTICA.
FALLACIAE EXTRA
DIRECTIONEM.

Supra ostendi reuocandos esse solutionum modos ad fontes, hoc est ad praecipuos locos dialecticos, ad definitiones, ad diuisiones, ad causas, ad consequentiam. Nam argumentorum uicia aut ex uiciosis definitionibus, aut ex erratis diuisionum, aut ex causis non recte animaduersis aut male coherentibus membris existunt. Ac superiores fallaciae fere ad definitionem referri possunt, aut certe, ad diuisionem, hoc est, distinctionem significationum cuiusque uocis, pertinent enim ad genus sermonis. Sequentes fallaciae continent peccata, quae oriuntur magis a rebus, et connexione membrorum, quam a genere orationis. Sunt autem hi modi.

FALLACIA ACCIDENTIS.

Plura uni accidunt, sed dissimili ratione. Si igitur aut accidentia male coniungantur, aut accidens aliquod male accommodetur, argumentum fit uiciosum, ut.

Hic

PHILIP. MELANCH.

Hic est claudus, & est musicus
Igitur est claudus musicus.

Hic male coniunguntur accidentia quæ natura coniungi non patitur. Alterum enim ad corpus, alterum ad animam pertinet.

David est beatus
David fuit adulter
Igitur adulteri fiunt beati.

NOTA
Habet figuram Hæreticor
secundum imagi
nem humanam
sed non na
turam.

Hic accidens male accomodatur, non enim ideo beatus est, quia fuit adulter, sed quia resistit. Et pertinet hic gradus ad locum causarum. Videndum enim est ne omisissis proprijs causis aliæ admisceantur quæ obiter, & ut dici solet, per accidens in easdem res incurrunt. ut

H. E. C.

Deus non requirit peccatum
Iusticia civilis in impijs est peccatum
Ergo Deus non requirit iusticiam civilem.

Ita est consti
Apollo est homo secundum
figuram non naturam
tutio hominis.

In minore fallacia est accidentis, Nam iusticia civilis per sese est res bona sed propter uicio
E sam pera

D I A L E C T I C A

Sam personam fit peccatum, per accidens, Itaq; Deus cum iusticiam civilem requirit, bonam rem requirit, ut si a claudo requiratur cursus. Etsi .n. persona non prestat id quod requiritur sine uicio, tamen id non debet omitti.

A D I C T O S E C V N D V M Q U I D A D D I C T V M S I M P L I - C I T E R.

Hec forma in primis apta est ad calumnias struendas. Nam pretextu partis, iudicium fit de toto. Item ab aliquo particulari ducitur argumentum ad uniuersale. Hec sunt, ut facile iudicari potest, uiciosissima.

*A particulari ad uniuersale
Vinum est febricitanti malum
Igitur uinum est prorsus malum.*

*Euangelium improbat traditiones male intellectas & uiciosas
Ergo improbat omnes traditiones.
A parte ad totum.*

Aethiops

PHILIP. MELANCH.

Aethiops est albus dentibus
Igitur aethiops est albus.

Hic ex signo aut similitudine rei, res ipsa fit.

Hector est homo pictus,
igitur est homo.

Hi qui pios interficiunt, habent Ecclesiae
titulum
Igitur sunt Ecclesia.

In huiusmodi rationibus facile est deprehendere & iudicare uicij causam, constat enim aliud signum, aliud rem ipsam esse, Item non effici universale, ex aliquo particulari &c.

PETITIO PRINCIPII.

Sic uocant cum incerta confirmamus, per ea quae pariter incerta sunt, qualia sunt ista? Coelum est perpetuum, quia non constat ex materia cognata elementis, quae est obnoxia corruptioni. Hic incertum quiddam sumitur, quod Coelum non con-

P ij stet ex

D I A L E C T I C A

stet ex materia cognata elementis.

Stelle non sunt animalia, quia non habent organica corpora. Dicat enim fortasse Plato hanc figuram conuenire stellis uelut organa.

Epicurei non errant, quia multi sic sentiunt, Pythagorici non errabant, quia αὐτὸς ἔφαρ. Hæc probatio nihil habet certi, quia illud ipsum que- rebatur, an ceteri sic sentientes recte sentiant. Itaq; petitio principij, argumentatio inanis est, quia confirmatio debet ostendere firmam causam cur assentiendum sit conclusioni. Pertinet huc & Nugatio, quã uocant ociosam ταυτολογίαν cum idem sine aliqua significantia repetitur, aut cum in confirmando non afferimus rationem, sed tantum inculcamus eadem uerba, aut res eas dem, paulum mutatis uerbis. Etsi enim in ora- tione sepe decet eandem sententiam repetere uarie pictam mutatis uerbis, tamen cum confirmatio queritur, non satis est uerba mutare.

FALLACIA CONSEQUEN- TIS.

Cum conse

PHILIP. MELANCH.

Cum consequens non necessario sequitur ex superiorib.

Dixi autem supra in modis solutionum primum inspiciendam esse consequentiam quæ cum est uiciosa, expeditissima est diluendi ratio, consequentiam reiicere. Quæ autem sit bona consequentia iudicandum est ex regulis supra traditis in formis syllogismorum & locis inuentionis. Cū igitur in connectendo decipimur, non obseruatis illis regulis, fallacia consequentis uocatur. Itaq; hæc fallacia latissime patet, sed nos pauca quedam exempla recitabimus, ut similia agnosci ac iudicari facilius possint.

Non ualet consequentia a superiore ad inferius affirmatiue sine signo uniuersali. ut

Vinum est
Igitur creticum uinum est.

Non ualet ab inferiori ad superius negatiue. ut

Non superest Creticum uinum
Igitur nullum uinum superest.

P ij

Non est

D I A L E C T I C A

Non est efficax argumentum a signis quæ non sunt omnino propria uni significato, uidelicet, quæ proprie nec causa nec effectus sunt significati. ut

^{et p. m. g. l. e. s.}
Comptus est

Igitur amat.

Pallet

Igitur studiosus est literarum.

Non a cessante causa

Faber est.

Ergo domus fit.

Non ab insufficiente enumeratione.

Ambrosius fuit celebs

Augustinus fuit celebs

Igitur omnes Episcopi fuerunt celibes,

Prodest autem in promptu habere Regulas consequentiarum plurimas, multa enim ex eis iudicantur in omni sermone & negocijs. Sciendum autem est, id quod sepe iam admonui, Regulas consequentiarum esse, illa ipsa precepta quæ supra tradita sunt de formis argumentorum, item de locis inuentionis. Sed proderit hic quasi in
classe

PHILIP. MELANCH.

classe certa quam plurimas colligere. Recenses-
bimus igitur hic usitatam Regulam. Propter
quod unumquodq; est tale, illud magis tale est,
quod his uerbis recitat Aristoteles. ἄξι δὲ ὅ
ὑπάρχει ἕκαστον, ἕκαστο μᾶλλον ὑπάρχει.
ut aqua calet propter ignem. Igitur ignis magis
calet. Vulgus amat amicos propter utilitatem,
Ergo utilitatem magis amat. Iudex credit litiga-
tori propter testes, Ergo testibus magis credit.
Sed non ualet ubiq; hæc regula, ut Cicero est elo-
quens propter eloquentiam, Ergo eloquentia est
magis eloquens.

Tiberius est ebrius propter uinum

Ergo uinum est magis ebrium.

*NOTA
voluntarius inuergentibus
est prima causa
ebrietatis.*

Deniq; multa huiusmodi exempla excogitare
possunt in quibus cernitur non in omnibus materijs
hanc collationem procedere. Disputant igitur
Dialectici uarie ubi procedat. Ego non ualde
acutos tantum hoc admones, quod iurisconsulti
solent dicere, Regulas compositas esse, sicut le-
ges, ut sepius ualeant, et ut eorum uerbis utar
ἐπι τὸ ἄλλο. Interdum tamen discedendum

P iij

esse

D I A L E C T I C A .

esse a regulis. Itaq; & hec regula non superstitiose retineri, sed ciuilitate intelligi debet, & adhiberi iudicium comunis sensus, ut ea ibi utamur ubi patitur natura sermonis. Sciant autem acuti contrahendam esse ad certum genus. Valet non in formalibus causis, sed efficientibus principalibus ac propinquis & in effectibus proprijs. ut hic Aqua calet propter ignem, Ergo ignis magis calet.

In formali non ualet, ut Cæsar est clemens propter clementiam, Ergo clementia est magis clemens. Id enim repudiant & consuetudo loquendi, & subtilis ratio.

Non ualet in partiali & remotiore causa. ut Tiberius est ebrius propter uinum
Ergo uinum est magis ebrium.

Nam ebrietas significat perturbationem spirituum cerebri, quæ non est proprius uini effectus. Vinum enim non statim efficit ebrietatem ubiq; effusum, sed concurrunt aliæ causæ, cum multum hauserit aliquis, exhalat crudos fumos, qui perturbant spiritus cerebri. Est igitur ebrietas pro-

PHILIP. MELANCH.

tas propria quedam in animantibus qualitas, cum illa omnia concurrunt, immodica ingurgitatio, crudi sumi, cerebrum. Postremo maxime procedit collatio in ijs efficientibus quæ similem aut cognatam qualitatem transfundunt. ut aqua calet propter ignem, Ergo ignis magis calet. Hic .n. similis qualitas transfunditur.

Euangelium habet autoritatem propter Ecclesiam quæ recepit.

Igitur Ecclesia habet maiorem autoritatem. Potest igitur mutare aut abolere Euangelium. Antecedens negandum est. Nam Euangelium habet autoritatem ab Ecclesia, uelut a teste, non uelut ab autore. Sed habet principaliter autoritatem a Deo, qui miraculis declarauit se hanc doctrinam mundo patefecisse. Ecclesia tantum testis est, Testis autem non potest mutare narrationem.

Euangelio creditur propter Ecclesie testimonium

Ergo Ecclesie testimonio plus credendum est, quam Euangelio.

P V Fallacie

D I A L E C T I C A

Fallacia est. Nam antecedens de alio articulo loquitur, de alio consequens. Ecclesie enim creditur, de hoc articulo, quod hæc doctrina sit nobis tradita ab Apostolis. Cæterum de articulis doctrine credendum est ipsis scriptis. Et hæc est simpliciter Augustini sententia, cum ait, Euangelio non crederem, nisi Ecclesie crederem. Licitat enim ibi cum Manicheis, qui abolitis libris Apostolorum fingeant novum Euangelium. Cõtra hos recte allegat Ecclesie testimonium. Ecclesia monstrat autorem, non mutat ipsum scriptum, ut si quis dicat,

Euangelio credimus propter miracula, Ergo miraculis plus credimus. Hic miracula monstrant autorem.

Huc etiam aliæ regule consequentiarum referuntur. In contrarijs mediatis non statim ualet consequentia, ut reiecto uno ponatur alterum. Ut non sequitur pannus non est albus. Igitur est niger.

Bonum est non ducere uxorem
Igitur malum est ducere uxorem.

Bonum

PHILIP. MELANCH.

Bonum est non bibere uinum
Igitur malum est bibere uinum.

Hic bonum & malum non immediate con-
traria sunt. Sed medium est ἀδιόφορον, Adia-
phora autem dicuntur bona, quia licita sunt &
concessa.

SECUNDVM NON CAVSAM
VT CAVSAM.

Cognata est fallacie consequentis. Tradi-
tur enim hic quoque regula consequentiae. scilicet
ut caueamus ne decipiamur citatis causis parum
appositis, quod quidem sepius in grauissimis
negocijs accidit. Non ualet.

Ebrietas est mala

Ergo uinum est malum. Nam uinum non
est proxima causa ebrietatis, sed uoluntas ingur-
gitantis se immodice. Et uinum habet alios bo-
nos & necessarios usus.

Non ualet Paulus iubet cauere Philosophia
Ergo

DIALECTICA

Ergo Philosophia est mala.

Nam Philosophia habet honestam & necessariam causam cur discatur, scilicet ad hanc civilem uitam. Opus est enim artibus quas Philosophia continet, eloquentia, arithmetica, medicina, Item cognitione legum & morum civilium. Sed cauendum est ne ex Philosophia fiat iudicium de Euangelio, quod docet quaedam supra rationem hominis posita. Hoc uoluit Paulus monere. Quare qui Philosophiam propter alias causas reijciunt, decipiuntur hac fallacia, quia ex non causa causam faciunt.

Necesse est agentem poenitentiam bene operari

Ergo propter dignitatem bonorum operum remittuntur peccata

Non ualet consequentia, fit enim causa ex non causa, Etsi enim bene operari necesse est, tamen ut sit certa remissio peccatorum non pendet ex dignitate nostra.

Pertinet huc uulgaris regula. Allegare inconueniens,

PHILIP. MELANCH.

conueniens, non est soluere. ut si ebriosus uelit se
tueri exemplis multitudinis, aut consuetudine, id
argumentum reuellit hæc regula, quæ admonet
reijciendas esse causas quæ non sunt probabiles.
Et habent huiusmodi regulæ autoritatem propter
uetustatem, & in loco citatæ clare ostendunt ar-
gumentorum uicia. Sunt enim ualde usitatæ ac
notæ

PROPOSITIONES PLV-
RES.

Prudentia est in causis uidere quid boni insit,
quid mali. Mala enim dissimulanda sunt & te-
genda. Bona uero amplificanda, ornanda, & il-
lustranda, ut ea quæ ledunt obruta, minus conspici
possint. Fallaciam igitur uocant, cum in mala
causa, excerpuntur ea quæ in speciem profutura
uidentur, & oratione exaggerantur, sicut hoc
tempore hi qui defendunt monachorū doctrinam,
pleraq; monstra, quæ olim docuerunt, callide dis-
simulant. Tantum excerpunt quedam quæ ui-
dentur probabiliora. Deinde addunt etiam uicia
in locis, dicunt de docentium uicijs, de tumultib.
alicubi

D I A L E C T I C A.

alicubi exortis.

Horum causam conferunt arte in nouum genus doctrine. Hac quia sunt plausibilia, ualde profunt ipsis, et eorum uicia tegunt. Monent igitur dialectici in his fallacijs, uidendum esse, ne dissimulatis principalibus locis, excerpri patiamur ea quæ nos ledunt, aut aliunde accersitos locos extra causam dici sinamus, qui nihil faciunt, $\pi\rho\delta\epsilon$ $\epsilon\pi\theta$. Nec facile dici potest, quantam uim habeat hoc preceptum. Non raro enim in maximis causis ita decipimur. Interdum homines astuti consulto talibus prestigijs fallunt incautos aduersarios. Idq; non tam Sophisticum quam Sy-cophanticum est. Vulgo uocant transferre metã, seu scopum. Et Aeschines ualde metuens, ne quod postea accidit, Demosthenes hac arte superaret, hortatur iudices ne permittant ei, ut a causa digrediatur, sed sicut pugiles de loco inter se decertant, ita pugnent ipsi cum Demosthene de orationis serie. Interdum uero etiam boni uiri per imprudentiam aberrantes a proprijs locis, incurrunt in uicinos, cuius rei facile est inuenire exempla cum in forensibus, tum in Theologicis disputationibus ut Valla aberrat in disputatione de libero arbitrio

PHILIP. MELANCH.

arbitrio in qua cum tantum queri debeat, an hu-
mane vires possint legi diuinae perfecte obedire,
Valla procul currit ὑπερ τὰ ἑσκαμμένα,
tollit rerum contingentiam, quod nihil necesse est.
Huiusmodi multa reperiuntur etiam in scriptis
prestantium uirorum, qui minime hebetes fuerūt.
Nihil enim facilius est homini, quam labi ac decipi.

Cæterum habent & bonæ causæ sua incom-
moda quæ cum non satis probari auditoribus pos-
sunt, dissimulanda sunt, & eligendi atq; agitan-
di ij loci qui uidentur posse splendescere.

IGNORATIO ELENCHI.

POSTREMA FORMA FALLÆ.

Ἐλεγχος significat firmam probationem.
Nam ἑλέγχει forensic uerbum est, & significat
conuincere, uberueisen. Omnes igitur infir-
mas probationes referunt ad ignorationem elen-
chi, & supra posita genera fallaciarum hic repe-
tunt, & hic quasi comunem locum constituunt ad
quem omnes uiciose argumentationes referri pos-
sint. Sunt enim infinite cauillationes, quare lo-
cus aliquis constituendus fuit in quem reponeren-
tur omnia

D I A L E C T I C A

tur omnes uicioſæ ratiocinationes, quæ non facile accomodari ſuperioribus locis poſſent. Meo iudicio, hæc fallacia apte uocaretur latine Cauillatio. Nam hanc propemodum graeci uocant ^{κατα}σπλιμα. ^{κατα}σπλιμα. Ea uox alioqui generaliter ſignificat uafrum commentum ſeu uafre cogitatum. Sophiſtæ uero uocabantur olim doctores Rhetorices qui cum de uarijs rebus, ſine perfectâ doctrina diſcerent, ac diſputarent, multa dicebant in cauſis alienis, tantum ut ſucû facerent auditoribus. Hinc Sophiſticæ argumentationes dictæ ſunt quæ non ex ipsis rerû fontibus ſumptæ ſunt ut uere doceant auditorem. ſed aliunde accerſitæ, ut offundant nebulas auditoribus. Dicis ueriſſimum exemplum eſſe eiſmodi Sophiſtices, uituperationẽ Eloquentiæ in Epiftola Pici. At in iudicijs Sycophantæ dicti ſunt qui aliqua artiſcioſa calumniâ deceperunt aduerſarios. Quare technæ atq; impoſturæ in magnis et grauib; cauſis inſidiôſe excogitatæ non tam Sophiſticæ, quam ſycophantice artis inuenta ſunt. Interdum autem decipimur longa oratione, id proprie Sophiſticum eſt. Interdum breui captiuncula, id uerius eſt ſycophanticum. Porro dialecticus in utroq; genere elaborabit

PHILIP. MELANCH.

elaborabit, ut in longa oratione excerpit principalia membra & syllogismis includat. Ita uicia facilius deprehendet. Breues captiones etiam facile diluct, si hos locos fallaciarum ut uocant statim animo percurreret.

Dixi autem in hunc locum conferri uarias cauillationes, quæ non facile superioribus generibus accommodari possunt. ut Coelum tegit omnia. Ergo se quoq; tegit. Cretenses sunt mendaces. Id dixit Cretensis Epimenides Ergo mentitus est is quoq;. Sunt igitur ueraces Cretenses. Rursus igitur uerum dixit Epimenides. Græci uocant hanc formã $\chi\epsilon\upsilon\delta\acute{o}\mu\lambda\lambda\omicron\upsilon\pi$. Viciū oritur hic ex mala consequentia. Non sequitur omnes Cretenses esse mendaces. Nec sequitur mendaces sunt. Igitur omnia mentiuntur.

Græci uocant etiam $\acute{\alpha}\sigma\upsilon\sigma\alpha\tau\omicron\pi$ quod nostri dixerunt insolubile, ut qui dicit se tacere, is uero loquitur.

Pertinent ad uiciosos elenchos pugnantia non recte collata. Ut Plato scribit domi, & Plato non scribit

D I A L E C T I C A

Scribit foris. Igitur Plato scribit & non scribit.
Diluitur hoc modo, quia pugnantia respectu eius-
dem intelligi debent. Idq; diligenter obseruetur.
Nam innumerabiles cauillationes sumuntur ex
uiciosis antilogijs atq; antinomijs.

Fere item omnes uoces pro uarietate casuum
& constructionis, seu materie in qua uersamur,
uarie accipiuntur ut Homo est species, hic homo
significat non Petrum aut Ioannem, sed speciem
significat, hoc est comune uocabulum multis con-
ueniens, seu rationem atq; imaginem quandam
humane nature multis singularibus conuenientem.

*De singulari se
uocem in
propositione
logica* Omne animal fuit in arca Noe, Hic uniuersa-
lis non tam late patet quam solet alioqui patere,
sed astringenda est ad species omne animal id est
cuiusq; speciei quedam paria.

De plenitudine eius omnes accepimus, Exclu-
sua sententia est, Contrahitur enim uniuersalis
ad certam speciem, & significatur quedam ex-
clusio, omnes accepimus uidelicet quotquot acce-
pimus, a solo Christo accepimus, Est .n. cognatio
inter

PHILIP. MELANCH.

inter uniuersales & Exclusiuas. Tantum diuicie
laudantur, id est Nihil laudatur nisi diuicie.

Dialectici hanc tantam uarietatem regulis
complecti conati sunt. Hinc extitit illa moles
commentariorum de suppositionibus, ampliacioni-
bus, restrictionibus & reliquis generibus. Nec
tamen hæc precepta prorsus aspernanda fuissent,
si modum adhibuissent & exempla sumpsissent
usitata in comuni sermone, uerum homines indo-
cti in scholis finxerunt ipsi sibi prodigiosa exem-
pla, quæ nullum prorsus usum habent in negocijs
iudicandis. Ideo illam totam dialecticæ partem
nos consulto omittimus, præsertim cum ad dia-
lecticem non pertineat. Ad grammaticos uerius
pertinet iudicium de hac uarietate uocum. Et ad
hunc usum traduntur figura. Vna synecdoche
suffecerit pro omnibus regulis ampliacionum &
restrictionum. Facilis est interpretatio huius
dicti, Omne animal fuit in arca Noe, si quis mo-
neat esse synecdochen. quia uniuersalis aliquan-
tulum contrahitur, ut cum dicimus uniuersam ger-
maniam conuenisse ad depellendos Turcas. Hu-
iusmodi synecdochis plena est scriptura, cū deus

Q ij ait se

D I A L E C T I C A

ait se seruaturum Israel, & rursus inquit Israelitas reiectos esse. Item Ecclesia errat, Ecclesia non errat. In utrisq; sunt synecdoche. Est & synecdoche. Omni petenti tribue. Non .n. simpliciter de omnibus singularibus loquitur, sed de duabus speciebus quarum discrimen tollit, da amicis & inimicis egentibus. Obsecro quid hic opus est confusissimis illis & obscurissimis recentiorum dialecticorum tricis, cum grammaticus multo dilucidius & aptius totam rem uno uerbo explicet. Deinde ne id quidem assecuti sunt dialectici, quod uoluerunt. Non enim omnes figuras ac uarietates uocum certis regulis comprehendere potuerunt, etiamsi quotidie nouas regulas gignebant. Infinita res est, ut gestuū hominis infinite uarietates sunt. Et tamen grammatici prudenter genera quedam notarunt earum figurarum quae sepius occurrunt in communi sermone. His generibus animaduersis similia facile iudicat comunis sensus. Ac genera illa ex quibus fontibus sumantur liberaliter instituti adolescentes per sese perspicient. Oriuntur .n. ex quinque uocū natura, quae supeditant subtilem interpretationē in omni sermōe, aut .n. de genere, de toto, aut de specie, de partib.
aut de

PHILIP. MELANCH.

aut de differētia aut accidente aliquid certo aliquo modo significatur. Interdum enim figuræ aliquid contrahunt, interdum dilatant, interdum discernunt, ut Episcopi nō est administrare regna mundi. hic de proprio Episcopi munere loquimur. At Episcopus, tanquam donatus ab Imperatore, potest habere iurisdictionē in bonis certis. Apostoli non est texere. At Paulus tanquam artifex poterat texere. Nihil autem uetat Paulum esse & Apostolum & textorem. Petrum esse Apostolum & patremfamilias. Interdum declaratur aliqua uox similitudine, ut Ecce agnus dei. Sed lectores fastidiosi queri possint idem me peccare, quod uulgus dialecticorum peccauit, si longiores preceptiones grammaticas dialecticæ inseram. Ideo desinam, ac studiosos hortabor & ut diligenter obseruent uarietatem significationis in structura orationis, & meminerint eam interdum communi sensu, interdum ex figuris grammaticis iudicari posse. Hic comunis sensus iudicat. Liber Ciceronis, quando possessio, quando autor significetur.

Complexus sum præcepta artis præcipua,

Q. iij. quorum

D I A L E C T I C A

quorum usus est in iudicandis & tractandis controversijs. Sed meminerint adolescentes ad hec precepta consuetudinem disputandi & styli exercitium adhibendum esse. Ita fiet ut perspiciant uim atq; usum præceptionum. Etenim cū in alijs artibus præcepta intelligi non possint, nisi ad usum translata, multo minus dialecticæ uis perspicitur potest, nisi in usu, quia hec tota ars organon est, cuius finis est, non cognitio sed usus. Preclare apud Platonem in Philebo Socrates ait, præcepta perfacilia esse, sed usum esse difficilimum. Sic enim inquit. ἢ ῥ' ἀκλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπὸν, χρῆσθαι δὲ πᾶν χαλεπὸν. Mirum autem uideri potest, quare dicat usum tam difficilem esse, cum in speciem ars facilima uideatur, sed homo acutissimus ac peritissimus, non sine magna & graui causa ita dixit, uidit enim quam sepe deerent etiam ingeniosissimi homines a methodo, in grauibus controversijs, quod si quis non credit, disputationes theologicas ac forenses inspiciat, in his deprehendet errata dialectica turpissima & quæ plurimum tum Ecclesiæ, tum reipub. nocent. Nemo credat, nisi usu factus prudentior, quam facile etiã minime hebetes homines hallucinantes,
omisso

PHILIP. MELANCH.

omisso principali loco, incurrant in uicinum aliquem, qui tamen corrumpit totam causam. Possem exempla commemorare quæ ipse comperi in maximis & difficilimis negocijs. Quare adulescentes adhortor ut quam plurimum studij atq; operæ tribuant, non dico ediscendis preceptis, id enim fieri sine magno negotio potest, sed exercendis, ut se assuefaciant, ut quidquid proponitur, statim ad methodum reuocent, querant ipsos negotiorum fontes, dent operam ut uideant, quem admodum ait Cicero, ubi sit, discant in quolibet negotio in arcem ipsam causæ inuadere. Quantam uim hæc habeant, nemo pro dignitate exponere potest. Multo .n. absurdus est in causis a principali loco deerrare, quam in cantu aut fidibus peccare. Et tamen uidemus Citharcedos se perpetuo exercere, ne manus incerta deflectat extra harmoniam, quanto magis exerceri oportet eos qui dialecticam sibi comparant ad maximarum rerum, religionum, naturæ & omnium officiorum explicationem.

IMPRESSVM VITERBERGAE
apud Iosephum Klug.

9/3652

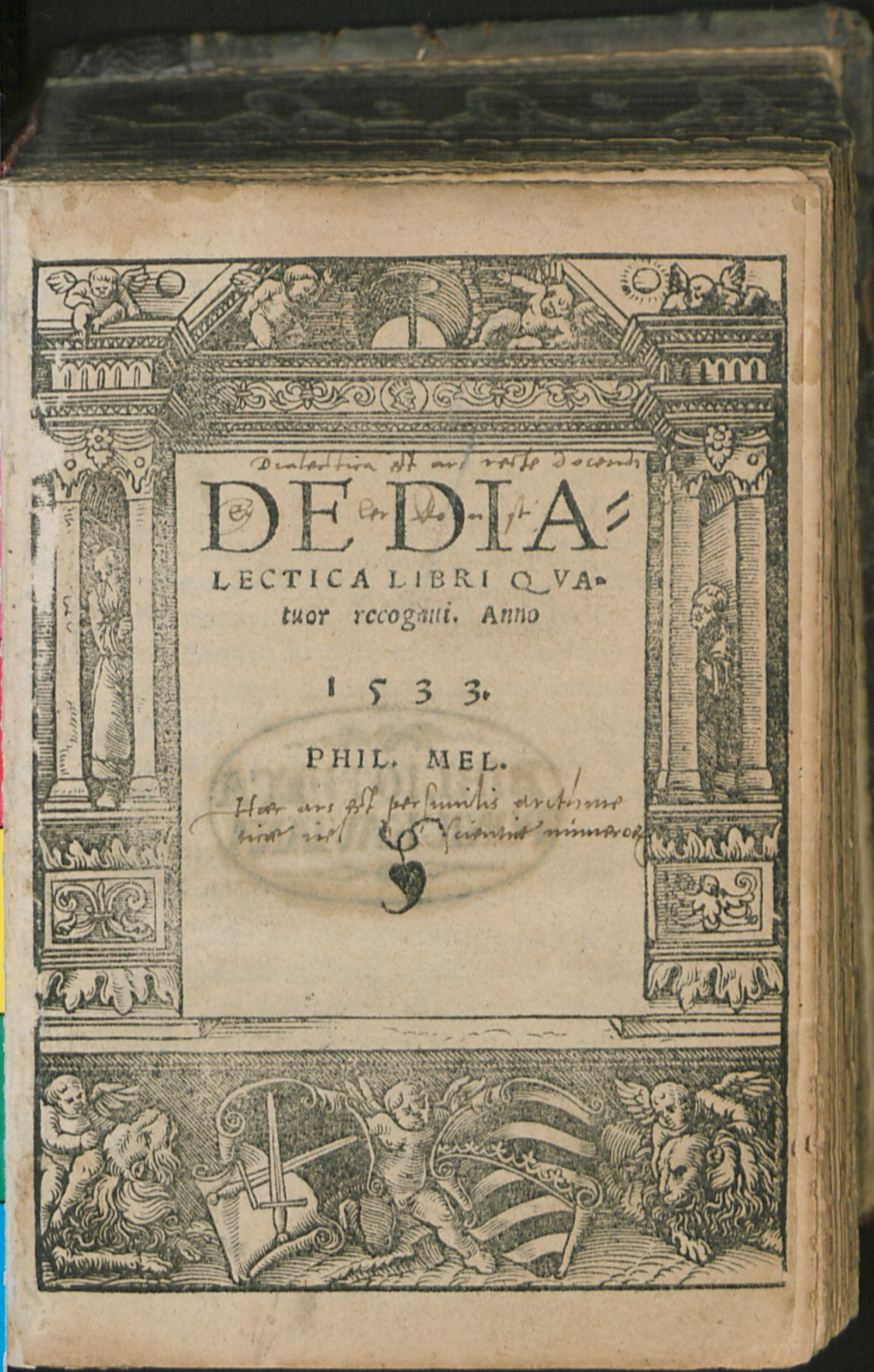
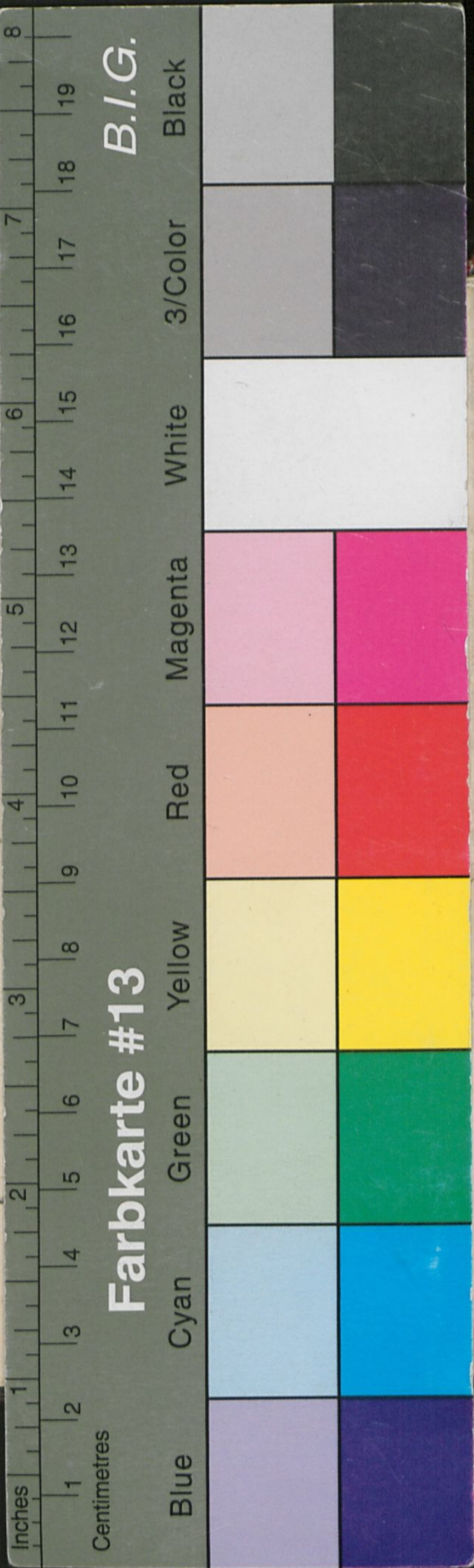
3
ULB Halle
003 561 879

A
H

MC

Dialectica est ars recte docendi
DE DIA
LECTICA LIBRI QUATTUOR RECOGNITI. ANNO

1533

PHIL. MEL.

*Haec ars est per summas artem
hanc in ...*

